

Ціна 2.50 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XXXIX

КВІТЕНЬ — 1988 — APRIL

№ 458

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published every month except August by the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

NOWI DNI

P.O.Box 400, Stn „D“
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9

Editor-in-Chief: M. Dalney

Business manager: M. W. Gawa

Advertising representative: A. Horhotu

Second Class Mail Registration Number 1668
International Standard Serial Number ISSN 0048-1017

1 YEAR SUBSCRIPTION — РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: \$22.00 Can. dol.

U.S.A.: \$20.00 US dol.

OVERSEAS — ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ

\$20.00 US. or equivalent

Avio — \$40.00 American or equivalent

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

AUSTRALIA — АВСТРАЛІЯ:

Mr. Z. Steciuk, 10 Bates Court

Jacana 3047, Vic. Australia

Mr. A. Komar, 62 Cullford Ave.,

Klemzig 5087, S.A. Australia

GR. BRITAIN — ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

U.S.A. — СПОЛ. ШТ. АМЕРИКИ:

Чікаго і околиці:

Mr. D. Hrushetsky, 2635 Spruce Street
River Grove, Ill. 60171, USA

Філадельфія і околиці:

Mr. S. Jewsevskyj, 420 Woodhaven Place,
Philadelphia, Pa. 19116, USA

Бостон і околиці:

Mrs. L. Dijak, 115 Connel Dr.
Stoughton, Mass., 02072, USA

CANADA — КАНАДА:

Тандер Бей:

Mr. P. Swyrydenko, 133 Bethune Street
Thunder Bay "F", Ont. P7C 2G4

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волиняк

Видає Спілка „НОВІ ДНІ“ з обм. відповіальністю

Мар'ян Дальний — головний редактор

Редколегія: Іл. Бондарчук, Тоня Горохович, Василь

Гришко, Дмитро Кислиця, Олексій Коновал.

Адміністратор — Михайло В. Гава

Оголошення — Ада Горгота

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Іван Драч — З ПОЕМИ „ЧОРНОБИЛЬСЬКА МАДОННА“	1
Галина Крусь — ВЕЛИКОДНЕ ЧУДО	3
Юрій Шевельов — ПРО ЮРІЯ ЛАВРІНЕНКА І ТРОХИ ПРО СЕБЕ	7
Дмитро Павличко — „МИ СТОЇМО НА ПОРОЗІ ВЕЛИКИХ ДУХОВНИХ ЗВЕРШЕНЬ“	13
Юрій Соловій — ДО ПИТАНЬ ОРГАНІЗАЦІЇ МИСТЕЦТВА	19
Р. Василенко — АНСАМБЛЬ БАНДУРИСТІВ ЧИ ВАРЄСТЕ?	22
Ю. Мошинський — ФОТОГРАФІЯ І МАЛЮНОК	24
Юлія Солод — МАЙСТЕР ГУМОРИСТИЧНОГО ЦЕХУ	25
I. Bodnaruk — МОЄ ЗНАЙОМСТВО З Ю. СТЕФАНИКОМ	27
Дм. Нитченко — ЩО НОВОГО В КАТАЛОГАХ?	28
А. Білик — КРАЙОВИЙ КОМІТЕТ 1000-ЛІТТЯ І „РОСІЙСЬКЕ ТИСЯЧОЛІТТЯ...“	29
Т. Романишин — ПАРАНА — ЗЕМЛЯ УКРАЇНСЬКА	30
М. Мішалов — ЛЮДИНА, АТОМ І ЧОРНОБИЛЬСЬКА КАТАСТРОФА (2)	31
Валерій Сакіра — „ГРАНД“ НОМЕР ОДИН	33
Walter Cap — БАНДУРИСТЕ, ОРЛЕ СИЗИЙ!	34
Ів. Бурда — НАШ ПАТРІОТИЗМ	35
А. Коваль — ГІГАНТИ	36
Н. і Ф. Бойки, Ф. Миколаєнко I. Ткаченко, А. Глинін, О. Куленко, Ю. Нагорний і ін. — ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	39

На першій сторінці обкладинки: „Мальовнича Україна“. КРИМ.

● Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. ● Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції. ● Незамовлених матеріалів редакція не повертає. ● Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти мову і скорочувати надіслані матеріали.

Література, наука, мистецтво, суспільне життя

Іван ДРАЧ

ФРАГМЕНТИ З ПОЕМИ „ЧОРНОБИЛЬСЬКА МАДОННА“

ПРОЛОГ

Все упованє мое
На тебе, май пречистий раю,
На милосердіє твое,
Все упованє мое
На тебе, мати, возлагаю,
Свята сило всіх святих,
Пренепорочная, благая!

Т. Шевченко, «Марія»

Гей, то в святу неділеньку,
То рано-пораненько,
То не в усі то дзвони дзвонять,
А то сини свою неньку,
Удову стареньку,
А зного подвір'я то ізгонять.
Що старший за руку веде.
Середульший у плечі випихає,
А найменший ворота одчиняє,
Її, бідну, клене й проклинає:
«Ой іди ж ти, мати,
Куди-небудь собі проживати,
Бо ти нам не вдобра,
Проти діла не способна,
Отсе ж тобі шлях-дорога
Широкая й довга!»

Українська народна дума
«Бідна вдова і три сини»

Тяжко пишу, зболено розмірковую,
Словами гіркими наповнюю аркуш,
Хай і гарячими, хай і пекучими —

це одна даність.

Ставлю хапливо мольберт і чекаю на неї.
Чищу свій пензель, витискую тюбик
І пензель наповнюю лютим вогнем —

це одна даність.

Жезл диригента беру у руку
І скрипки слухняні з валторнами дикими
Скоряю, звіряю, рівняю, розбурхую —

це одна даність.

Це одна даність — створити її таку,
Якою зуміє піznати мое перо,
Якою знайде її пензель май всюдисущий,
Якою пізнає її май оркестр потойбічний,

Це одна даність — здобути її із мармуру,
У сполохах кінострічки, в ритмі гравюри,
В розламищах кіноварі, в розхльостаності життя,
Це одна даність — намалювати її таку,
Як малювали на задану тему богове мистецтва,
Протягом тисячоліть — від Рубльова
до Леонардо да Вінчі,
Від Вишгородської мадонни і до Сікстинської,
Від Марії Оранти і до Атомної Японки...

Чи не лячно тобі виходити із етюдником
На цю космічну дорогу, де майстрове
сидять у віках
І в кожного мадонна своя, і сія на століття,
Чи не жахно тобі брати пензель у руки
І мимоволі ставати у той довжелезний ряд?
Може, хтось пчихне із них і вітром тебе понесе
В зоряну вітродуйну трубу і памороки заб'є?!
Що з того, що лячно? Хто не ламався в колінах,
Коли смикав лева за вуса і здоров'я йому бажав,
Коли той пчихав занадто оптимістично.
Але тут вже про інше йдеться...

Я заздрю всім, у кого є слова.
Немає в мене слів. Розстріляні до слова.
Мовчання тяжко душу залива.
Ословленість — дурна і випадкова.

Я заздрю всім, у кого фарби є —
Жагучі коні з дикого мольберту.
До мене жодна фарба не встає.
Сховавши в сіре суть свою роздерту.
Я заздрю всім, до кого ліне звук, —
Лічильник Гейгера пищить так потойбічно.
На кожній арфі чистить дзоба крук
І «Never more» кує мені стоїчно.

Я випалив до чорноти жури
Свою прокляту, одчайдушну душу
І жестами, німий, заговорив...
Хай жестами. Але сказати муши.

ФІЗИКИ І ЛІРИКИ

Хто вона? Зона? Епоха? Доля? Смерть?
Так, я вже знаю хто — Чорнобильська мадонна?!
Тебе вкрутила в чорну круговерть
Смерть вилонила з молодого лона?
Але ось фізик прибіг. Дивна для мене ця мить.
Яка ж я йому солом'яна оборона?!
Шепоче він болісно: — Вона мені не простить...
Не простить... Чорнобильська мадонна...
Вона вже взяла. Одного. І двох. І трьох.
І я не збрешу... Хоч помста її законна.
Може, ти близче до неї, хоч, звісно, який ти бог.
Помста вона і є — Чорнобильська чорна мадонна...
Хлопчина такий молодий. Благословенний вік.
Під четвертим реактором — усмішка безборонна...
— Розумієте, донька у мене.

Донечці один рік.

Може, простить вона — Чорнобильська мадонна?!
— Слухайте, хлопче, адреса у вас не та.
Гріхи я не відпускаю, — шепочу я монотонно.
Хлопчина ж ображено з колін своїх вироста,
Наче стоїть за ним справді Чорнобильська
та мадонна.
— Коли до Поета не можна з душою на сповідь
прийти,
То куди ж мені дітись з бідою — йти по іконах?!
Дивилася Істина з вічної висоти
З-під чорного рушника — Чорнобильська наша
мадонна.

ПРИМІТИВНИЙ ПОРТРЕТ СКЛАДНОЇ ЛЮДИНИ

Можна все на світі вибирати, сину...

В. Симоненко

Бард кучерявий, мов макітра,
Все воював проти півлітра,
Сказали б «за», то був би «за», —
Сяйнула б перваком слъоза.

Чи радіо, чи телевізор —
Для нього менторський був мізер.
Усе він справно осідав —
Усіх він вчив, всім славу слав.

Бувало, ѿ праску підключи —
То заговорить і вночі
Солодким голосом, будь ласка,
Немов приймає, безсонна праска.

Такий був славний словослов,
Що як не стань — не лихослов!
А як же Матір оспівав,
Що попеліли всі слова.

Фотографи спішили справно
І парно вдвох їх — дуже славно —
Для всіх видань по саму Кубу
Тиражували на всю губу!

Він Матір ставив як трибуну
І виступав, як личить гунну,
З Трибуни-Матері кричав —
Світ дивувався... й величав...
Та як здригнувся чорний атом,
Він Матір згадує лиш матом,
Він виїхав, а не утік,
Як сам він в мікрофон прорік,
Щоб перспективи вищі мати.
Не вміла ж Мати шанувати,
Не всі ж вінки приберегла
Для кучерявого чола,
Не підсадила на всі трони
Зад войовничої персони,
А примітивам треба знати,
Що матір можна й вибирати!
А гордий світ? Він не гордує.
Він дивиться... і аплодує...

РОЗДУМИ ПІД ЧАС ВІДКРИТОГО ЧОРНОБИЛЬСЬКОГО СУДУ В ЗАКРИТИЙ ЗОНІ НА СТАРУ ТЕМУ: ІРОД І ПЛАТ

...В зв'язку з аварією в Чорнобилі різко
піднялася гіркота і розчарування наукою...

Ю. Щербак, «Чорнобиль»

...І раніше у багатьох виникав сумнів
у правильності выбраного для станції місця...
Б. Олійник, «Випробування Чорнобилем»

Що нам цар Ірод! Сивий примітив!
Його загнали два тисячоліття.
А дні старі на іродській мотив
Нам видаються старосвітським сміттям...
В нас — Безіменність! Вона всіх поїсть
Та ще й закусить нами з іменами...
Вона там сьома, де було їх шість,
Сімдесят сьома, хитра до нестяями.
Чому їх — шість? А де ж це сьомий — Ти?!
Чому ти не сидиш на лаві перший?
Ні! Ти зориш на нас із висоти,
Науки длань над нами розпростерши.
Все зекономив? Совість?! Честь?! Зумів
Забалагурити самі Верховні Вуха,
Колегіальний ум в мільйон умів —
А лестощі лиш персональні слуха.
Чому їх — шість? А де ж це перший — Ти?!
Чому ти не сидиш на лаві — перший?
Ні! Ти зориш на нас із висоти,
Длань керівну над нами розпростерши.
Так, ти вгадав, знак Виродження — Ти,
А не Відродження, такий підлотний вирід...
Історії підземної кроти
Тебе знайдуть і вкажуть точно — Ірод.

Хоч засторогу я несус гірку,
Не каменую Чесний Храм Науки...
А хто це там за ширмою в кутку?
Од радіації Пілат вмиває руки...

ЕПІЛОГ

...Та стали хуртовини наступати,
Та стали вдовиченків побивати:
Що права хуртовина
Дома попалила,
А друга хуртовина
Скотину поморила,
А третя хуртовина
У полі й у домі
Та хліб побила,
А нічого в полі й у домі
Не й остановила...

Українська народна дума
«Бідна вдова і три сини»

Вона дивиться в душу.
Вона палить очима до дна.
А я все це дотерпіти мушу,
Бо в душі не душа, а вина.

Ну чого ти, чого ти, чого ти,
Одкракайся геть, відійди!
Вона ж стала затято навроти
І пильнує очима біди.

Вона йде вже, прямує до тебе,
Одчинила вже двері — й тобі
Нахиляє це атомне небо
У своїй потойбічній журбі.

Крапля совіті є ще на денці?
Вона вірить і в краплю твою:
У твоєму житті-одноденці
Я нікчемність свою пізнаю.

Над тобою схилилась, політик,
Чи візнав ти цю матір-вдову?
Із мільядром поганьблених діток
Вона долю несе світову.

Чи візнав ти її, енергетик,
Атоммашна Величносте, ти,
Із твоїх скороспілих абеток
Б людську мову ніяк не ввійти.

Лисомудрі пихаті лахудри,
Ваших внуків вона затуля:
Боса йде на вогонь кривомудрій,
Бо Вода вона є і Земля.

Її погляд ти чуєш, учений,
Тож тікай, лиш подумай — куди?!
Її погляд на тебе вогненний —
Його лазером ти відведи!

А мені, а мені, славослову,
Вас-бо славив, дурний вертопрах,
Відібрало розбещену мову
І німотствую геть у віках.

Хто ж там, сиву, посміє займати?
Сіль пізнання — це плід каяття...
Несе сива чорнобильська маті
Цю планету... Це хворе дитя!..

Галина КРУСЬ

ВЕЛИКОДНЕ ЧУДО

(Із щоденника остатівки)

Найвеличніше свято нам радості не принесе. Ні радості, ні надії. А безнадію поглибить. Краще б того свята й не було!.. І не брав би такий жаль, коли б доля наша залежала від чогось значного, а то... немов на глум — від отакої дрібниці. А її ж ні обійти, ні перескочити. Бо де візьметься в дівочому — остатівському! — таборі чоловік чи парубок, або хоч хлоп'я, щоб удосвіта оббігло бараки й сказало „Христос воскрес!“? А без цього нікому з нас не бачити своїх батька-матері, не ходити по рідній землі. Доведеться й руки скласти в далекій чужині. Рідні й знати не будуть, де могили наші...

Та й придумала ж котрась отаке безглуздя! А все дурне поширюється швидко й у наших умовах бере верх над розумом...

Як і кожної суботи, у великомісячні працювали півдня. У нашому цеху (та й у всіх сусідніх) дівчата були спокійні. Чекаючи кінця роботи, пригадували пережиті Великодні, розповідали одна одній, як у дома приготовлялися до свят. Настрій був майже святковий. Багато-хто збирався після праці майнути до крамниць, шукати добросердніх продавчинь, що й остатівцям не відмовлялись продати шматок хліба чи кілька картоплин. У неділю варили б і запрошували б одні одних до себе в гості... І враз — маєш! Придумали собі горе... Думаю, що це в трансформаторному такі винахідники. Бо ѹ чого вони всі тут? Там працюють раніше й завжди летять до крамниць, щоб бути першими. А сьогодні сюди, до головної фабрики, притарабанилися, хоч їм і не з руки. Скупчлися біля фабричних воріт, і тільки хто піткнеться на вулицю, так його й приголомшують.

— Ото дурні! Ця казочка має силу на Новий Рік! Тому то й посівати ходять тільки хлопці...

— І на Великдень, — заперечують.

— Якщо б навіть і так, то й тоді це — безглуздя: війна вік не буде, колись закінчиться, і всі повернемося додому.

— Не повернемося. Не доживемо! Або під бомбами згинемо, або... мало що може статися!

Немов шуліка налетіла на мене Явдоњка:

— Ти чого зуби скалиш?

— Бо смішно.

— Ой, сестро, скаменися! Що про нас люди подумають? Скажуть: „радіють людському горю“.

— Чи не ти це горе придумала? І тому аж із трафоверку сюди причухрала?

— Не я. Дніпропетровські дівчата знають краще. І всі повірили, і всі плачуть. А ми радіємо...

— Хто це — „ми“? Ти ж плачеш!

— Ми! Бо ти моя сестра...

— Двоюрідна!

— ...материного коліна, а це так, як рідна.

Я замовкаю, а Явдоњка не вгаває:

— Ти не слухаєш моєї науки, ідеш своїм трибом... Коли вже я навчу тебе, щоб була, як люди? Радіють люди, і ти радій, а плачуть — плач.

— Ніколи.

— Ти вперта, як дядько Йван...

— Багато людей кажуть, що я в батька вдалася — знехоча кидаю їй, а сама думаю: „Гітлер у спідниці! Я тобі материне коліно, а не ти мені. Щоб когось учити, треба самій хоч дещо знати... Також — „учителька“! Трьох клас не закінчила“ ... Тут я трохи сперечуюся сама зі собою: у 33-му Явдоњка була пухла, як колода, — хіба їй до науки було? До школи приходила, бо школярам давали по мисці юшки. Сиділа, не розуміючи слів учительки, й чекала, коли вже ту юшку дадуть... Тільки чудом вижила, а, втративши батька, восени до школи вже не прийшла: треба було допомагати матері рятувати малого брата. Трирічний Василько як перевстав весною ходити, то кілька років на ноги і не ставав. Їсти не було чого й восени, бо тітка садила не картоплю, а картопляне лушпиння... Щоб якось жити, вони — тітка й Явдоњка — брали в районі полотно та заполоч і вишивали скатерті та сорочки. Здається, призначенні на експорт... Та інша думка бере верх: а чому вона в 33-му була тільки в третій? По два роки сиділа в кожній...

— ...а він ішов тільки своїм трибом...

Скільки наслухалася я докорів на батькову адресу! Мабуть, не було нікого в селі, щоб чогось не сказав. Одні — співчуваючи нам, малим, інші — виправдовуючись. Бо помогли сиротами стати... Я мовчки вислуховувала, дивуючись батьковій незадрадності: один-єдиний на все село не зумів життя влаштувати. А це ж так просто:

— Писалися люди в колгосп — чому не записався?

— Люди не читали, та й живуть... А він у книжках правди шукав. От і дочитався! І жінку занапастив, і діти пропадають...

— Якби оженився тоді, як люди женилися, то оці діти були б уже великі й знали б, що їм робити. Самі записалися б... Дивно, чому батько не зробив так, як інші?.. Радіють люди — і ти радій... Люди не читали, та й живуть... А плачуть — плач... Коли люди женилися... А я взагалі не думаю виходити заміж!

Миттю доганяю Явдоњку, що, лишивши мене, у гурті односельчанок пленталася до табору.

— Знаєш, — кажу — ти не раз пробувала навчати мене...

— А хто ж тебе навчить, як не старша сестра? Матері ж давно в тебе немає.

— Та я не задумувалася. Тільки сьогодні...

— От і добре. Бо як не навчишся жити, то буде тобі, як отій Сидоровій козі. Усе життя поневірятимешся, як дядько Йван. А він ніколи нікого не послухав.

— А якби слухав, то було б інакше?

— Авжеж!

— Якби слухав, наприклад, тебе! Ще тоді, як ти пеленою пісок носила, ото став би розумним! —

повертаюся й іду в протилежний бік, а Явдоњка мені навздогін:

— Ніхто не каже, що дурний, а якби робив так, як усі, то й було б бабі те, що громаді...

... До табору прийшла пізно. На воротах вартує Бльдона — найлютіший із поліціїв. Із ним ніхто не розмовляє, мало-хто вітається. Усі відвернулися, бо бив нашу дівчину. Яким нелюдом треба бути, щоб на сироту руку піднести! Одначе, знайшлася одна така, із-поміж дніпропетровчан, що не тільки віталася, а й розмовляла з ним. Мало того — боронила! Казала, що насправді він добрий і зовсім не ненавидить нас. Та ж він — сам батько. І нашого віку дочек має... Ну, вдарив... А може ж було за що її бити? Спізнилася й, замість перепросити, обізвала його, чи як там було...

Неприязнь до поліцая перенеслася й на Марію: розмовляє з тим, хто нас б'є! А що Марія вимочила волосся, то стало в таборі дві бльонди: „бльонда наша“ і „бльонда німецька“...

Нічого не сказавши, що пізно прийшла, Бльонда привітно кивнув на моє „добрий вечір“. Біля воріт, по той бік паркану, стояла Марія й розповідала про наші великомінні звичаї. Він за нею повторював „Христос воскрес“ і „Воїстину воскрес“.

Скргочучи зубами, здалеку прислухалось кілька дівчат.

— Негідний він не то казати, а й чути ці святі слова!

Вимовляв він дуже смішно, і я проходячи кинула Марії:

— Швидше ота верба навчиться!...

Не відповівши на Явдоњчине „де швендяла?“ й не вечерявши (хоч мою вечерю одержано, і стоїть вона в шафі), лягла на ліжко. Треба хоч тепер відігнати сумні думки, навіяні суперечкою з Явдоњкою. Свято ж!.. Скільки я пам'ятаю Великоднів? Отих, коли в нашій хаті ще паски пеклись, а вдосвіта — святилися?.. На ввесь район у нашему селі, мабуть, найдовше був священик. Арештували його — люди іншого знайшли десь... А назавжди замкнули церкву того року, коли я до школи почала ходити... Шість? П'ять? Чи тільки три? Переираю в пам'яті пережиті свята, старанно відділяю Різдво від Великодня, і виходить... Чи не забагато? І я знову топчу стежку в дитинство. У Вербні неділі по вербу ходжу. Із матір'ю, або Явдоњкою. У страсні четверги із бабою свічку несус. Четвер — довгий день! Удень садимо картоплю, і я ніяк не дочекаюся вечірнього дзвону. Швидше б до церкви. Уявляю темні вулиці села, а на них — рух vogників. Донесу свічку, чи не донесу?...

Печення пасок, приготовлення крашанок і, нарешті,вечір — святково прибрана хата, перед іконами горить лямпадка. Я всоте пригадую матері, щоб збудила, коли вдосвіта прийде із Всенічної по паску й усе те, що має бути посвячене... Ніч минає в напівсні, в напівмаренні. Я часто прокидаюся, бо хата якась не та, ніби інша. А під ранок міцно засинаю, і мати ледве добудиться. По дорозі зустрічаємо темні постаті, що спішать по свої кошики.

**З НАГОДИ ВЕЛИКОДНІХ СВЯТ „НОВІ ДНІ“ ЩИРО ВІТАЮТЬ УСІХ СВОЇХ
СПІВРОБІТНИКІВ, ПЕРЕДПЛАТНИКІВ і ЧИТАЧІВ ТА БАЖАЮТЬ ВСІМ
ДОБРИХ ВЕСНЯНИХ ПОЧУВАНЬ, БАГАТО СІЛ І ЗДОРОВ’Я.**

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Усі якісь таємничі, кожному зустрічному сповіщають новину. Мати каже, що знає вже: „Воїстину воскрес“. Називає зустрічних на імення. І як вона пізнає в темряві?

У церкві повнісінько людей, багато їх і на подвір’ї, біля пасок, що двома перевеслами підперезали церкву. А дітей-дітей! Усі святково вдягнені, у всьому новенькому, Явдоњка ж у материній юпці. Вона пишно походить й христосується. Ось заглядла мене й спішила назустріч:

— Христос воскрес, сестро!

— Чия це така? — питав якось молодиця в іншої.

— Не знаете? Це у Васьки Кулички така стара...

Я знаю, чому Явдоњка доросла: бо в материальному одязі. А мені — не дають. Кажуть, що одяг не на те, щоб ним вулиці замітати. Явдоњка ж, мовляв, старша. Коли нагадую, що вона одягала його й торік і позаторік, кажуть, що Явдоњка вища на зрост та й... Васька ніколи хазяйкою не була, одежини не шанувала... от і нищить... Ні, не стати мені дорослою за такими батьками...

Та мої Великодні різняться другою половиною дня. Ось прийшла в гості материна наймолодша сестра, тітка Марія. Вона ще дівка, і що для неї пройти десять кілометрів? Іншого Великодня приходило дві тітки. Або того року, як Великден випав був дуже ранньою весною. Я бавилася із сусідськими дітьми у них за клунею. І розгулялася й роздяглася. (А Батько цього не дозволяє, бо в мене недобрий батько, не такий, як у людських дітей... Ті можуть бігати босі ще на початку березня!). Застидулася — ой і було ж мені за те!...

...Хоч тітка Васька потіснивши своїх гостей, посадила мене й Явдоњку (як дорослих!) поруч за столом, та нам не сидиться. Нашвидку перекусивши, ми чкурунули з хати. Вибігши на леваду, починаємо крутитися, підстрибувати; качаємося, перекидаємося. Бо це ж ради нас Весна укрила землю святковим килимом, квітами ціцькованим. Накрутівши донесхочу, Явдоњка вирішує йти на другий кінець левади. А щоб не бути там самим, на повний голос виспівує:

Десь тут була подоляночка,
Десь тут була молодесенька;
Тут вона сіла, тут вона впала, —
До землі припала...
Устань, устань, подоляночко...

І сама себе перебиває:

Король іде — земля гуде!
Відчиняйте ворота-а-а...
Горю, горю — палаю!
Кого люблю — піймаю!

Із-за левади подає голос — перегукується — Явдоњчина товаришка, Оксана Перегуцька:

Та берися в боки, скачи, свої скоки;
Іди до Дунаю, бери ту, що скраю!

Поки дійшли, там зібралося досить дітей. Можна починати гри — у короля, у довгої лози, чи в подолянки...

Не так... Треба вибрати один якийсь Великден і пригадати його, від самого ранку почавши...Хай буде оцей:

Поставивши свячене на столі, замість сісти розгілятися, усі полягали спати. Відразу й поснули. Тільки я не лягаю. Відчиняю причілкове вікно, а під вікном — кущ бузку, що саме розцвів. Обхоплюю мало не півкуща й занурюю в нього обличчя. А він — аж п’янить! — так пахне. Із-за Дворяненкової левади викотилося на небо сонце. Простягає руки-промені до куща й збирає в жмені роси. А потім пригорщами штурляє їх у хату. Одні краплини розкочуються по стелі, інші ж — розбиті — розливаються по ній. І та кольорова калюжка сліпить очі. (Великден і... калюжа! І як же вона може сліпити, коли я на стелю не дивлюся?)...

Дорогою проходить наш сусід, Юхим Прядка. Силкуюсь відповісти на його „Христос воскрес“ і — не можу: не повертається язик. Немов задрев’янів. Замість „Воїстину воскрес“чується якесь невиразне мимрення. Прядка зупиняється проти кожного подвір’я, і скрізь те саме: хоч би на сміх хто відповів. Усе село спить солодким сном. І Прядчин голос, віддаля помалу, стихає. Та ось він вийшов на середину села, став посеред вигону й на всі чотири сторони гукнув:

— Христос воскрес! Христос воскрес! Христос воскрес! Христос Воскрес! Хвилину постояв прислушаючись і, не діждавшись і цього разу відповіді, поспішив до церкви. Став біля церковних воріт і закам’янів. Атиша поглибала...

Ой, як гарно пахне бузок!.. Видумка! Вікно, що я його розчинила, не відчиняється уже років десять: наглухо забите. Ну то й що? Як не вікном, то дверми впустила бузковий запах... Якого ж це бузку? У нас його немає, ніколи й не було. Не було — це правда... але... стривай... я щось забула. Більше року й на думку не спливло: торішньої весни саме під оцім вікном я посадила стеблину бузку. Посадила й забула. А десь у пам’яті, без моєї відома, ота стеблина розрослася в кущ, що вже й цвіте. Та ще й пахне! Скільки років треба, щоб стеблина кущем стала? Отже, це — тільки сон. Розпліощу очі, і все зникне: і рідна хата, і бузок. Але хоч напоюхаюся! За всяку ціну продовжити сон! Щоб і прокинувши пам’ятати цей запах. А для цього треба не відихати, а вдихати якнайглибше, якнайбільше увібрати цього дивного запаху. Не видихати, не види-и...

— Апчхи! — чхнув хтось на все село.

— Воїстину воскрес! — раптом почувся поруч Ольжин дзвінкий голос. — Прокидайтесь дівчата! та не вдихайте так глибоко: лишіть трохи бузкового хапаю й на пізніше. Прокидайтесь, не бійтесь — сон не цілком зникне: лишиться сонце, бузок у пахучій росі і веселка на стелі. Я вже кілька хвилин не сплю й намагаюся збагнути, що сталося... Хтось навшпиньки входив у кімнату, клав на стіл бузок і вже в присінцях, чоловічим голосом, казав „Христос воскрес!“.

— Хто ж, як не дівчата із сусідньої кімнати! Пожартували з нас. Накрали десь бузку...

— Але ж він ще не цвіте! Сьогодні ще тільки 25 квітня. А цей, що на столі, цілком розквітлий...

— Звечора поставили у воду, от він і розцвів.

— Стебла ж сухі, а на квітах — роса.

— Спітаємо й будемо знати, як це вони зробили.

Та в присінцях наткнулися на сусідів, що з такими самими питаннями вибиралися до нас: бо і їм приснився той самий сон, бо і в них бузок на столі...

Немов мурашня, висипалися із бараків їх мешканці. Хто поздоровив зі святотою увесь табір? Кілька дівчат побігло до Бльонди. Та він на всі питання тільки крутив головою: мовляв, ніхто не входив, ніхто й не виходив з табору. Він же на тій стоять тут, щоб нікого не впускати.

— Таке міг зробити тільки пан Бец. Довідався якось про наші звичаї й зробив нам несподіванку. А потім сковався.

— Hi, — Бльонда круить головою, — гер Колодязь ще в п'ятницю пойхав до Байройту, у гості до онуків.

Його, Бльонду, має змінити гер Дідок, але він приде аж через дві години. А фрау Ворона ще спить... (Виявляється, і Бльонда знає, якого ми прозиваємо). Ну хай, — замріяється, — і не побачив, як хтось ходив по бараках і поздоровляв... Але ж не міг не бачити й не чути, як той хтось став посеред табору і кілька разів гукнув „Христос воскрес!“

Таки не бачив і не чув... Якщо це примарилось їм усім, то, мабуть, так воно й було. А він — грішник, того бачити й чути не сподобився.

У такому разі поздоровив нас він.

Бльонда знову круить головою: як би це він зробив? Він тупіший від отієї верби: за весь час і слова їхнього не зумів вивчити... Правда, не було й можливості: усі ж його обминають, з ним не розмовляють. Не так, як із паном Колодязем. Тож і не дивно, що гер Колодязь уже по-їхньому розмовляє...

Переконавши, що від Бльонди нічого не довідаються, дівчата розчаровано рушили до бараків. Та не ступили й кількох кроків, як почули позад себе „Воїстину воскрес!“

— Це ви, пане, поздоровили нас! Це ж ви тільки сказали...

І про що вони говорять? Він нічого не казав, нічого й нечув... Це вчувається тільки їм. Він же належить до нації, що „розіп'яла на хресті Європу“... Та як би там воно не було, але й він радіє, що в таборі сталося чудо. Із виключно особистих

причин: бо якщо вони наступного року святкуватимуть Великдень у дома, то це ж і його син, як лишиться живий, із війни повернеться...

Наша бльонда божилася, що ніяких тaborovих таємниць бльонді німецькій не оповідала. Вона ж мала на меті злагоднити напруження між поліцаем і остатками! А якби оповіла, що про нього усі кажуть, та як проклинають, то напруження ще збільшилося б. Також запевняла, що він ні слова не розуміє по-нашому.

(І „Христос воскрес“, і „Воїстину воскрес“ було так гарно вимовлено, що дехто подумав був, що він українську мову знає, тільки прикідається, щоб вислуховувати, як дівчата проклинають і поліцай, і всю Німеччину...).

А тим часом табір обернувся в божевільню. Бож немає значення, хто нас поздоровив. Головне — був чоловічої статі. А це значить: увесь рік буде щасливий, а в 44-му році Великдень святкуватимено у дома, в Україні. І з радості почали христосуватися. Христосування перервав обід (Сніданок ми одержуємо разом з вечерею, щоб не вставати рано. І кожна той сніданок увечері й з'їдає).

Після обіду можна виходити з табору, але ніхто не вийшов: губи в кожній були, немов перепічки, — як покажешся на люди? Нічого іншого не лишається, як знову христосуватися...

— Зіно. Ми вже разів сім христосувалися! — мало не плачу я.

— Справді? — ледве ворушить губами Зіна. — Я щось не пам'ятаю... Але якщо й так, то краще зайвий раз похристосуватися, ніж — не дай, Боже! — когось обминути. Бо це ж така радість, така радість: за рік будемо у дома!

... Уперше і вечерю й сніданок кожна лишила назавтра...

Iv. КМЕТА-ІЧНЯНСЬКИЙ

ВЕЛИКДЕНЬ В УКРАЇНІ

Летів-тримтів лист довго з України...
Ганнуся там закохана у мову,
Юнь-серце п'є садів у квіті вина...
Немов співало в листі рідне слово.

,Лети, листок в Америку далеку!
Дідусю, в нас весна, мов княжна тая...
хоч людям жити з Каїном нелегко,
Але ждем-виглядаем Пасхи в маю.

Великдень вперше нам задзвонить лунко,—
В селі на вишпиньках ходить змова...
На Пасху в КГБ помліють руки,
Народ про план „своїм“ шепоче слово...

Село зуміє злюк перехитрити,
Одчиняє храм... Паски будем святити“

Юрій ШЕВЕЛЬОВ

ПРО ЮРІЯ ЛАВРІНЕНКА І ТРОХИ ПРО СЕБЕ

З повісті про двох Юрків

Я думаю, що ці напівспогади, напівстаттю я винен усім, хто зінав нас обох, усім читачам „Нових Днів“, що цікавляться літературою, і може всім майбутнім емігрантам до Америки (якщо вони перед проханням візи читатимуть ці рядки і уступи).

Застережуся: у житті ми не звали один одного інакше, як Юрко. Тож нехай читачі вибачать мені, що такої форми його імені тут уживатиму. На всіх цього статтях і книжках стоїть Юрій Лавріненко. Але це хай лишається на виданнях. Якась міра інтимності мусить зберегтися в цьому писанні. Тож: Юрко.

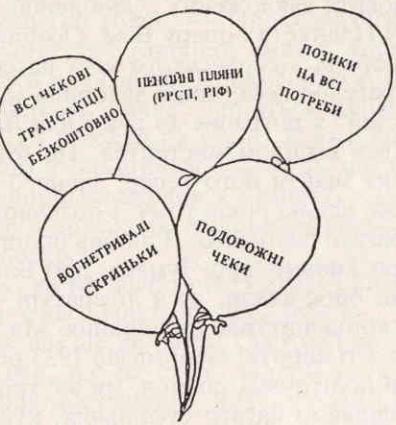
Наши перші зустрічі, — але не знайомство — припадають на роки 1929 — 1930. Ми були студентами Харківського університету, що тоді ще не був нагороджений „присвоєнням“ йому „іменем Максима Горького“; натомість він був переіменований у велими доброзвучне ХПІПО (Харківський педагогічний інститут професійної освіти). Але ми належали до різних річників, він був на рік старший, а зв'язки між річниками були тоді дуже обмежені. Тож його образ із тих років був тільки зоровий. Юрій Лавріненко (тоді він ще не був мені Юрком) завжди тримався в товаристві свого Поллукса, другого Діоскура, — Василя Зайця. (Здається, Василя). Я зінав, що вони були під чаром Миколи Хвильового. Згодом це привело їх до „націоналістичних збочень“, вело „від ухилу у прірву“ й закінчилося арештом. Але тоді я цього ще не міг знати, тільки впадала в око їхня нерозлучність, та ще якась особливо чарівна посмішка в Лавріненка, наче в зайчика, що поласував капустою і оце щасливий у світовому маштабі (якщо дозволяє мені говорити про заячу посмішку). Так я його називав у душі зайчиком, може не без асоціації з прізвищем його приятеля Поллукса. З Зайцем я так ніколи й не зустрівся на розмову, з Лавріненком доля мене зближила страшного 1933 року, коли він працював у „Вістях“, а я був у нього співробітником — театральним рецензентом, а тоді знову, уже в часи війни, починаючи від 1943 року, коли він уже відбув своє заслання й недавно одружився.

У літку 1933 року я зробив спробу вийти в театральну журналістику. „Літературна газета“ вмістила мою рецензію на Мольєрового „Пурсоньєка“ в „Березолі“ в поставі Леся Дубовика. До „Вістей“ я подав рецензію на вистави московського Театру ім. В. Немировича-Данченка, що тоді гастролював у Харкові з „Корневільськими дзвонами“ й „Карменсітою й солдатом“, — обидві вистави —

спроби оновити заялені „улюблениці публіки“ — оперету Планкета і оперу Бізе. Особливо остання, перетворена з еспанського кіча на свого роду античну трагедію долі, щиро захопила мене. У редакції „Вістей“ я потрапив до рук Юрія Лавріненка. Він завідував відділом мистецтва. Це був справжній скорприз знайти його тепер, знаного тільки на вигляд і вже кілька років тому. І познайомитися. В нас було багато спільногого. Я любив брошури Лавріненка про Тичину, про Чумака, про Блакитного Еллана, ми обоє знали, де в літературі — література, а де конъюнктурне шумовиння. Ми не раз зустрічалися в ті короткі літні місяці 1933 року, і, хоч ми не вели політичних розмов, ми внутрішньо знали, що поділяємо багато суспільних, культурних і літературних оцінок, як і трагічне нерозуміння того, що діялося з приїздом Постишева, самогубством, у травні, Хвильового і, в липні, Скрипника.

У вересні відбулася в „Березолі“ прем’єра „Маклєни Граси“ Миколи Куліша. Був вже відьомський шабаш навколо Куліша й Курбаса. Ми вирішили, що Куліша врятувати не можна вже було, але треба спробувати врятувати Курбаса, і ми спільно написали для „Вістей“ довгу і — думаю — добру статтю про виставу. Коротко згадавши „порочність“ п’єси Куліша (хоч це була першорядна драма), — ми давали докладну аналізу праці Курбаса і акторів, підносячи її як вершину українського театру. Таран, редактор „Вістей“, не пустив статтю до друку. Ми ще не знали, але він уже зінав, що ЦК партії ухвалив позбутися Курбаса і ніщо вже не могло ні його, ні його виставу врятувати. У моїй особистій біографії факт непояви цієї статті був щастям. Якби її надрукували, безсумнівно, я б пішов слідами Куліша й Курбаса. Але мені дуже шкода, що я не маю тексту цієї статті, і, звичайно, ніхто не має, бо Таран напевно не передав її ні до архіву „Вістей“, ні до якогонебудь сховища документів. Це був вибуховий матеріял, і його треба було знищити. Після катастрофи з цією статтею мій недавній, мій добрий друг Юрій Андріянович, пізніше Юрко, зник з „Вістей“, а незабаром і утратив волю, а я забув про свої наміри пером служити Мельпомені. Я не бачив Юрка аж до зустрічі, разючо неправдоподібної, в німецькому Києві 1943 року, десять років після геніальної й трагічної „Маклєни Граси“.

Тоді я прибув до Києва з транспортом евакуйованих з Харкова. Розтлінне, згвалтоване місто в ті холодно-гнилі дні моїх поневірянь, здавалося, не мало більше праведників. Вони або були знищені, або сиділи принижклі. Тим більшою несподіванкою була поява Юрка. Було це в тій школі, куди нас привезли були з вокзалу. Майже одночасно з нашим утікацьким транспортом туди прибув інший, що зверстив куди довшу путь — з Північного Кавказу, конкретно з Нальчику. Хто б міг подумати, що серед пасажирів того поїзду знайдеться людина, викреслена з життя багато років тому, мій знайомий „з бачення“ в студентські роки, мій ге-

ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО КРЕДИТОВОЇ СПЛКИ „СОЮЗ“ ВІДНОСНО ВСІХ ВАШИХ ФІНАНСОВИХ ПОТРЕБ, І ВІДОДРЖИТЕ КРАЩІ ВІДСОТКИ НА ВАШІ ДЕПОЗИТИ, ВИГІДНІ КАНЦЕЛЯРНІ ГОДИНИ, І ЧЕМНУ ОБСЛУГУ!

КРЕДИТОВА СПЛКА „СОЮЗ“

2299 Bloor St. West 406 Bathurst St.
Toronto, Ont., M6S 1P1 Toronto, Ont., MST 2S6
Tel. 763-5575 tel. 363-3994

9:30 am-6:00 pm	Пон. Вівт.	9:30 am-5:00 pm
9:30 am-6:00 pm	Середа	Закрито
9:30 am-8:00 pm	Чет. П'ят.	9:30 am-5:00 pm
9:00 am-3:00 pm	Субота	9:00 am-3:00 pm

Купуйте продукти в наших вигідних крамницях

SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик і С. Станько — власники

**2295 Bloor St. W
1094 St. Clair Ave W.
1304 King St. W.
Toronto, Ont.**

**МИСТЕЦЬКІ ВИРОБИ
в крамниці**

TRYPILLIA ARTS SHOP

також

**QUALITY ONE HOUR PHOTO LABS
якісну обслугу дає Іван Геречка
2285 Bloor Street W. Tel. 766-0113
Toronto, Ontario M6S 1P1**

роїчно-донкіхотський співборець за збереження Курбаса після вистави „Маклени Граси“... Але так, це був Юрко Лавріненко. Він мало змінився, дарма що пройшов через арешт, допити й сибірське заполяр'я. Там йому став у пригоді його другий, позалітературний фах. Перед ХІНО-ХППО він дістав агрономічну освіту і через те, пройшовши шлях звичайного каторжника на фізичній праці, був виділений на вирощування городини в обставинах вічної мерзлоти й піврічної ночі. Відбув свій термін і, мавши заборону селитися на Україні, вибрав місцем осідку Нальчик, відносно близький до осель кубанського козацтва, нащадків запорозьких. Мало змінився він не тільки назовні, зберігши свою посмішку зайчика, а і внутрішньо, лишившися вічним ентузіастом, завжди готовим піти за своєю гарячою уявою, нагинаючи факти до неї, а не уяву до фактів. Радості від зустрічі не було кінця, і так само, як я, він був поглинений думкою — що далі. І йому було ясно, що в Києві лишатися не було чого, українського міста як не було, ми тут були не потрібні. Він міг би продиратися на Уманщину, там у нього була батьківська хата й рідня. Але і я не вірив у перемогу німців, а він і поготові, і ми не сперечалися про те, щоб посуватися на захід, говорилося лише про те — куди і як.

Це не була проста справа. В мене була стара мати — їй було вже сімдесят п'ять років. А Юрко не дурно вибрав сусідство з Кубанню — він там одружився з молодою, куди молодшою від нього козачкою, і в них було немовля, на честь Хвильового назване Микола (у дорослому віці найменше в світі він цікавився Хвильовим). Юрко й Маруся — була це чудна пара. Вона була з малоосвічених селян і серед наших літературно-інтелігентських розмов почувалася майже як Сляй у Шекспіровому „Приборканні гострухи“, тільки сама вона аж ніяк не була гострухою, навпаки, виглядала просто неймовірно смиренною. Хоч уже минув рік, відколи вони побралися і вона пізнала його не тільки з розмов, а і з чоловічого гону, вона зверталася до нього на ви і звала його Юрій Андріянович, а вона була для нього Маруся і ти. А тим часом справжня натура в неї була владна, і пізніше в Нью-Йорку, а особливо коли він почав чимраз більше нездужати, вона стала господинею дому, і, хоч вона нікому цього не казала і не вимагала, усім нам стало незручно далі називати її Марусею, вона стала якось само собою Марією Данилівною, незаперечним володарем дому. Що не виключало того, що роками вона доглядала його, хворого, і не раз корилася далі його примхам і вредуванням, яких не брачувало. Але тоді в Києві вона була тільки Марусею, і в виборі дальнішої долі з нею не радилися.

Так утворився бльок трьох родин — мої супутники з Харкова Л., Лавріненки і я з матір'ю. Усі не мали бажання лишатися в Києві, але тільки я твердо знав, куди я хотів.

Це був Львів. Я не знав, які там були обставини, але в 1940 році я бачив його як осередок україн-

ськості, і в мене існувала певність, що там не пропадемо фізично і знайдемо своїх. Обидві родини пристали на мій плян. Та це не було так просто. Німці здигнули добрий кордон між „Райхскомісаріятом“, куди належав сторозерзаний Київ, і Галичиною, вони перешкоджали рухові населення через Збруч і на схід, і на захід. Спеціального дозволу треба було тепер так само, як після радянського „визволення“, і було для цього своє, тепер німецьке НКВД.

Багато людей, особливо в націях, де сторіччя виробили рабську психологію, думають, що в складних обставинах, серед плетива заборон треба діставатися до мети задніми дверима, я вірив у передні. До того задніх дверей під німецькою владою на Україні я й не знав. І ми вирішили піти просто до німецької комендантури і просити легального дозволу. Лишивши по домівках старих, малих і без'язиких (Маруся, в майбутньому Марія Данилівна), ми троє одчайдушно вирушили до німецьких господарів міста й наших доль. Були в нас тільки наші радянські пашпорти та посвідки з Харкова чи Нальчика про евакуацію. І чудо сталося. Ми не заповняли ніяких анкет, у нас не питали про родовід і професію, тільки коротко запитали, чому до Львова, і, діставши відповідь, що маємо там рідних (що було брехня), і знайомих (що була брехня в випадку моїх супутників), ми віддали свої пашпорти і за яких п'ять чи десять хвилин одержали назад з новими штампами. Там говорилося:

„Зголосився 18 лютого 1943 р. в міській комендантурі Києва і спрямований далі до Львова. Не має права претендувати на використання залізниці“. Два підписи і кругла печатка з непривітним німецьким орлом.

А усно нам сказали, що з цим дозволом можемо вимінити в банку суму 500 райхскомісаріатських карбованців на відповідну суму грошей, теж малої вартості, що курсували в „Генерал-губернаторстві“. Ба більше, сказали нам, що на поїзд претендувати ми не маємо права, але сьогодні ввечорі йде поїзд до Здолбунова, і от вам дозвіл на нього, тільки від Здолбунова це вже справа ваша, як мандрувати.

І от ми їдемо, маємо своє купе, вагон „твірдий“, але пасажирський і навіть — неймовірно — з опаленням. Поза нами їдуть майже самі військові. Грошей за проїзд ми не платили, квитків у нас нема, але їх ніхто й не питає. Спати можна тільки сидячи, але вимагати спальніх місць було б справді забагто, і ми щасливі. Тільки малий Микола часом кричить, Маруся дає йому груди, повні груди повногрудої сільської молодиці в повному цвіті... Ми щасливі.

Оповім іншим разом про безнадійний день у зачіщеному, вимерлому Здолбунові, про штурм тендерів військового поїзда. На тендері було холодно, вугілля перекочувалося й вислизало з-під наших тіл, треба було триматися руками за борт тендерів, руки кощобіли й боліли. Власне, великого морозу не було, поїзд не летів експресом, але все таки він

рухався, і ми були неприхищені від тим твореного вітру. Ми приїхали до призначення чорні від вугілля, змучені безсонною ніччю. Приязнь, що постала в спробі боротьби за „Березіль“, була закріплена ніччю на тендері. Пізніше Юрко, що любив підхоплювати модні словечка, говорив про „межові ситуації“, термін позичений мабуть від Сартра, якого я не знаю, чи він читав.

У Львові нас примістили в гуртожитку УЦК, кімнату давали на родину, що було великим поступом проти величезних заль київської школи. Лавріненкова була поруч нашої. Не було нічого милішого, як ходити в гості родина до родини. Особливо полюбила заходити до нас Маруся Лавріненко. Її тягло до моєї матері. Супроти чоловіка, набагато старшого й незмірно освіченішого, вона не могла не відчувати себе дещо непричетною. Моя маті теж була освіченіша від неї, але вони не говорили на літературні теми, сиплючи іменами й назвами, вони могли мати між собою жіночі розмови — трохи побутових, трохи спогадів, трохи теревенів-пліток, і це, думаю, повертало Марусі душевну рівновагу. Я не брав участі в розмовах і навіть не слухав їх, але я добре знав, які вони значущі в своїй незначності, як їх любили обидві жінки — і я підсвідомо й зосторонь теж.

Не менше розмов було між Юрком і мною. Ми намагалися підсумувати наш радянський досвід. Ми жадібно ковтали повітря інтелектуального Львова в усій різноманітності його типів, починаючи від тих, кого ми сприймали як іхтіозаврів на зразок старого Шурата або й молодшого Возняка й до молодших віком і духом, таких як Борис Ольхівський або Марія Струтинська. Або тільки духом, як Микола Шлемкевич або Василь Сімович. Були львівські інтелігенти дуже різні, але єднали їх ідеологічні риси — національна ідея, самостійництво, національна гордість. І також психологічні — може неусвідомлювана ними самими цукість українських традицій, закорінених у селі. Все це треба було зформулювати, оцінити, зважити, і тут залягли корені наших розмов. Юрко був тоді тверезіший від мене, але в головному ми поділяли ту саму віру, — так, я можу назвати це тільки вірою, — в якій безладно мішалися елементи Шевченкового романтизму, романтичні маріння Миколи Хвильового і, зрештою,sovєтсько-комуністичного візіонерства світлого майбутнього, тільки перенесені з місійної святої кляси — пролетаріату на місійну націю, її святе селянство.

Але нашим розмовам незабаром прийшов кінець. Юрко шукав праці за своїм агрономічним фахом, він не хотів ніяк ідеологічно висуватися в передбаченні неминучої німецької поразки, і ця праця знайшлася десь на селі на захід від Львова. Після того, отже, ми мали тільки дві зустрічі. Раз я їздив до нього до Сяноку. Він захворів, підозрівали якусь похесну хворобу, і його поставили під карантин у шпиталі, власне в бараці поза містом. Хвороба скоро дала йому спокій, і він дуже нудився в своєму ув'язненні. Марусею він дав знати,

що хотів би перекинутися словом, і ми поїхали до нього. Розмова не могла бути дуже змістовою, бо до нього не пускали, і говорилося через загратоване вікно. Такий романтизм без великого ризика нам тоді дуже відповідав.

А раз Юрко заїхав до Львова. Він був уже відчумлений, а я вже мав своє мешкання. Я затяг його до себе й почав частувати віршами власного виробу. Тоді я ставився до свого віршописання серйозно, хоч і не думав, що я великий поет. Яке ж було мое здивовання й розчарування, коли Юрко, вислухавши прочитане, наклав на нього резолюцію таку ж рішучу, як і коротку, цитатою з Михайля Семенка:

... було мені так нудно,
ніби докупи зійшлися Олесь, Вороний і Чупринка.
Це мене вилікувало, і я Юркові вдячний.

Потім ми розлучилися на довгий час, до кінця війни і добре після того кінця. Вірний своїй сільськогосподарській програмі і в передбаченні соціальної окупації сходу Німеччини, він забрався аж у західній Тіроль. По війні ми опинилися в різних державах — він у Австрії, я в Німеччині, і цей кордон тоді був легально непрохідний. Уже тільки згодом Юрко відвідав Німеччину разом із Студією Йосипа Гірняка, якою він захоплювався, тоді як я ставився до неї стриманіше. Здавалося б, дрібничка, але в ній закільчилося зерно нашого пізнішого розхолодження. Не те, щоб я на той час вилікувався від нашого (національного?) наївного романтизму, це мало забрати мені ще не один рік, але мій романтизм обертається навколо іншої осі. Я рятував українську літературу (МУР!), творячи ґрунт для прийдешніх величних творів її — без найменшого уявлення про те, що діялося на Україні, де вже заносилося на чорну чуму Кагановичевого терору. Не скажу, щоб Лавріненко поставився негативно до МУРу й моєї там діяльності, але це було для нього проблемою число два.

Тоді ми не усвідомлювали ваги першої, зовсім дрібної щілинки між нами, не мали уяви про те, що вона розростеться мало не в прівву. Коли влітку

1952 року я приїхав до Америки, Юрко був уже „старим американцем“, і ми зустрілися, як рідні. Від нього я дістав перші лекції американознавства. Пригадую, як у своєму скромному мешканні в бідній дільниці міста він мені пояснював, як звуться американські монети — нікл на 5 сентів, дайм на 10, квідра (цитата з нього) — на 25. Він також пояснював мені, що монета дайм, природно, варта більше, ніж нікл, але розміром менша, щоб я не сплутав. Пригадую, він включав для мене радіо на останні новини й дуже дивувався, що я нічого — але таки нічогісінько — не розумів. Було незмірененою радістю знов з ним побачитися й мати його за вчителя американізму, хто в той же час зберігав усі наші спільні українські знання, мрії й часом ілюзії.

І от я вирушив, висловлюючися високим стилем нашого романтизму, на завоювання Америки. На самперед, я спробував синтезувати мої перші враження в загальний образ країни, взятий у контрасті з східноєвропейською дійністю. На замовлення відомого тоді журналіста Джемса Бернгема я написав нарис „Циліндри й шкуринки хліба“. Ігор Шевченко переклав його доброю англійською мовою. У нарисі я вже тоді подав контраст американського прагматизму й українського романтизму, але цей останній я тоді списав на рештки народництва, плекані радянським способом мислення. Нарис мав деякий розголос. Він сподобався Бернгемові й деяким критикам, поляки перевели його мовою, а французи мовою. Сьогодні я думаю, що нарис був порядно спрощений. Америка ідеалізована, а проблема українського „наївізму“ поменшена.

Вирішальним для мене були однаке не нариси і не літературна критика, а мовознавство, бо своє майбутнє в Америці я бачив як мовознавець. У мовознавстві трудніше бути наївним романтиком, ніж у журналістиці або літературній критиці, але я тоді умудрився. На річній конференції американських славістів я прочитав доповідь про українські впливи на польську мову в 10-14 сторіччях. Розумі-

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE

ВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА ОБСЛУГА

COMMUNITY TRUST

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

PHONE: 763-7333

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ
ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ
У ВСІХ ФІНАНСОВИХ
І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ

ється, тоді я твердо вірив у свої тези. Але сьогодні я не менш твердо знаю, що все це було нісенітніця, і вся проблема — плід моєї уяви. Найпікантніше було те, що доповідь мала великий успіх. Два добре університети — Колюмбійський у Нью Йорку й Мічіганський в Анн-Арборі запросили мене на постійну професуру, третій, каліфорнійський у Берклі — на літню школу. Було це, певна річ, не проявом моого зрозуміння й „завоювання“ Америки, а тільки виявом невисокого рівня тогочасної американської славістики. Це був рік 1952-1953.

Тут тріщина між мною й Юрком перейшла з настроєвого пляну в побутовий. Він з родиною лишився в ненайкращій дільниці Нью-Йорку, заробітки родини були дуже обмежені і не з джерел Юркової фахової спеціалізації походили. Я дістав регулярну заробітну платню професора, як звичайно в Америці, дуже скромну, але відносно добру, і добре мешкання в кращій, хоч і не найкращій дільниці міста. Я друкувався в багатьох фахових виданнях різних країн, Юркові публікації були майже виключно українські, з деяким виходом у польські, а якщо англомовні, то через канали фундацій, заснованих спеціально для праці з імігрантами.

Усе це були різниці для нашої приязні не істотні, і вона зберігалася. Але мушу визнати — хоч буття не завжди визначає свідомість, тут воно на свідомості таки позначилося. Ізольований від головного потоку американського життя, Юрко лишався в полоні привезеного з дому романтизму, я поступово від нього відходив. Це в мене теж забрало чи мало часу, і остаточно я визволився від нього — думаю — тільки 1962 року, коли мені довелося зіткнутися з американською мафією. (Бо мафія в Америці панує не тільки в торгівлі наркотиками, а якоюсь мірою і в славістиці. Та це інша тема і про неї іншим разом).

Мало не кожна більша праця Лавріненкова, починаючи десь від шістдесятих років, приводила мене в розpac. Гонений своїм національним романтизмом, він став творити образи свого роду українських святих, апостолів і мучеників. Робив він це в добрій вірі і з повною щирістю. Припускаю, що на загального читача вони могли спровокації враження переконливих. В моєму сприйманні вони базувалися на вирваних з контексту цитатах, на замовчуванні недогідних фактів, не вириванні осіб і творів з історичного контексту. Це позначилося вже на статтях Лавріненкової надзвичайно корисної збірки текстів „Розстріляне відродження“ (1959), але там головну роль відігравали зібрані і вперше включені в літературний потік тексти. Натомість як суцільні катастрофи я сприйняв праці про Василя Каразіна, засновника Харківського університету (1975), про „Сковороду“ Павла Тичини, про Олександра Білецького, нашого спільнотного з Юрком університетського вчителя. Каразін, типовий льокальний харківсько-слобожанський діяч, ставав „архітектором національного відродження“, трагічно-ганебна поема Тичини про Сковороду, в якій

ЯКЩО ЖИВЕТЕ У ВІННІПЕГУ І МАСТЕ ФІНАНСОВІ КЛОПОТИ

- при купівлі або naprawі авта,
- при купівлі нових меблів,
- при консолідації всіх боргів,
- при купівлі або перебудові дому, —

РАДИМО ВІДВІДАТИ КРЕДИТОВУ КООПЕРАТИВУ ПІВНІЧНОГО ВІННІПЕГУ

Вона радо допоможе Вам усі ці клопоти усунути!

NORTH WINNIPEG CREDIT UNION LTD.

544 Selkirk Avenue
Winnipeg, Manitoba R2W 1Y9
Telephone: 589-8808

OVER
30
YEARS OF
SERVICE

ПОНАД
30
РОКІВ
ПОСЛУГ

КУПНО, ПРОДАЖ та ОЦІНКИ РЕАЛЬНОСТЕЙ
R. CHOLKAN & CO. LTD., REALTOR

Real estate — Appraisals

ЦЕНТРАЛЬНЕ БЮРО:

527 Bloor St. W., Toronto, Ont., M5S 1Y5 (416) 532-4404

OTHER BRANCHES:

2336 Bloor St. W., Toronto, Ont., M6S 1P3 763-5555

5302 Dundas St. W., Etobicoke, Ont., M1B 1B2 236-2666

Main St., Port Sydney, Ont., P0B 1L0 (705) 385-2983

COMPLETE CATERING SERVICE.

Banquet Facilities (up to 500 persons)

UKRAINIAN CARAVAN
Restaurant Cabaret

5245 Dundas St. W. (at Kipling) • 231-7447

ISLINGTON, ONTARIO M9B 1A6

- ГОТУЄМО Й ДОСТАВЛЯЄМО РІЗНІ СМАЧНІ СТРАВИ НА ВЕСІЛЛЯ, ХРЕСТИНИ, ЗАБАВИ, ПОМИНКИ І НА ІНШІ ПРИЙНЯТТЯ;
- ПОВНА КУХОННА ОБСЛУГА;

первісний ідеалістичний задум був захаращений проповідю гайдамаччини, людененависництва й клясового розбрату — усе в стовідсотково сталінському дусі — ставала виявом соняшного клярнетизму (Юрків термін), Олександер Білецький з людини російської культури, що толерантно ставилася до української, робився українським патріотом і українцем з діда-прадіда.

Знаю, що й мої писання викликали обурення в Юрка, особливо коли йшлося про Хвильового. Ми не говорили один одному про ці розбіжності. Але ми досконало здавали собі справу з них. Між нами простягалася чимраз ширша прірва. Наши зустрічі ставали дедалі рідкіші, і говорилося при них більше про кулінарну майстерність Марії Данилівни, ніж про речі світогляду й культури. Кінець-кінцем зустрічі припинилися. По кількох роках небачення я мав останню нагоду зустрітися з ним тільки в церкві, коли він лежав у труні.

В американізації я випередив свого першого в ній учителя. Між двома Юрками, що так цінили один одного, це створило безодню. Я аж ніяк не беруся подавати себе як представника американізму, ні в фактичному стані, ні в намірах. Дуже далеко від того. Але прірву між нами створила Америка. Америка має мудрий закон — імігрант не може бути кандидатом на президента. Як би глибоко людина, вихована в Європі, не пройнялася американським духом, яким би добром американським патріотом вона не була, вона не буде мислити й поводитися цілковито так, як людина тут народжена (або малою дитиною привезена). Юрко приїхав зформованою особистістю. Він опинився за бортом американського життя. Тільки окружини цього життя, що падали за борт, досягали його.

На всі ці теми ми з Юрком не говорили. Але я певний, що вони його мучили. Свідчення тому — вже сам його перебільшений український романтизм, його пошуки національних героїв і святих там, де їх не було. Його мовчазність на ці теми говорить про його психологічні пороги. Але ще виразніше свідчення приносить один епізод його біографії, про який він неохоче згадував. Юрко зробив був одчайдушну спробу „американізуватися“. Не пригадую точно року, але напевне, коли йому було близче до шістдесяти, ніж до п'ятдесятьох років, він став студентом слов'янського відділу Колюмбійського університету. Сідати на школину лаву в цьому віці не так просто. Його знання англійської мови було достатнє для розуміння радіоновин, але явно замале для університетських студій з поточними письмовими працями й перспективою англомовної дисертації. Нарешті, це була колосальна фінансова жертва. Заробітки Лавріненків не були високі, а навчання в Колюмбії коштує добре гроши. Усе це він міг передбачити. Чого він, мабуть, не передбачав, — це бездушності системи американських університетів, які перетворюють студента на механічний шпунтник, підпорядковують його безлічі формальних вимог, аж до того, на

якому папері і з якими берегами писати свої тези чи дисертації і так далі і так далі. Зокрема славістика повернена тут обличчям до російських студій, інші мови й культури на задньому пляні або й зовсім відсутні, а система мінімуму так званих „кредитів“ заганяє студента до тих курсів, яких він брати не хотів би...

Я так і не довідався, що з цих обставин обірвало Юркові старечі студії. Але далі одного семестру вони не пішли. І характеристичний деталь: деякі з моїх курсів були обов'язкові. Юрко їх не взяв. Стати моїм студентом означало б для нього визнати свою поразку в „американізації“. Це врятувало його (ї мене) від не надто приємних ситуацій.

Останні роки свого життя, десятиріччя, Юрко доживав напівкалікою, а далі й зовсім калікою. У 1950-их роках, скоро після моого приїзду до Америки, його послали лікарі на операцію. Мої знання медицини ніякі, і не мені судити, чи операція була потрібна. Але його каліцтво було наслідком операції. Ми ніколи не довідаємося, чи воно, а може й саме спрямування на операцію не були наслідком бездушності американської медицини, яка аж надто часто керується статистикою й не зважає як слід на індивідуальні особливості пацієнта, а вони в людини, що провела молодість у голодній сталінській Україні, а зрілий вік у таймирському засланні, могли бути зовсім відмінні від тих, що спостерігаються в пересічного американця, виплеканого на стейках, гамбургерах і бейзболі...

Така ця сумна повість про приязнь і кінець її — двох Юрків. Хто знає, шлях котрого був правильніший. Чи існує взагалі адекватна історія? Життя складається з надто багатьох фактів, ні в яку історію їх не вбгаєш. Історик їх добирає за своїми критеріями. В цьому сенсі кожна історія бреше. Вчені говорять пітійською мовою, щоб прості смертні брехні не помітили. Для цього, може, існують ритуали університетів, академій, наукових товариств, де вчені, як Мольєрові лікарі, говорять фаховим воляпюком тільки для того, щоб приховати прогалини свого знання. Може, перефразовуючи Тичину, —

А справжня Кліо неоклієна
Десь там на фронті в ніч глуху
Лежить запльована, залузана
На українському шляху?

Може, слід добирати факти до історії також за критерієм піднесення на дусі? — шлях, вибраний в Америці Юрком?

А героїзму з Юркового шляху не забереш і того, що він зробив для української культури, не заперечиш. Чий шлях, отже, був помилкою? Хто з нас часом не журався тим, що він утратив на тому шляху, яким він пішов? На кого з нас не чигала самота?

Ношу образ Юрків на душі, „неначе цвяшок в серце вбитий“. Образ друга й творчої особистості з посмішкою — колись, у давні роки, — зайчика, що поласував смачною капустою. Перед тим, як розійшлися наші шляхи. Нью-Йорк, січень 1988.

Дмитро ПАВЛИЧКО

„МИ СТОЇМО НА ПОРОЗІ ВЕЛИКИХ ДУХОВНИХ ЗВЕРШЕНЬ...“

Нещодавно український публіцист з Києва Микола Чубук мав інтерв'ю з видатним сучасним українським поетом, літературознавцем і громадським діячем Дмитром Павличком. Це інтерв'ю було надруковане в торонтській газеті „Життя і слово“ за 7-ме березня 1988 р. З уваги на важливість і актуальність висловленних Д. Павличком думок, ми це інтерв'ю нижче передруковуємо.

Випадковим збігом обставин, Дмитро Павличко, перебуваючи коротко в науковому відрядженні в Канаді, саме 7-го березня дав окреме інтерв'ю й „Новим Дням“. Друкуємо його під одним заголовком зразу ж після інтерв'ю з Миколою Чубуком. Читачі повинні мати на увазі, що сучасну ситуацію в СРСР, а з окрема в Україні, характеризують не тільки відповіді Павличка, але й брак відповідей на деякі поставлені питання.

Дмитро Павличко висловив бажання, щоб обидва його інтерв'ю були опубліковані і в Україні. Сподіваємося, що це його і наше бажання буде здійснене.

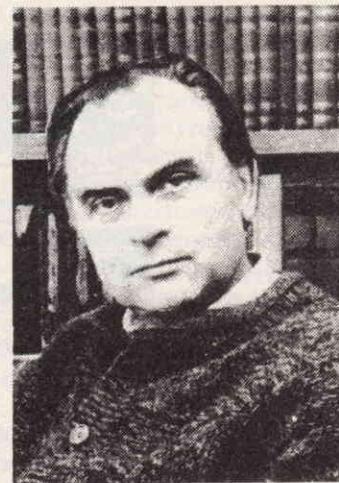
Репортаж про Український Фільмовий Фестиваль в Торонто й цікаві виступи гостей з України надрукуюмо, мабуть, в наступному числі журналу.

М. Дальний

М. Чубук: — Проблема вивчення і практичного використання української мови у всіх сферах життя нині набула на Україні особливого значення і гостроти. Ви, Дмитре Васильович, неодноразово виступали і в пресі, і під час письменницьких зібрань із конкретними пропозиціями як припинити обайдуження до української мови.

Минулого року в ЦК Компартії було розглянуто питання про широку програму заходів у галузі національних відносин, посилення інтернаціонального і патріотичного виховання населення. Чи є відчутні результати, чи вдалося збудити громадську думку, чи задоволені Ви нинішнім становищем на мовному полі України?

Павличко: — Хіба можна відбудувати за один рік те, що валилося, заростало бур'яном і гнило десятками літ? Хіба можна повернути українську мову за такий короткий час назад у сферу державних установ, промислового виробництва, торгівлі, транспорту, вищої школи, дитячих садочків і т.д. і т.д., адже для цього потрібні кадри, підручники, курси, зрештою, закони, писані й неписані; для

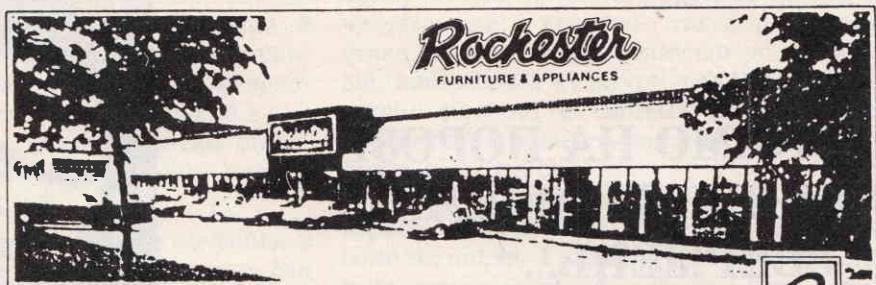
Дмитро Павличко

цього замало збудити громадську думку, яка є думкою переважно інтелігенції; для цього потрібні принципові й глибокі зміни в ідейному настрої мільйонів людей. Отже, потрібен і час, немалій час, щоб революційна перебудова нашого суспільства з галузі економічної поширилася на духовну сферу.

Власне, ми повинні спочатку добре усвідомити, що економічні реформи неможливо здійснити без реформації духовно-культурної, насамперед без тієї свободи й справедливості в національному питанні, які були проголошені Жовтневою революцією, але пізніше з вини Сталіна та його послідовників урізані, здеформовані, обернуті в гучну, але фальшиву фразу. Непорозуміння чи й свідоме відкидання цієї істини призводить до опору перебудові, в окремих випадках до прямого саботажу партійних настанов з боку державних урядовців, господарників і функціонерів. Тож перед тим, як говорити про позитивні наслідки, «відчутні результати» в справі зростання престижу і вжитку української мови (а вони безперечно є!), треба сказати, що ті міністерства УРСР, від яких найбільше залежить це діло, ще не перебудувалися. Злиття кафедр української мови та літератури з іншими кафедрами в педагогічних інститутах України, заміна українських написів на вулицях і площах Вінниці на написи російські — це лише два факти, які мали місце якраз у минулому році, якраз тоді, коли громадська думка республіки була наелектризована рішеннями письменницького пленуму, зворушені й надихана програмою заходів у галузі національних відносин, розроблених Центральним Комітетом Компартії України.

Коли може прийти задоволення становищем на мовному полі України? Тоді, коли, скажімо, в Київському університеті ім. Т.Г. Шевченка будуть читатися всі предмети українською мовою. Тепер там українською мовою читається тільки десять відсотків лекцій. Нормальне становище на мовному полі України буде тоді, коли, скажімо, в Запоріжжі, де більшість населення — українці, буде й школі більше українських, ніж російських. Тоді,

- Спальні
- Іdalyni
- Вітальні
- Домашні прилади
- Матраци
- Софи
- Декоративні вироби

1995 Dundas St. E. Mississauga, Ont.

(1 km W. of Hwy 427) Tel. 624-4411

Власники запрошуєть Вас відвідати найбільшу в світі українську крамницю меблів і домашнього устаткування. Приязна атмосфера. Недорогі ціни.

коли в Конституції УРСР буде записано про державний статус української мови.

Та чи можливе це? Так, можливе. Поступово й спокійно треба розмозтувати клубок, звільняючи серце мовної рівноправності, серце справжнього братерства, пам'ятаючи, що розмозтування може зайняти стільки ж часу, як і намотування брудних ниток великородзянництва, національного розбрата й національного ніглізму. Перебудова нашого суспільства — це довготривалий складний процес. Те, що ми осiąгнули вже на першому його етапі, концентрується не стільки в матеріально-конкретному, скільки в емоційному та філософському, ідеологічному колі нашого життя. Ми змінили ставлення до нашого суспільства, визнали його недосконалім, позбулися фанатичного ідеалізму і набралися тверезої й самокритичної віри в соціалізм.

Певна річ, коли б зовсім не було, хоч і малих, та все ж реальних результатів перебудови, та віра не означала б нічого. Отже, варто сказати, що саме змінилося на краще вже сьогодні у вивченні й практичному використанні української мови на Україні. Збільшилася кількість українських дитячих садків у Києві та в деяких обласних центрах республіки. Курс зарубіжної літератури, який в українських середніх школах досі викладався чомусь російською мовою й був частиною програми з російської літератури, тепер стане частиною програми з української літератури, буде викладатися українською мовою. Відповідно до цього й «Шкільна бібліотека» збагатиться творами класиків світового письменства в перекладах українською мовою. А такі переклади в нас, як відомо, готові, вони тільки не друкувалися в серії «Шкільної бібліотеки». З 1988 року запроваджується у всіх школах та педінститутах України свято рідної мови. Звернено увагу багатьом університетським викладачам, які раніше читали лекції українською мовою, поверталися до попередньої традиції. В Чернігові відкрилася українська середня школа. В Київському метро почали паралельно з російською мовою вживати й українську. З'явилося більше

транспарантів й плакатів українською мовою на демонстраціях під час Жовтневого свята, а під новорічною ялинкою на площах Києва й багатьох міст України виступали дитячі хори з українськими колядками й піснями.

Створено «Клуб шанувальників української мови» при Спілці письменників України, який активно розгортає роботу. Надруковано багато статей (особливо в літературній та молодіжній пресі республіки) про необхідність відновити вживання української мови в державних установах, про значення й розуміння культури двомовності і т.д. Телебачення й радіо України дають змогу письменникам і громадським діячам виступати з різкою критикою сучасного становища української мови, взагалі вільно висловлюватись з усіх питань національно-культурного будівництва та історії. Фактично всі ідеологічні заклади республіки живуть ідеями перебудови, ідеями, в яких чільне місце посідає відновлення норм ленінської національної політики. І ті, хто сьогодні ще намагається жити за вчорашніми правилами, хто почуття національної гідності виключав з радянського патріотизму, і тим самим націоналістам дав право називатися патріотами і говорити від його імені, ті змушенні будуть завтра зійти зі сцени, уступити місце людям, які розуміють, що інтернаціоналізм — це повна навзакінечність і почуття пошани й любові між усіма народами нашої країни, це повнокровне життя кожної мови і навіть кожного діяlectу.

Чубук: — У період культу особи Сталіна українській культурі було завдано нищівного удару. Несправедливо було вилучено із духовного життя українського народу десятки книг, спектаклів, фільмів... Нині відбувається процес встановлення справедливості. Наприклад, з'явилися деякі твори Винниченка, Хвильового, Семенка... Як, на Вашу думку, це позначиться на сучасному розвитку культури і на літературі зокрема?

Павличко: — Повернення до активу нашого духовного життя як творів радянських письменників, несправедливо репресованих в часи сталінського

деспотизму, так і творів деяких українських класиків у ті ж таки часи заборонених, це — акт історичної справедливості, що свідчить про глибинну суть перебудови. Українська культура (мова повинна йти не тільки про літераторів, але й про вчених, музикантів, театральних діячів, які «повертаються до життя») збагачується буквально на очах. Потребують переоцінки не лише реабілітовані речі, але й ті, до яких ми звикли, які визначали донедавна певні рубежі й грани нашого творчого духу. Для прикладу можу сказати, що драматургія Миколи Куліша, і новаторські виставки Леся Курбаса, те, чим славилося театральне життя України наприкінці 20-х і на початку 30-х років, буде як найактивніше впливати на сучасний український театр, а проза Миколи Хвильового підкаже сучасним нашим новелістам найmodерніший стиль, якого вони й досі шукають (інкони даремно) в деяких західноєвропейських майстрів. Зрозуміло, те, що вводиться тепер у нашу культуру з минулого, несе на собі печать правди, історичної прозирливості, мистецької досконалості й новизни. А те, що було в нашій культурі створене снагою пристосуванства й соціальної тріскотні, те, що трималося на поверхні за допомогою продажних глорифікаторів, само собою захмурніє, пригасне, обернеться в попіл.

Важливо на цьому етапі розпізнати справжні цінності, як серед творів, до яких ми звикли, так і серед творів, які повернуто з забуття. Важливо знайти нові, але правдиві та ініціативні концепції розвитку нашої культури. Мені здається, ми стоймо на порозі значних, а, може, й великих духовних звершень. Перебудова збігається з періодом осмислення ХХ століття в історії людства і цей філософський та разом і з тим дуже гарячий, революційний період в житті нашого народу і всієї людськості повинен дати творіння універсального характеру і світового значення.

ІНТЕРВ'Ю „НОВИХ ДНІВ“

Н.Д. Вітаємо Вас, Дмитре Васильовичу, в нашій майже рідній Канаді. Дехто побоювався, що після Вашого виступу на червневому пленумі правління СПУ, Вам постелиться шлях не до Канади... Ми раді, що саме Ви поінформуєте наших читачів про сучасний розвиток подій в Україні й у Радянському Союзі взагалі. Тут, за кордоном, знають Вас як українського поета й літературознавця, але крім того вважають Вас за впливового політичного діяча.

Скажіть, будь ласка, які саме державні, партійні і громадсько-культурні функції Ви зараз виконуєте?

Павличко: — На останньому з'їзді письменників Радянського Союзу я був обраний секретарем правління Спілки Письменників СРСР, а на згаданому, червневому пленумі правління СПУ — секретарем правління Спілки Письменників України. Я очолюю Комісію зв'язку СПУ з навчальними закладами України.

Н.Д.: Ідеї перебудови, гласності й демократизації в ділянці радянської економіки, а до якоїсі міри також в ділянці виборчої системи, зформульовані досить докладно. На жаль, про конечність змін і перебудови в багатьох інших важливих сферах життя радянських народів пишеться і говориться порівняно мало. Взяти хоча б абсурдну антиленінську національну політику КПРС, що утвердилася в репресивні сталінсько-брежнєвські часи й досі стремить за всяку ціну до т.зв. „злиття націй“ в один радянський, а фактично в російський народ! Доказів на це — безліч. Останні події в Алма-Аті, Прибалтиці чи в Еревані — це лиш вершки величезного айсберга, об який неминуче розіб'ються всякі економічні реформи, якщо радикально не зміниться курс національної політики в СРСР.

Чи це правда, що на лютневому пленумі ЦК КПРС Михайло Горбачов нарешті запропонував скликання спеціального пленуму Центрального Комітету для обговорення виключно цього питання і чи було прийнято його пропозицію? Бо січневий пленум ЦК Комуністичної партії України збув ці справи абсолютно мовчанкою, хоч „Літературна Україна“ у звіті з 28 січня й пише у заголовку: „Поглиблювати перебудову у всіх ланках, на всіх рівнях“.

Павличко: — В сучасній радянській пресі не говориться про „злиття націй“ і вже не говориться про „нову формaciю — радянський народ“. Поняття „радянський народ“ вживается інколи на означення однієї якоїсі радянської нації або й цілої спільноти радянських народів, однаке це не вияв тенденції до „злиття“, а просто журналістський вислів. Часто вживаемо вислів точніший: багатонаціональний радянський народ.

Події в Алма-Аті, Прибалтиці чи в Еревані свідчать про те, що економічні реформи в Радянському Союзі мають глибинний і принциповий характер. Дія розуму в економіці перетворюється в бажання вирішити всі болісні проблеми, в тому числі і питання національних взаємин між радянськими народами. Михайло Горбачов неодноразово приголошував скликання спеціального пленуму Центрального Комітету КПРС для обговорення цього питання. Він говорив про це і на недавньому пленумі ЦК КПРС, що був присвячений справі освіти. Ми чекаємо партійного форуму, де буде вироблено новий підхід до національних проблем, в основу якого будуть взяті ленінські теоретичні ідеї, а також будуть враховані вимоги перебудовного, нинішнього періоду, вимоги й потреби кожної нації і кожної національності нашої країни.

Н.Д.: Затривожений постійним звужуванням сфер ужитку української мови, червневий пленум правління Спілки Письменників України домагався від Верховної Ради УРСР зміни теперішнього дискримінаційного для національних мов шкільного закону та конституційних гарантій для державного статусу української мови. З того часу відбулось дві сесії Верховної

Ради, але про стан українських шкіл і статус української мови там і натяків не було. Ці вимоги Ви повторили недавно в інтерв'ю, яке Ви дали Миколі Чубукові (див. вище — Редактор).

Скажіть, будь ласка, чи отримала Спілка Письменників бодай якусь відповідь від Президії Верховної Ради на ці справедливі домагання і хто фактично та з якої причини торпедує їх?

Павличко: — Ми ведемо розмови з представниками українського уряду на цю тему. Наши домагання ніхто не торпедує, хоч є, певна річ, люди, які бояться, що державний статус української мови в УРСР може поставити інші мови в нашій республіці в якесь ніби-то залежні, нерівноправне становище. Закон, який ми хотіли б записати в Конституції Радянської України, повинен, зрозуміло, бути однаковим для всіх мов, що мають побутування на нашій землі. Ми не сумніваємося в тому, що кожен українець в УРСР повинен знати російську мову. Але стоячи за цей обов'зок, ми хотіли б, щоб кожен росіянин, болгарин, чи єврей, який живе на Україні, знов укріплював українську мову. Ми хочемо, щоб мова наших державних установ, наших освітніх і культурних закладів, наших спеціальних інституцій, заводів і колгоспів була українською, що зовсім не значить, що там повинна бути заборонена російська, болгарська чи єврейська мова. Культура двомовності з пріоритетом рідної щодо даної землі мови — це те, чого ми хотіли б осягнути. Юридичне забезпечення перебудови в національному питанні — один з найважливіших і найскладніших мотивів нашого громадського і духовного життя.

Н.Д.: Коли мова про згадане інтерв'ю з Миколою Чубуком, дозвольте запитати: чи воно призначено лише для закордонної, чи й для вітчизняної преси? І чи було в ньому тільки двоє запитань, чи скоротив його цензор або редактор „Життя і слова“?

Павличко: Мое інтерв'ю для „Життя і слова“ надруковане повністю. Мені задали два питання, я на них відповів. Я хотів би, щоб те інтерв'ю було опубліковано і на Україні.

Н.Д.: Дмитре Васильовичу! Ви, очевидно, знаєте, що перебудова в СРСР увінчується успіхом тільки в парі з дальшою демократизацією, децентралізацією, послабленням абсолютної влади всесоюзної, а фактично російської компартії, і при значно збільшенні ролі республіканських, радянських, професійних і менш-більш незалежних громадсько-культурних організацій. Як же, на Вашу думку, погодити цей факт з твердженням генерального секретаря ЦК КПРС не про зменшену, а ще збільшенну ролю партії в перебудові?

Павличко: Не треба сплутувати такі поняття, як „всесоюзний“ і „російський“. Чому ви вважаєте, що Компартія України є російською?¹ Я так не думаю. Але повернімося до суті питання вашого. Демократизація соціалістичного суспільства — процес широкий, різноманітний за змістом і лише

частково пов'язаний з наданням більших прав республіканським та іншим нецентральним установам. У самостійнення підприємств, терпимість щодо іншої, може, навіть протилежної думки, виборність керівництва, дотримування певних правил, які не віддають назавжди жодної влади в руки одної людини і т.д. — це те, що ми починаємо засвоювати, щоб зробити народовладдя в нашій країні справжнім і невідвертальним. Щодо ролі партії в перебудові, то слід визнати, що саме партія виробила концепцію перебудови, партія виступила ініціатором багатьох найважливіших революційних перемін, критично підійшла до своєї власної історії і партія — головний двигун перебудови — не може зменшувати, а, навпаки, повинна збільшувати свою потужність.

Н.Д.: Як провідний діяч української культури, Ви звичайно знаєте про вперті намагання кращих представників творчих спілок повернути до активу української культури твори багатьох несправедливо репресованих чи просто заборонених наших культурних велетнів. Чому так тяжко проходить у вас цей процес? Хто йому протиставиться? Чому тяжко видати однотомник там, де давно можна і треба видати й тритомник вибраних творів? Чому й досі не вільно згадувати таки ж українських радянських академіків Михайла Грушевського, Сергія Єфремова чи Федора Вовка та десяток інших учених з світовим ім'ям? Чому врешті решт у книгарні, яка повинна торгувати книжками українських радянських письменників не можна дістати ні однієї Вашої збірки, від „Любові й ненависті“ починаючи і „Притчами“ кінчаючи? Що за динозаври встановлюють такі мізерні тиражі українських видань і хто властиво поширює, а радше перешкоджує в поширенні їх? Невже і тут ми не можемо обйтись без московського посередництва?

Павличко: Я пам'ятаю часи, коли в Канаді можна було набути будь-яку цінну книжку, видану на Україні. Навіщо приписувати „московському посередництву“ той факт, що нині в Канаді недбало працюють люди, які займаються замовленням українських видань з республік? Тимчасом хочу сказати, що саме в Москві, в газеті „Ізвестія“ з'явилася недавно стаття про Михайла Грушевського як про видатного історика і про те, що твори його слід видавати. Коли б ми глибше вдумувались в такий от факт „московського посередництва“, то почали б відчувати, що з ним легше буде відновлювати справедливість. Щодо С. Єфремова та Ф. Вовка (таких забутих діячів української культури є чимало!), то вони будуть наново оцінені й перевидані; тільки ж не все одразу, не за один день. Процес віднови багатьох імен і численних творів потребує часу. Цей процес почався в нас масштабно публікаціями В. Винниченка, М. Хвильового, Б. Лепкого та інших колись заборонюваних письменників.

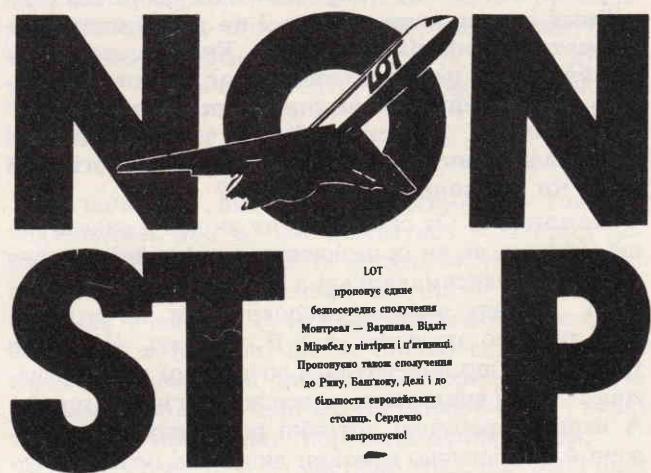
Далі. Не всі тиражі українських видань мізерні.

Повний Шекспір українською мовою має понад 80 тисяч примірників. Тиражем 200 тисяч виходять романі О. Гончара, П. Загребельного та інших наших прозаїків. „Маруся Чурай“ Ліни Костенко вийшла тиражем 100 тисяч. Однак проблеми з тиражами українських журналів і книжок є. Це правда. Тут винні не „Динозаври“ (не хотілось би мені вживати це слово), а цілі комплекси обставин, які ми не зуміли досі проаналізувати й поламати. Не сумніваюся, перебудова піднесе вгору не лише якісний, але й кількісний рівень української книжки.

Н.Д.: Дуже добре, що українські творчі спільноти й відважніші чесні громадяни домагаються реабілітації несправедливо репресованих і знищених в час сталінського терору сотень видатних діячів української культури. Але чому не чути вимог про звільнення і реабілітацію тих, кого, на нашу думку, також несправедливо арештовано й репресовано у 70-ті, а то й 80-ті роки? Помимо часткової минулорічної амнестії, Кронід Любарський подає імена 112 в'язнів сумління з України. Згадаємо бодай таких дуже відомих, як Юрій Бадзьо, Микола Горбаль, Левко Лук'яненко, Михайло Осадчий, Василь Овсієнко, Юрій Шухевич. Якщо з якихсь міркувань їх не бажають звільнити й реабілітувати, то чому бодай не видворять їх за кордон, так як це зроблено з сотнями російських і єврейських дисидентів? Чому така „подвійна бухгалтерія“?

Павличко: Я не знаю, скільки російських, скільки єврейських, а скільки українських дисидентів опинилося за кордоном. Знаю, що є немало й українських. Отже „подвійної бухгалтерії“ тут не бачу. Я не знаю людей, яких ви назвали, але знаю, що письменники наші зверталися до відповідних органів у справі звільнення тих чи тих знайомих своїх. Я вважаю, що в нашій країні не повинно бути ув'язнених за інакомисліє. Для мене знаком істинної нашої перебудови є, між іншим, і те, що люди репресовані в 70-ті роки перебувають сьогодні на волі, більше того, займаються громадсько-політичною діяльністю.

Н.Д.: Ще скажіть, будь ласка, чому те, що сьогодні в вас дозволено говорити прилюдно на зборах і про що дозволено писати в офіційній радянській пресі таким — що так скажемо, „упривілейованим“ чи уповноважненим авторам, як Олесь Гончар, Борис Олійник, Павло Загребельний, О. Мусієнко, Сергій Плачинда та інші — не дозволене таким недавно несправедливо репресованим, як Вячеслав Чорновіл, Павло Скочок чи Михайло Горинь? Чому не привернено їм членських прав у творчих спілках? Чому й далі цькують їх такими нечесними, наклепницькими й погромними статтями, як „Інтерв'ю з під полі“ („Радянська Україна“ 13 листопада м.р.) за підписом якогось П. Вільхового? Як світ і чесні радянські громадяни можуть мати довір'я до перебудови і демократизації, поки безкарно продовжується у вас така суто сталінська практика? Що мають робити

LOT

пропонує єдине
безпосереднє сполучення
Монреаль — Варшава. Відліт
з Мірабел у п'ятірці із п'ятниці.
Пропонуємо також сполучення
до Риги, Балтійску, Дехі і до
більшості європейських
столиць. Середчно
запропонуємо

За близьчими інформаціями телефонувати
в Монреалі:
(514) 844-2674

в Торонто
(416) 364-2035

POLISH AIRLINES

1000 Sherbrooke St. West
Suite 2220
Montreal, Que. H3A 3G4
Phone Montreal (514) 844-2674 Toronto (416) 364-2035

Tel:
(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED

Specialists for over thirty years

- Найкращої якості м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші європейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6

творчі радянські діячі, типу В. Чорновола і М. Гориня, коли їх не допускають на сторінки офіційних радянських видань і не дозволяють випускати неофіційні, типу „Українського вісника“? Які перспективи в час гласності мають такі неофіційні видання, як „Укр. вісник“ і московська „Гласність“ або такі громадські організації, як Український культурологічний клуб чи московська „Пам'ять“?

Павличко: От саме про тих людей я сказав вище. Інколи, як ви їх називаєте, неофіційні видання займають максималістські а то й спекулянтські позиції. Правду можна висловлювати по-різному. Має таксамо значення, хто її говорить. Декому з тих людей, що повернулися до творчої праці, заважають хоч і справжніх, та все ж таки німби героїв. А нашій перебудові потрібні робітники, зрівноважені й реалістично думаючі люди, які прагнуть єдності з усіма силами, партією започаткованої революції.

Н.Д.: А ще скажіть, як стойть насправді справа з часто заповіданим приїздом Ліни Костенко з візитою до Канади? Українська громадськість на чужині таки хотіла б побачити й почути нашу найбільшу сучасну поетесу.

Павличко: Ліна Костенко тепер не приїхала до Канади з власної волі. Але зустріч з цією справді видатною поетесою і особистістю у вас попереду.

Н.Д.: Вкінці, що Ви самі хотіли б сказати, Дмитре Васильовичу, читачам української закордонної преси?

Павличко: Читачі української закордонної преси тепер читають, мабуть, більше пресу радянську. Читайте, думайте, критикуйте нас, але дивіться на свою рідну землю чи на землю своїх предків з доброю надією і вірою, бо патріотизм — це не гнів і роздратування, а любов і підмога.

Н.Д.: Щиро дякуємо Вам, Дмитре Васильовичу, що поділились з нами своїми думками і поглядами на деякі сучасні справи України.

Цілі комплекси обставин, які досі перешкоджають в поширенні українських книжок і журналів не

лише в Канаді, але передусім таки в книгарнях, кіосках та бібліотеках України й на території інших республік СРСР ми приписали централізованому московському посередництву і „динозаврам“, бо не знайшли точніших описінь для цієї поширеної пошесті.

¹ Компартію України було створено „як невід'ємну частину Російської Комуністичної партії“ (див., напр., „Життя і слово“ з 14-го грудня 1987). Тож як же її вважати українською, якщо в Російській Компартії завжди значно переважали росіяни і зрусифіковані інородці? Створену пізніше Українську Комуністичну партію (і навіть Комуністичну партію Західної України) було силоміць розв'язано і майже всіх її членів виарештовано й знищено у злопам'яті 30-ті роки. Російська Комуністична партія офіційно й автоматично перетворилася у Всесоюзну Комуністичну партію, а ще пізніше в Комуністичну Партию Радянського Союзу (КПРС). Отже, не ми і не світ, а самі творці і керівники РКП(б) -ВКП(б) -КПСС сплутують такі поняття, як „всесоюзний“ і „російський.“ Компартію України можна буде вважати не російською тільки тоді, коли існуватиме окрема рівноправна Компартія Росії, а не лише КПРС. Поняття „всесоюзності“, а зокрема членство УРСР і БРСР в Об'єднаних Націях трактуватимуть серйозніше лиш тоді, коли й велика Російська Федерація стане членом ОН, а не віддаватиме всі аспекти своєї презентації всесоюзному СРСР, мовляв, це „всю равно“ — Редакція „Н.Д.“

ВЕЛИКИЙ ВИБІР
НАЙНОВІШИХ ЖІНОЧИХ
МОДНИХ ОДЯГІВ

DANYA

FASHION SHOPPE

2378 BLOOR STREET W.
TORONTO, ONT., M6S 1P4

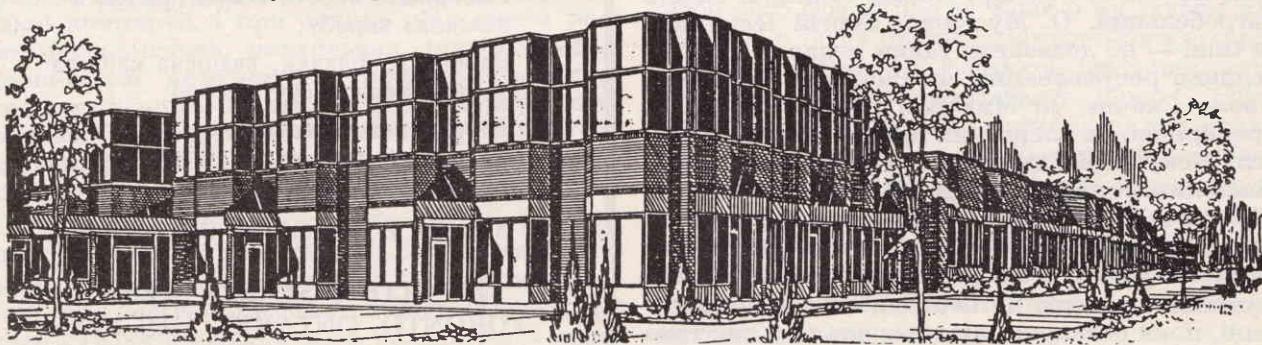
Телефон: 766-4511

ГОВОРІМО ПО-УКРАЇНСЬКИ

“PROMBANK” INVESTMENT LTD. and THE JACYK GROUP

1260 Eglinton Ave. East, Mississauga, Ontario, Canada L4W 1K8. Tel. (416) 625-2171

- Якісні індустріальні і комерційні будинки та розбудови;
- Різні умови оренди або купівлі.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Юрій СОЛОВІЙ

ДО ПИТАНЬ ОРГАНІЗАЦІЇ МИСТЕЦТВА

У „Нових Днях“, травень 1987 р., появився допис „немистецтвознавця“ (так підписано допис) про „Виставку тридцятьох“ (так затитуловано допис), виставку праць мистців нашої молодшої генерації.

Допис вартий уваги, бо автор слушно нарікає на аномалії в нашему мистецькому побуті, — особливо на недостачу фахової критики і рецензій, які знайомили б публіку з новими ідеями і програмами в мистецтві. Мистецтво буває не менш авантюрним ніж астронавтика, але коли привезені, наприклад, з місця експонати не викликають драстичних спорів і чварів, — експонати мистців, коли вони „привезені“ з невідомих чи малодосліджених „планет“, є постійно об'єктами непорозумінь з прихильними чи ворожими коннотаціями.

Вдумливий і з творчою уявою критик-рецензент може тут дещо зарадити. Дотепер таких супутників мистецтва серед нас не відкрито, тому теж самим мистцям приходиться робити цю для них невдачу роботу, викликаючи підозріння „взаємної адорації“ або „заздрості“, — в першому випадку коли критика написана з позитивними висновками, у другому — коли рецензія поперетикана застереженнями. Але як для фахової критики міrodайними є не кінцеві висновки, а те, як саме критик до них дійшов (точна аналіза твору), так і рецензії, писані мистцями, підлягають цим же вимогам.

Мистецький твір є тотальністю містерій, тому треба оминати закорінених у нас „рецензійних загадок“. Простих біографічних інформацій, напр., де і коли мистець виставляв свої праці замало. Рід, кількість і місця виставок не міняють фактичної якості твору, але ці дані слід нотувати солідно, відмічаючи не лише держави і міста, а й назви інституцій, які організували і назви приміщень у яких дана виставка відбулась, упрощуючи цим роботу майбутніх дослідників.

Інтерв'ю з мистцями не заступлять критиків-рецензентів. Популярна в деяких колах думка, що мистець „спонтанно (безумно?) виливає почуття“ — належить до наївностей у поглядах на мистецтво і на процес творчості. Не заперечуючи цілковито спонтанності, яка, до речі, в певних сучасних напрямках зредукована до мінімум (прим., в конструктивізмі, оптично-ілюзійному мальарстві, міні-малізмі, в концепційному мистецтві, в автобіографічному), процеси творчості є скомпліковані при наймні в сенсі процесів буття (тому я назвав свою книжку про справи мистецтва „Про речі більші, ніж зорі“, бо в юності мое неподільне захоплення належало зорям, чи пак зоряному небові, що змінилось після „причастя просфорою мистецтва“!).

В розмові з мистцем міrodайною є структура

його поглядів на різні справи (суть, мета і механіка творчості, справи соціальні, економічні, організаційні тощо), що стосуються творчості і життя, а не красномовність, хоч буває, що записи думок мистців є теж цікавим літературним матеріалом.

Не бачивши „виставки тридцятьох“ — годі погоджуватись або не погоджуватись з автором допису про рівень і свіжість досягнень учасників виставки. Його список наших мистців — щось в роді еталонів у нашему сучасному мистецтві — є справою його естетичної дієти. Іншою справою є загальні питання, які можна обговорювати й поза рамками виставок: ціни мистецьких об'єктів і культурно-творчий клімат, порушені дописувачем.

Він відмітив, що „на виставці вражали деякі цінні картини“, і що „серед публіки немало було знатців і колекціонерів мистецтва“, що посміхались на деякі цінні. Кілька конкретних прикладів допомогли б зорієнтуватись про які високі ціни мова, якими „деякі мистці намагалися підвищити мистецьку вартість картин.“

Звичайно цінами на мистецькі об'єкти маніпулюють відповідні агенти та гандлярі, яким, з огляду на відсотки, що йдуть до їхніх калиток, залежить на постійному підшрубуванні цін на твори мистців, з якими їх в'яжуть договори (в їхньому жargonі — „мистців з їхньої стайні“). В наших умовах, де організатори виставок не відчувають обов'язку дбати теж про комерційний успіх виставки, самому мистецтву приходиться продавати свій „товар“, що й комплікує ці акції, викликаючи незаслужену іронію і кпини. Наш дописувач має рацію, що ціни не є критерієм мистецтва, але теж треба знати, що наш мистецький ринок перебуває в жалюгідному стані.

Під кінець 1987 р. і протягом 1988 р. Америку відвідає виставка творів сучасного німецького мистця Анзельма Кіфера (нар. 1945 р.), якого мілярські твори досягають уже пів-мільйонні ціни, в американських долярах. Критик Грейс Галік у статті „Тейстмейкерс“, в додатку до „Нью-Йорк Таймс-у“ „The New Seasons“ з 30 серпня 1987 р., віщує збільшення прибутків на динамічному тепер мистецькому ринку: вона відмітила, що ціни, які перед двома-трьома роками вагались в околиці першої тисячі доларів, пішли угору 30-50 разів.

Коли 1961 року Метрополітаний музей у Нью-Йорку придбав твір Рембрандта „Аристотель роздумує про бюст Гомера“ (намальований 1653 р.) за 2,300 000 доларів — мистецький ринок ахнув. Після опрітомніння почулось критичні голоси, мовляв, чи не було б розсудливіше закупити за таку суму кілька мистецьких об'єктів, ніж одну картину, хай і дуже славного мистця? Тут, однаке, тайвся „новий дух“, який приніс головозаворотні зміни. Картина Джексона Паллока, мистця т.зв. „нью-йоркської школи“, яка після другої світової війни дала наріжний камінь американському авангардові, переїхала до Австралії на мільйонному квитку — це була не-

ОРГАНІЗАТОР НАЙДЕШЕВШИХ, БЕЗПОСЕРЕДНІХ
ЧАРТЕРОВИХ ЛЕТІВ ДО ПОЛЬЩІ — 1988 —
ЛІТАКАМИ ПОЛЬСЬКИХ ЛЕТУНСЬКИХ ЛІНІЙ

ТОРОНТО — ВАРШАВА	Ціни	ВАРШАВА — ТОРОНТО
ЛЮТИЙ 10,21	567.00	ДОВІЛЬНІ ДАТИ ПОВОРОТУ
БЕРЕЗЕНЬ 13, 20, 30	653.00	БЕРЕЗЕНЬ 13, 20, 30
КВІТЕНЬ 6, 13, 20, 24	629.00	КВІТЕНЬ 6, 13, 20, 24
ТРАВЕНЬ 1, 8, 15, 22, 29	776.00	ТРАВЕНЬ 1, 8, 15, 22, 29
ЧЕРВЕНЬ 1, 5, 8, 12, 15	809.00	ЧЕРВЕНЬ 1, 5, 8, 12, 15, 19, 22, 26, 29
ЧЕРВЕНЬ 19, 22, 26, 29		ЛІПЕНЬ 3, 6, 10, 13, 17, 20, 24, 27, 31
ЛИПЕНЬ 3, 6, 10, 13, 17, 20, 24, 27, 31	873.00	СЕРПЕНЬ 3, 7, 10, 14, 17, 21, 24, 28, 31
СЕРПЕНЬ 3, 7, 10, 14		ВЕРЕСЕНЬ 4, 7, 11, 14, 18, 25
СЕРПЕНЬ 17, 21, 24, 28, 31		ЖОВТЕНЬ 2, 9, 16, 23, 30
ВЕРЕСЕНЬ 4, 7, 11, 14, 18	777.00	ЛИСТОПАД 13, 27
ВЕРЕСЕНЬ 25		ГРУДЕНЬ 4, 11, 18, 21
ЖОВТЕНЬ 2, 9, 16, 23, 30	639.00	СІЧЕНЬ 4, 19 (1989)
ЛИСТОПАД 13, 27	579.00	Діти нижче 12 років — \$567.00
ГРУДЕНЬ 4, 11	769.00	ДОДАТКОВІ КОШТИ:
ГРУДЕНЬ 18, 21	809.00	Забезпечення — \$25.00
СІЧЕНЬ 4, 19 (1989)	567.00	Оплата летовища — \$20.00

ПРОСИМО НЕ ВІДКЛАДАТИ І ВЖЕ ТЕПЕР
РЕЗЕРВУВАТИ МІСЦЯ В ПЕКАО ТРАВЕЛ, Тел (416) 588-1988

чувана до цього часу ціна на твір модерніста. Твір маловідомого у світі американського мистця 19 ст. Едвіна Чурча „Льодовик“ побив Рембрандта на 200,000 дол., осягаючи ціну \$2,500 000.

Але, як тепер бачимо, це були ціни „добрих старих часів“, бо після останніх двох рекордів ван Гога (один варіант його „Соняшників“ пішов на весні 1987 р. за 39.9 мільйонів дол., інший твір цього мистця продано на ліквідації в Лондоні за 20.2 мільйони дол., а восени продано його „Іриси“ за 53.9 мільйонів дол., себто три картини ван Гога продано в 1987 р. за 114 мільйонів дол.) — неможливо передбачити границі цін на мистецький „товар“.

Сучасний мистецький ринок належить до найхимерніших. Донедавна панувала помірковано-вичікуюча тенденція щодо процесу дозрівання мистця, але останнім часом це змінилось на користь ще „зелених“ мистців. Приводом і стимуллянтом цього є різка зміна віку музеїних працівників (кураторів) і колекціонерів. Значне „помолодіння“ на цих двох важливих позиціях відкрило молодим мистцям (около тридцятки) двері, для відкриття яких раніше доводилося довгенько стукати...

Все ж таки, сміло можна твердити, що в мистецьких професіях (образотворче мистецтво, література, музика, театр тощо) важко влаштувати творчу працю, яка забезпечувала б прожиток. Грандіозні

ціни на твори ван Гога — „кадило мертвому“, якого за життя світ не хотів знати. Особливо перед мистцями емігрантами, яким прийшлося вирвати коріння з батьківського ґрунту, виринають додаткові специфічні труднощі. На цю тему читач знайде статтю „Мистецтво ‘без даху над головою’“ в моїй раніше згаданій книжці.

Незрозуміло чому: „Чи не краще було б нам, українській громаді, щоб у Торонто й околицях було менше образотворчих мистців, зате, щоб твори небагатьох були на високому рівні?“ (цитата з допису „Виставка тридцятьох“).

Хто, яка установа в Торонто й околицях пересівала б мистців — адептів і студентів мистецтва, видаючи „дозволи“ небагатьом працювати в цій професії!? Знаємо праці яких мистців задовольняють дописувача, але це не означає, що в світі немає інших вимог та смаків. Зрештою, чому українській громаді було б краще, коли б було у нас менше образотворців? Скільки мистців ця громада годує і піклується їхніми справами? Такі висновки лише знеочують наш мистецький нарибок, який, не бачучи тут можливостей, покидає наші береги.

Велике мистецтво твориться тільки в культур-

ному кліматі, де вирукують і стимулюють творчість різні ідеї і різні таланти. Будь-які обмеження і перешкоди затроюють і руйнують той клімат і творчість.

Хоч суспільства, які розуміють вагу культури (і, очевидно, образотворчого мистецтва) творять кращі умови для творчої праці — більшості мистців доводиться й там „у поті чола“ і з дірками в чєрвиках іти до мети.

Коли мистець мініятюрист — його посвята менш коштовна і ризиковна. Але коли руки в мистеця „сверблять“ до монументальних форматів, або до технік і матеріалів, які вимагають більших коштів, допомоги асистентів, а то й засобів фабрик — перед ним виринутъ монументальні комплікації. А поворот в сучасному мистецтві до таких „барокових“ ідей і виявів є на порядку дня! Формат фізичний та ідейний нашого мистецтва завтра, залежить від формату творчості мистців сьогодні, що теж у великій мірі узалежнене від духового і матеріального формату наших відборців мистецтва.

В західній пресі постійно появляються репортажі про події в світі мистецтва. Напр., в січневому (1987 р.) числі "Vanity Fair" з'явилася велика стаття "The Museum Boom" про колекціонерів та їхні збірки і про музеї — їхні програми, адміністративні справи, кошти... Не маючи досі поважнішої

постійної збірки нашого образотворчого мистецтва на еміграції — я запропонував проект створення „Музею українського мистця-новатора“ („Сучасність“, червень, 1980). Цей проект викликав писемістично-неприхильний відгук, мовляв, хто з мистців захоче дарувати річно свій твір музеєві (без виглядів на потрібні фонди — річні подарунки мистців мали б бути базою розбудови збірки такого нашого музею). Тепер із статті в згаданому американському журналі довідуємося, що навіть великий інституції з чималими фондами і щедрими меценатами не цураються такої техніки для розбудови своїх збірок...

На початку статті я висловив солідарність з дописувачем, який незадоволений станом критики в нашему образотворчому мистецтві. Кінчаючи, слід поширити це питання побажанням, щоб наші теоретики інформували читача теж про події у світі, культивуючи цим робом складніші потреби, розуміння та смак нашого споживача мистецтва.

НАГОРОДИ АНТОНОВИЧІВ 1987 РОКУ

Літературну нагороду Антоновичів на 1987 рік надано Леонідові Плющеві за його твір „Екзод Тараса Шевченка“ і наукову нагороду — Робертів Конквестові за працю „The Harvest of Sorrow“.

Жюрі сьомого скликання складалося з таких осіб: Роман Шпорлюк (голова), Ярослав Пеленський, Богдан Рубчак і Іван Фізер.

**Complete
Home
Comfort!**

- Автоматична, контролювана комп'ютером доставка
- 24 години, 7 днів тижнево радіодиспетчерська обслуга
- Продаж і обслуга домашнього огрівального устаткування
- Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці

SIPCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,
Tel: 232-2262

183 Bloor Street East, Oshawa L1H 3M3
Tel: 728-5138

SIPCO
Sales & Leasing
Limited

Закам купити чи найняти авто
— потелефонуйте на число:
232-0557 і покличте

Андрія Стасіва або Тараса Корда.

83 Six Point Road, Toronto, Ontario, Canada M8Z 2X3

- Повна обслуга винайму особових і вантажних авт
- Корпоративні й індивідуальні пляни, дистосовані до Ваших потреб
- Короткі й довготривалі реченні, від 6 до 60 місяців
- Винайм автомобілів усіх марок і моделів — крайових і закордонних
- Дуже конкурентні ціни — гуртова знижка для Вас!

АНСАМБЛЬ БАНДУРИСТІВ ЧИ ВАР'ЄТЕ?

(До гастролів Бандуристів з України)

В ділянці мистецтва бандури наше емігрантське музичне кредо виховувалось сорок з лишнім років на майстерності та репертуарі колишньої Київської Державної Капелі Бандуристів, відомої у нас ім. Т. Г. Шевченка під проводом Григорія Китастого. Про цю Капелю згадується в брошурі гастролюючого Ансамблю Бандуристів з України, не згадується лише що ця Капеля живе в Детройті. Збуджуючи Україну у воєнні роки, потрапивши за це до німецького концтабору (див. „Від Сибіру до Канади“ М. Приходька), відновивши знову працю в 1945 році в Інгольштадті, Баварія, ця Капеля на протязі довгих дісятиліть виховувала нас і дітей наших на найкращих зразках кобзарського мистецтва. Це мусили врахувати організатори турне по Канаді Державного Українського Ансамблю Бандуристів. Але не врахували.

Концерт почався імпозантно. На сцені у вишневих козацьких строях сидів великий Ансамбль Бандуристів, я нарахував десь 55. Це переважно молоді люди, трохи є й середнього віку, дехто з вусами, з гривою волосся ззаду. Бандури всі однакові, нові, але здивували мене серед бандур два акордеони. Один з бандуристів оголосував кожну річ українською мовою. Концерт почався з „Зашуми Дніпро“ А. Білаша, де гарно гармонізувались солісти — баритон і тенор. Далі гарно виконана „Ой у полі верба“, де наростаючим темпом відчувається гальоп кінноти, потім три народні пісні — „Пугаченьку“, „Козак від іжджає“, „Іхав козак на війнонью“, „Сусідка“, майже „А капелля“ (без музики), „Побреду“, і на цьому на якийсь час виступ Капелі, чи як вони себе звуть Ансамблю Бандуристів, закінчився. Почалося щось ніби вар'єте. Різноманітні інструменти — сопілки, цимбали, бас, домбра, акордеон, бубон, скрипка, 4 пари веселих танцюристів з рогачами і кочергами, свист, переспів птахів у лісі, вигуки „раз, два, три, чотири“ і т.д. Саламаха. Весело.

Мушу зазначити — виконання добре, на сопілках грає віргуоз, ритм, рух, калейдоскоп кольорів, і все це на тлі пасивно сидячого Ансамблю Бандуристів. Яке це все має відношення до бандури, історичного інструменту, овіянного віками слави? На афішах — Державний Ансамбль Бандуристів з України, перше турне по Північній Америці, в програмах дві сторінки в двох мовах про бандуру, де сказано, що „бандура врятувала загибелль української культури в минулому і займає центральне місце в українській традиції сьогодні“. Сказано правдиво і солідно, і раптом — акордеони, барабани, сопілки, а в другому відділі ще рубель і качалка. Я не музичний критик і пишу те, що відчу-

вав як українець. На мою думку, престиж і рівень національної бандури цим був понижений. Було весело, це був „ентертеймент“. Все гуло, грало, піщало, свистіло, танцювало, а понад півсотні бандуристів сиділи ззаду чекаючи своєї черги. Чи не можна було це кадриль — вар'єте пустити в турнокремою групою? Очевидно, не можна. Треба цими гоцками-кльоцками затушувати значення бандури.

І тут мимоволі згадується наша Капеля Бандуристів ім. Шевченка. Пригадується „Гей нум хlopці до зброї“, „Пісня про Тютюнника“, „Конотопська битва“ та інші чудові пісні, думи, кантати. Звичайно ці національно емоційні, історично глибокі або релігійні речі не можуть бути в репертуарі сьогоднішнього Ансамблю Бандуристів з України, але все ж вони, вірніше ті, хто диктує репертуар, нас українців тут якось недооцінили. Є ж у них в репертуарі, знаємо з пластинки, „Байда“ Хоткевича (де, до речі гарно зроблено місце „гаком зачепіте“), чи „Заповіт“, або „Козак Нечай“, цих речей ми тут не чули (принаймні в Оттаві), переважали легкі народні пісні та фольклор. До речі вони виграють більше, коли слухати їхню пластинку, може тому, що немає вар'єте.

Не знаю чи пасує до бандур арія Карася з „Запорожця за Дунаєм“, не зважаючи на добре виконання Генадія Смірнова, хоч монолог був і зайвий. Перший відділ закінчився „Українською кадриллю“, як вони назвали, знову танці, дивовижні інструменти, приспів — „Скрипка б не грала, якби не смичок, чоловік би жінку не бив, якби не язичок“. Вражіння від бандур стерлось.

Першою частиною диригував мистецький керівник Ніколай Гвоздь. Вдумливий диригент, ансамбль добре з ним пов'язаний, пляніссімо дуже ефективні. Доречі щодо імен в програмці. Повна ігноранція української транскрипції, скрізь транскрипція імен російська. Ніколай Гвоздь, це його прізвище то ж не може він бути Цвяхом чи Гвіздком. Але Ніколай — то вже даруйте. Михаїл (Андріївський), Андрей (Чаюк), Євгеній (Береза), Дмитрій (Дрізнер), Пьотр (Ковбасенко), Владімір (Василенко). Александр (Аверченко), Павел (Сокира) та багато інших російських імен. Читає чужинець і бачить, що немає ріжниці між українськими і російськими іменами.

Другу частину почали з „Думи мої“. Диригував Григорій Верета. Досконалість досягнута в пляніссімо „а капелля“. Молодий талановитий диригент. Після кількох речей Верету замінив Гвоздь. А взагалі — чи потрібен бандуристам диригент? Не знаю. Ми чули нашу Капелю і з диригентом і без. Божик був чудовий хормайстер, Китастий — чудовий інструменталіст. В обох випадках виконання було досконале.

В другій частині бандуристи були в білих жупанах, що виглядало дуже ефективно. Повна найкраща заля столиці, Артс Сenter, спонтанно, як і в першій частині, привітала їх оплесками. Можливо щоб задемонструвати чужинцям свою майстерність

вони виконали „Поему“ чехословацького композитора Фібіха, написану для інструментів, але виконану з хором. Так само і арію з „Севільського цирульника“ Дж. А. Россіні. Це оригінальність, але не нова. У Франції Свінгл Сінгрес робили подібні речі, переробляючи інструментальне на вокальне. Як звучить Фібіх і Россіні на бандурах і з хором — це вже ділянка музичних критиків.

„Дума про старого бандуриста“, на мою скромну думку, не вдалась. Це підтвердили й інші з публіки. Незважаючи на добрий голос, Генадій Несчетний був якийсь штучний, ніби робив виклик залі, якесь резонерство, не було душі в думі. Взагалі другий відділ був мінорний. На виручку знову прийшов „ентертеймент“ з гуцульськими танцями та чудернацькими інструментами, включаючи руль і качалку, і якусь пукалку з дивними звуками.

Виступи солістів Київської опери Марії Стефюк і Анатоля Солов'яненка були цікавим дивертисментом. Оперові співаки співали народні пісні. Може й добре. Краса і сила голосу Стефюк легко справились з „І шумить, і гуде“, „Чотири воли пасу я“, але хотілося б почути її вокальну майстерність в оперовій арії, крім „Віють вітри“. Теж саме і щодо Солов'яненка, який перекривав бандуристів голосово у „Їхав козак за Дунай“. Сильний тенор, співає він легко, з високою майстерністю, хоч часом і нехтує дикцію, „з'їдаючи“ фрази (в „Карії очі“). Не довелось також почути його в оперових партіях. Чому нема їх і в його українсько-російській пластинці.

Що мене вразило — це молитва з „Запорожця за Дунаем“ у виконанні Солов'яненка, яка закінчувала програму. З молитви викинуті всі оригінальні слова і замінені радянсько-ностальгійним текстом. „Отсебятина“, як кажуть. І навіть уже не молитва а арія. Нема оригінального „Владико неба і землі, взываючи к Тобі з мольбою, десницею Твоєї Святою з висот Небесних осіні“, натомість Солов'яненко співав „Блаженний день, блаженний час, сіє нам жадання воля, до рідного вернемось поля, вже там кохана „де на нас“. Нема „На Тебе Спасе уповаєм“, а є „ми знову серцем оживаєм, і день цей ми благословляєм коли побачим рідний край“. До того замріяний погляд, простягнені руки до залі, ніби хоче сказати нам „Возвращайтесь на Родину“. Бідний Гулак — Артемовський, добралися і до нього. Як червоноармійський хор у „Ой видно село“ Лепкого замість „Січовій Стрільці“ співав „Червоній стрільці“ — це у нас викликало зневажливий усміх, але як уже справа торкається Молитви з „Запорожця“ — це викликає гнів. А от в цей же час в Нью-Йорку в Лінкольн Центрі виконувалась та ж сама річ Вячеславом Полозовим з Метрополітен Опери з оригінальним текстом і зазначенням „Молитва“. Лише два роки як лишив Полозов опери Большої і Київській і вибрав свободу. В розмові він підтверджив, що там мусів співати радянський текст в нашій старій українській опері.

Програма закінчилася. Публіка влаштувала виконавцям стоячи овацию. На „Біс“ вони пораду-

КРЕДИТОВА СПЛІКА

„БУДУЧНІСТЬ“

Щадіть, позичайте та полагоджуйте всі свої фінансові потреби в Кредитовій Спілці „Будучність“

140 Bathurst Street, Toronto,	363-1326
2253 Bloor Street West, Toronto,	763-6883
4196 Dixie Road, Mississauga,	238-1273
221 Milner Avenue, Scarborough,	299-7291

ВІДВІДАЙТЕ НАС —

РАДО ВАС ОБСЛУЖИМО!

вали нас піснею „Розпрягайте хлопці коні“. Не було ні канадського ніsovєтського гімнів. Може тому, що в залі могла залунати „Ще не вмерла“. Підсумок: Проти волі з'являється порівняння. Наша Капеля Бандуристів (Китастого) більш національна, історична, вдумлива, я бій сказал більш академічна. Їхній Ансамбл більш розваговий. Як інструменталисти вони добри (контрабас не потрібний, як і акордеон), молоді, з ентузіазмом. Наші капеляні відчували пісню, їхні — виконували пісню.

А взагалі, земляки, добре. Багато залежало не від вас, а що залежало від вас, ви намагались гідно представити.

ПОТРІБНІ ДОПОВНЕННЯ

У видавництві „Hasting House“ перевидано в англійській мові кілька німецьких книжок про народні мистецтва. У мене на столі дві книжки з цієї групи: Helmuth Th. Bossert. „Folk Art of Europe“ (1976) і його ж „Peasant Art of Europe and Asia“ (1977). Інформації про наше народне мистецтво в цих книгах вельми скромні і неясні. Тому, що такі книжки часто перевидаються і вони є джерелом інформацій для дослідників та студентів — наші фахівці та відповідні установи повинні поробити заходи для повнішого висвітлення наших здобутків в нових чергових виданнях обох видавництв.

ДУМКИ ПРО МИСТЕЦТВО (Х)

ФОТОГРАФІЯ Й МАЛЮНОК

Фотографічний апарат — це прилад, яким робляться знимки. Апарат складається зі сочки, яка проєктує образ у пуделко, споряджене світлоочуйним фільмом на площині на яку попадає образ.

Якість знимки та її мистецький рівень може бути результатом досвіду доброго фотографа, або випадком. Добрий оператор часто бере велику кількість знимок, а опісля вибирає найкращу згідно зі своїм власним розсудком. Фотографічний апарат, навіть найбільш авансованого моделю, не може думати. Оператор (фотограф) є завжди тим, хто думає. Апарат сфотографує щонебудь, не розбираючись у справі, доки є відповідне світло і відповідний фільм усередині.

Око мистця дивиться на предмет так, як і апарат міг би дивитись, тільки з тою ріжницею, що око, приймаючи образ, передає його розумові, який перетворює цей образ у його суть. Мистець, уживаючи хист та здібність, відтворює на папері чи полотні ілюзію ним баченого образа.

Два результати, один одержаний апаратом, а другий працею мистця, будуть досить відріжнятися один від другого. Ця ріжниця полягатиме в тім що образ зроблений апаратом буде точна репродукція предмету, коли малюнок буде ілюзією, поданою мистцем. Ілюзія мистця у цьому випадку — теоретично необмежена.

Фотографія є обмежена до апарату та його можливостей і винахідності фотографа. У цьому випадку мистець не має обмежень.

В останні десятиріччя багато мистців краєвидів звертаються до фотографії для економії часу у млярстві. Вони фотографують якусь там місцевість переважно на кольорові прозірки, тоді вкладають прозірку у прожектор, висвітлюють її на полотно,

заповнюють відповідні частини кольором, і малюють готовий. Малюнок правильний, мальований олійною фарбою, підписаний мистцем, ну й певно називають його „оригінальним олійним малюнком“. Ale єдина оригінальна річ у такому малюнку є олійна фарба, а більш нічого.

Уживання фотографії для відсвіження пам'яті про вигляд якоїсь місцевості є настільки ж неправильне, як уживання прозірок. Коли ми малюємо, наприклад, портрет людини то ми мусимо у першу чергу вивчити духовні та психологічні прикмети тої людини. Фотографія не може замінити людину для такої студії. Те саме торкається краєвиду. Фотографія не може нам передати почуття величності, яке ми отримуємо будучи особисто у природі, біля величавої гори чи ріки, або що б воно не було, що нас захопило й викликало бажання його змалювати.

У теперішні дні багато людей думають, що малювання — це мистецтво. Малювання є тільки малювання. Створити мистецьку річ — це щось інше. І дуже тяжко пояснити чому, бо ніхто не може пояснити, що таке справжнє мистецтво. Ми знаємо, що мистецтво є захоплююче, величне, духове, але що воно в дійсності є? Відповідь на це ніколи не була дана.

Фотографія — це мистецтво само у собі. Ми зустрічаємо знимки, які є чимсь більшим ніж репрезентація предмету. Знимка деколи навіть нас зворушує так, як і добрий малюнок. Навіть може бути у ній прихована якість, яка зворушує наші почуття. Ale я ніколи б не пробував у мистецтві замінити природу фотографією ані не копіював би її під час малювання як щит перфектності.

Пам'ятаймо, що інтерпретація робить твір мистецьким, а не точна репрезентація предмету.

Юрій Мошинський

Народний ансамбль „Горицьвіт“

МАЙСТЕР ГУМОРИСТИЧНОГО ЦЕХУ

У лютому 1988 року виповнилося 100 років від дня народження Василя Чечвянського — популярного українського гумориста 20-30-х років минулого століття.

Справедливо твердять, що гумор — національна риса українців. Про це свідчать численні зразки фольклору — усмішки й анекdoti, прислів'я і приказки, жартівлі пісні, а також історія нової української літератури, перший твір якої „Енеїда“ I. Котляревського є невмирущим зразком оптимістичного сміху. Цю істину підтверджує і „практика“ сім'ї бідного селянина з Полтавщини, відставного унтер-офіцера царської армії на ім'я Михайло Губенко. З цієї сім'ї в українську літературу увійшли одразу два гумористи — два брати Губенки, відомі читачам під псевдонімами Василь Чечвянський і Остап Вишня.

Своєрідне покликання письменника-гумориста Василь Чечвянський відчув не одразу. Та й як було мріяти про літературну працю селянському синові з родини, де, крім нього, було ще шістнадцятьо дітей. Та хоча сім'ю обсадили злідні, батько все ж намагався дати сина освіту і віддав Василя і Павла на навчання до Київської військово-фельдшерської школи.

Глибоке відчуття народного гумору завжди допомагало Василеві і під час нелюбого, але старанного навчання, і в окопах першої імперіалістичної війни, і на фронтах громадянської. Там і відбулися його літературні дебюти. А коли в 1924 році він повернувся на Україну, розпочалася інтенсивна літературна діяльність Василя Чечвянського. „Він — активний учасник літературного процесу, автор, чиї сатиричні оповідання, фейлетони, віршовані і прозові гуморески та мініятюри систематично друкувались в журналах „Червоний перець“ та „Всесвіт“, тодішніх газетах“, — пише літературознавець Юрій Бурляй. Протягом десяти літ, починаючи з 1928 року, виходять збірки його гуморесок, серед них „Царі природи“ (1928 р.), „Між ін-

ЛЬВІВСЬКИЙ „ГОРИЦВІТ“ У СВІТІ

Українське народне мистецтво представляє на 30-му Міжнародному фольклорному фестивалі, що відбувся 1987 року у французькому місті Конфлан, народний ансамбль „Горицвіт“ Львівського медичного інституту.

Ансамбль, який нараховує 180 чоловік — студенти викладачі, медичний персонал — здобув у Франції великий успіх, включно з золотими медалями та запрошеннями взяти участь у подібних фестивалях в Австрії, Італії, Німеччині, і Новій Зеландії. Українські мелодії стали на фестивалі настільки популярними, що під час заключного концерту всі делегації виходили на сцену під акомпанемент львівської оркестри. Керує „Горицвітом“ Зенон Колобич.

шім“ (1929 р.), „Переливання крові“ (1929 р.), „Пародії“ (1930 р.), „Республіканці“ (1930 р.) та інші.

Кого ж висміював Чечвянський? Проти кого був спрямований його приперчений гумор? У гуморесках письменника вирує, гомонить розбурхане місто 20-х років. Головний „герой“ його оповідань — городянин, житель міста. А якщо сказати точніше, то міщанин, обиватель. Часто це винахідливий, а від тих своїх старань ще смішніший пристосуванець, що являє читачеві одразу кілька облич.

У Чечвянського спостережливе око і добра пам'ять. Він точно фіксує і талановито передає побутові сценки, підкреслюючи комізм ситуацій, зіткнень, вади виховання, людських характерів. У письменника завжди ціла злива дотепів, жартів, каламбурів. Ось повільно повзе переповнений дачний поїзд:

— „Куди ж ви лізете, гражданко? Бачите живого місця нема. Не можна ж лізти без церемоній прямо на людей. Понімати же нада.

— Сам раніше вліз, так уже других не пускає. Шо ж мені, по-твоєму, ліву ногу на пероні залишити? Я уже вся влізла, тільки ліва нога ще не влаштувалась. Бюрокрад який.

— Чого ж ви лаєтесь, гражданко... Твоє щастя, придавили мене а то б я тобі показав, який я бюрокрад. А ще вроді дама. Особа з прекрасного поплу. Сказав би я тобі, яка ти особа...“

А ось монолог спритного торговця у коловороті полтавського ярмарку:

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА В ТОРОНТО

НАШЕ ЗАВДАННЯ

ДОПОМАГАТИ ВАМ І ВАШІЙ РОДИНІ, НАШІЙ ГРОМАДІ

ТА ПІДДЕРЖУВАТИ УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ

Поцікавтесь всіма нашими послугами

**UKRAINIAN (TORONTO)
CREDIT UNION LIMITED**

295 College Street, Toronto 922-1402

2397 Bloor St. W., Toronto 762-6961

3635 Cawthra Rd., Mississauga 272-0468

225 The East Mall, Etobicoke 233-1254

INQUIRE ABOUT ALL OUR SERVICES

ARKA LIMITED

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Книжки, журнали, часописи, шкільне та бюрове приладдя, різьба, вишивки, нитки, панама, образи, вишивані блузки, кераміка, платівки та касети, друкарські машинки, обручки й заручинові перстні, різдвяні та великові прибори, великий вибір подарунків.

575 Queen St. West, Toronto, Ont.
Tel: (416) 366-7061 Canada M5V 2B6

WILLIAM'S SHOE STORE

Від 1950 спеціалізується в широкому
— взутті В — ЕЕЕЕ
— взуття для дорослих і дітей
— ортопедичне взуття

- WHITE CROSS
- SALAMANDER
- NATURALIZER
- ROMICA • JARMAN
- FLORSHEIM

TORONTO, 750 Queen St. W.
(біля церкви св. Миколая; розуміємо по-українськи)
Телефон: 363-4898

Юхим Зілпок

Alfred Leather Sheepskin and Fur Co.
162 SPADINA AVE. (at QUEEN)
TORONTO, tel. 366-0091

ВЕЛИКИЙ ВИБІР:

— Кожухів, хутер і шкіряних виробів.

Вже 15 років на одному місці служимо
українській громаді! Найвищої якості товар
з англійських шкір!

Перед тим, як купити хутро чи кожух,
порівняйте наші ціни і якість!

Шиємо до міри без додаткових коштів.

КАНАДСЬКИЙ УРЯД ДАЄ \$1 МІЛЛЬОН НА УКРАЇНСЬКІ ПРОЕКТИ

Виступаючи на бенкетах з нагоди відзначення ювілею 1000-ліття Хрестення Русі-України, міністри канадського уряду дест. Дон Мазанковський і Дейвид Кромбі проголосили, що три українські проекти отримають від програми багатокультурності при Державному секретаряті один мільйон доларів допомоги. \$500,000 отримає Осередок українських ресурсів та розвитку Альберти, \$350,000 на видання англомовної енциклопедії України, а \$150,000 отримає Комітет Українців Канади на свою діяльність.

„Кварц-наждачний брусок. Лебединя пісня Едісона! Винайшов і не вмер! Точіть ножі, сокири, коси, піднімайть різні хазяйственні вопросы! От вам коса — безпросвітно тупая. На ваших уважаючих глазах я беру косу і вдаряю по своїй руці без последствій! Которая коса, як бачите, тупая! Потім я беру кварц-наждачний брусок і, не говоря худого слова, проводжу по косі деська раз способом, відомим науці під назвою „мантачка“, і прошу: на віті бомага ріжеться як воздух! Не подумайте, граждане, що тут якась маніпуляція з руками чи отведеніє глаз. Все це секрет винахідника, що за допомогою металу кварца та мінерала наждака з додатком ґрунту Арканзаса і трьох частин власної сечреції винайшов кварц-наждак! Брусок за тридцять копійок!“

Однак, висміюючи негативні явища у навколошньому житті, Чечвянський завжди вірив у благородне покликання людини.

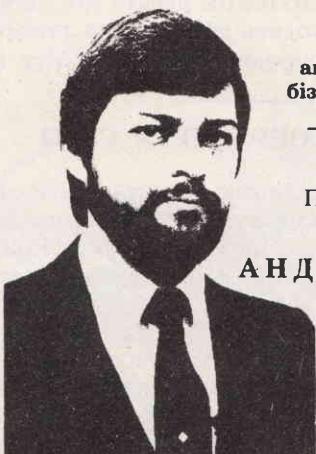
Деякі його коротенькі гуморески-мініатюри нагадують байки в прозі („Номерок і печатка“, „Хижак“ та ін.). Любив письменник природу і захищав її („Про вудку, рибку і взагалі“, „Оскуденіє“). Писав він й потеплі літературні пародії, особливо на своїх побратимів по гумористичному цеху, театральні програми.

Письменника не стало (розстріляно? — Ред.) в 1938 році.

Країці твори В. Чечвянського пережили автора. В них приходить до нас розмаїта, строката дійсність 20-х років. Ім'я Чечвянського по праву стоїть у плеяді імен інших письменників-сатириків і гумористів тієї доби. Його сміх і нині робить атмосферу нашого життя доброзичливішою, чистішою, насичуючи її озоном добра, порядності, справжньої культури.

Юлія Солод

ДОПОМОЖУ КУПИТИ або ПРОДАТИ

апартаменти, будинки,
бізнеси, котеджі і фарми
— Безкоштовна оцінка
вашого дому.

Прошу звертатися до:

АНДРІЯ ЛАТИШКА

236-2666 — бюро
620-4953 — дім

R. CHOLKAN & Co. Ltd., Realtor
5302 Dundas St. W., Toronto, Ont., M9B 1B2.

I. БОДНАРЧУК

МОЕ ЗНАЙОМСТВО З ЮРІЄМ СТЕФАНИКОМ

(Початок у попередньому числі)

Едмонтон, 16 вересня 1977.

Дорогий Іване Дмитрович!

Дякую за листа. Прочитав його, подумав: „Щасливий Іван, що має час писати довгі листи.“ Бо я не маю.

В залученні посилаю Твій прегарний нарис про нашого спільногого приятеля Василя Левицького. На превеликий мій жаль, і я такий самий, як Ти: якщо хочу, то **вже**. А тут не можна, — сили не ті і роботи стільки, що хоч, за Миколиним висловом, „Калавур кричи“. Отже не можу Тобі обіцяти, що скорше зможу зробити Твої речі, ніж у грудні. Якщо Ти не можеш зачекати, то хай редакцію зроблять Тобі В. Скорупський чи Б. Олександров.

Якось помалу робота в „Слові“ дуже зросла і вся впала на мої бідні плечі. Редакція Збірника — це лише одна десята моїх робіт... Тому я вирішив, що головою „Слова“ не буду, що в жовтні на голову виберемо В. Скорупського, Чи Б. Олександрова, чи Тебе... Очевидно, у виданнях Збірника і далі помагатиму, якщо моя допомога буде потрібна. Робив я для людей, робив для приятелів, а тепер хочу щось зробити і для себе.

Ваш Ю.

Едмонтон, 20 жовтня 1981.

Дорогий Івасю!

Дякую Тобі за два сердечні, братні листи. Не відписував, був зайнятий усікими справами, потім захворів, лежав майже тиждень у ліжку, ще й тепер не цілком оклигав.

Книжку свою розіслав, тепер одержую подяки, інколи і гроші — гроші, очевидно, даю на „Слово“. От недавно Братство наших Дівізійників прислало гонорар за мою статтю і ті гроші (100 дол.) я теж дав на „Слово“. До того дістав коректу із „Свободи“ англомовного видання новель Миколи — тільки в голову чухаюся!

Я не думаю, Івасю, що я годен багато помогти нашому „Слову“ в Торонті. Я знаю, що Ви всі дуже зайняті: Ти — шкільними справами, Владко Скорупський — „Н. Шляхом“, Л. Копач — НТШ, У. Самчук — УДЦ і т.д...

В залученні посилаю наш фінансовий звіт і мої коментарі до нього: зробіть загальні збори і виберіть нову управу на Торонто і Едмонтон...

Ще раз дякую за листи, цілулю п-і Мілю і Тебе —
Ваш Ю.

Едмонтон, 12 лютого, 1982.

Дорогий Іване Дмитрович!

...До Федерального уряду нема чого звертатись — він тепер дає гроші на науку англійської мови

- Великий вибір вигідного і модного взуття
- Регулярні і ширші фасони.
- Помагаємо клієнтам з відтисками та з іншими проблемами.

— ROMIKA — SALAMANDER — LA VALLE
— GALLUS — ORTHOPAEDIC SHOES
ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

2218 BLOOR ST.W. (at Runnymede) TONY HRUBI
TORONTO, ONT. M6S 1N4 (416) 763-1851

M - C DAIRY

- ЙОГУРТ
- ГУСЛЯНКА
- БІЛИЙ СИР
- СМЕТАНА

212 Mavety Street
TORONTO, ONTARIO
Tel: 766-6711

У СЕ СМАЧНЕ,
ДОБРОЯКІСНЕ!

ЗДОРОВИЙ і СМАЧНИЙ ХЛІБ

та інші печива випікає
Українська пекарня

THE FUTURE BAKERY

власниками якої є
Ірина і Роман Вжесневські з родиною

735 Queen St. W., Toronto, Ont.
Tel. 368-4235

Прихильну й солідну обслугу
отримаєте у

WEST END MEDICAL PHARMACY i MEDICUS PHARMACY

mgr. О. Хабурський і mgr.
О. Джулінський — власники.

2199 Bloor St. W., Toronto, Ont. Tel 769-1717
284 Bathurst St., Toronto, Ont. Tel. 368-4956

в'єтнамців, поляків і т.д., отже на однокультурність, не багатокультурність. Але від Вашого про-вінційного уряду і Вашого міста Ви напевне дісташете якусь допомогу, якщо йтимете через Васих послів і радників. Тут я Вам допомогти не годен, хіба їхав би до Торонто, а втім Васих обставин не знаю.

На з'їзд я приїду і мешкатиму в Інституті св. Володимира. Вже досить „надокучався“ людям, вистачить. А Оленка не прилетить, бо кошти велики.

Остапові Тарнавському посилаю копію моого листа до Фундації. Думаю, що всі наші літератори з Канади й Америки мусять іхати на свої кошти, до того т. зв. реєстраційна оплата мусить виносити бодай 25 „лупаків“.

Коли ж іде про наших у Торонті, то я (за малими винятками) не вимагаю від них любови (так Ти сказав під час нашої телефонної розмови), тільки... допомоги!

Ми здорові! Вітаємо Вас обоїх, теж усіх наших „слов'ян“.

Ваш Ю. Стефанік.

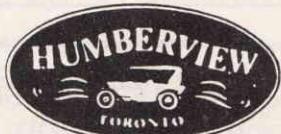
АВТОРСЬКИЙ ВЕЧІР І. БОДНАРЧУКА

ОУП „Слово“ в Торонті влаштувало 6-го листопада м. р. в Інституті св. Володимира письменниківі Іванові Боднарчукові успішний авторський вечір. Читались, на жаль, найпатріотичніші, а не найкращі твори автора.

Добре вступне слово сказав про автора відомий у Канаді громадсько-культурний діяч Мирослав Дяковський.

**ЗРОБІТЬ ПРИЄМНІСТЬ І КОРИСНУ
ПОСЛУГУ СВОЇМ РІДНИМ ТА ПРИ-
ЯТЕЛЯМ, ПЕРЕДПЛАТИТЬ ДЛЯ НІХ
ЖУРНАЛ „НОВІ ДНІ“!**

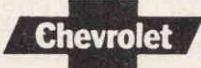
ПЕТРО НАУМЧУК
досвідчений представник фірми

Тел:
236-1011

3200 BLOOR ST. WEST at ISLINGTON SUBWAY
ГАМБЕРВЮ — ТОРОНТО
продаст Вам нове або вживане авто,
полагодить позику, гарантію тощо.

З Петром Наумчуком можна порозумітися
українською мовою, Увечорі телефонуйте: 251-7525

ЩО НОВОГО В КАТАЛОГАХ НА 1988 РІК?

(Нові книги України ч. 1, ч. 2)

Після критичних статей щодо мови та літературних видань в „Літературній Україні“ та на останньому з'їзді письменників, можна було сподіватися, що та „гласність“ та перебудова відкриють хоч трохи ширші можливості для письменників та видавництв, що видадуть чимало творів, які досі були під забороною, давно забутих або знищених авторів в Україні. Але вийшло навпаки. Перед нами каталоги на 1988 рік. Поперше, кинувся в очі самий вигляд нових каталогів. Якщо досі це були книжки, то тепер це тоненькі зошити, бо кількість сторінок значно зменшилась та й на тих сторінках багато вікон — порожнього незадрукованого паперу.

Для наочності візьмемо каталог 1973 року, виданий 15 років тому. Тоді він мав 356 сторінок, а в ньому було заплановано видати 1030 назов різної літератури. На минулий, 1987 рік, в каталогах (две частини) було лише 294 сторінки і заплановано 728 видань. А на 1988 рік — лише 182 сторінки, на яких знаходимо лише 425 видань. Це такий „буний розвиток нашої літератури“ на рідних землях протягом 15 років.

Та найгірше вражає самий зміст каталогів. Серед запланованих видань художньої літератури ви не знайдете ні Олеся Гончара, ні Ліні Костенко, ні Валерія Шевчука, ні Сергія Плачинди, ні П. Загребельного (як не рахувати перевидання роману „Роксоляна“), ні багатьох інших видатних письменників.

Великого удару зазнала наша класична література: якщо на 1973 рік було заплановано видати 29 видань класиків, а на 1987 рік — 20 назов, то на 1988 рік фактично нічого — заплановано лише 5 видань для дітей.

„Літературна Україна“ нахвалялась, що мають видати низку творів забутих та знищених авторів, як твори Миколи Зерова, Валер'яна Поліщука, академіка Дм. Яворницького, згадували і Винниченка, Грінченка, Хвильового, але вони не з'явилися в каталозі. Більше того на сторінках каталогів зникли вже цілі розділи, як медична література, технічна, а інші зменшилися на половину; з творів драматичної літератури запланували лише 2 назви та й з них одну віддали античній літературі — творам Софокла.

А скільки є цікавих творів, які варто б перевидати чи видати, а вони лежать в рукописах в авторів або в архівах. Серед них твори Яворницького про історію Запорізької Січі, його ж цікавий альбом „Дніпрові пороги“, що був виданий свого часу двічі (в 1929 і 1930 роках). Лише раз у 1931 чи 1932-році побачила світ цікава історична повість Бабенка „Шляхом бурхливим“ про бої проти турків чи татар у 17 столітті, що були вже на підступах до Харкова. Лежить щіла низка творів М. Старицько-

го, як його історичні романи „Перед бурею“, „В казці золотого орла“, „Облога Буші“ та інші. Для молоді варто б перевидати історичні повісті Кашенка та Олелька Острівського.

Потрапили чомусь до архіву спогади Вол. Гжинського, про які сам автор писав, що „за два тижні вийдуть з друку“, але в цей час він помер, а його спогади „Мої побратими“ не вийшли. Не пішов чомусь до друку й історичний роман Р. Іваничука про останнього кошового Калнишевського, хоч твір був уже в каталозі. А відомо, що автор побував на Соловках, бачив ті камери й обставини, де 26 років карався кошовий Війська Запорізького.

Ще у 1928 році видано було 8 томів творів славного Гната Хоткевича, які в зв'язку з арештом автора були всі сконфісковані. А до того ж він ще написав 4 великі томи (по 500-600 стор.) історичну повість про життя і творчість Тараса Шевченка. Критики згадували, що варто видати ці твори хоч тепер, доки не встигли їх злочинці спалити. Лежить у В-ві „Радянський письменник“ і рукопис покійного Б. Антоненка-Давидовича „Завищені оцінки“ — повість та оповідання, але чомусь не друкають.

Відомо, що великою перешкодою є брак паперу, як це було і в тридцятих роках, що треба було викидати з пляну половину заплянованих видань, бо Москва, яка розподіляє папір, і тепер дає для Українських видань менше ніж 5% паперу, хоч Україна має 18% населення в Радянському Союзі.

Підсумовуючи цей жалюгідний стан української книжки, що зменшився протягом 15 років на 60%, мимоволі хочеться запитати: а що ж буде через нові 15 років? На ці питання мала б відповісти не лише „Літературна Україна“. Треба реагувати на такий жахливий занепад українського друкованого слова.

Дм. Нитченко

КРАЙОВИЙ КОМІТЕТ ТИСЯЧОЛІТТЯ І „РОСІЙСЬКЕ ТИСЯЧОЛІТТЯ“ В США

Заходами Крайового Комітету Тисячоліття Християнства в Україні було влаштовано в Скрентоні „Молитовну стійку“ з свічками, протестуючи проти збору представників Російсько-Американської Православної Церкви у США, котра визнає зверхність Московського патріярхату.

Пікетування у формі молитової стійки із свічками відбулося 25 вересня біля російської церкви св. Петра і Павла, в якій відбувався той збір.

У ньому брали участь чотири єпископи із Советського Союзу, і біля сотні делегатів, переважно російських православних священиків із США.

„Ми нерадо пікетуємо церкву (місце збору), але ми не мали вибору“, — сказав голова КК д-р Юрій Солтис. — „Було ясне, що руками американських росіян совети бажали зробити велику політичну подію для публічного розголослення. Ми не могли на це дозволити... Вже 3 липня репрезентант збору невірно поін-

CONSULTEC LTD.

consulting engineers

4180 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada M8X 1X8
Tel. (416) 236-2426 Telex: 06-984797

Інж. ЮРІЙ А. ОХРИМ

Президент

- Консультивна інженерська фірма міжнародного засягу.
- Виконує всі фази плянування, будови і перевірки більших індустріальних проектів у Канаді, США, та в інших частинах світу.

BABY POINT LOUNGE

343 Jane St., Toronto

tel. 767-2623 або 231-6739

**ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМІЩЕННЯ НА
ВСЯКІ ОКАЗІЇ**

- Повна кухонна обслуга.
- Українські й інші страви,
в наших або інших залах.

**БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТИ!
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!**

GEO. H. CREBER (від 1897 року)

208 Kingston Rd. at Woodbine

**УКРАЇНСЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ
У ТОРОНТО**

- першорядні майстри, скульптори і креслярі;
- імпортований і місцевий граніт, бронза;
- фотографії на порцеляні, нагробні надписи;
- хоч замовлення виконують висококваліфіковані майстри — наші ціни найпоміркованіші!!

Тел.. вдень — 691-5712 і увечорі — 762-3502

РОМАН ДЕМКІВ

формував мейора Скрентону і міський часопис, мовляв, князь Володимир імпортував грецьких православних духовників до Росії, для охрещення і масового хрещення російського народу“.

Мейор міста і журналісти були повідомлені, що збір мав створити плян святкувань „російського тисячоліття“. Але, як заявив організатор молитової стійки д-р Богдан Футей, „замість побачити себе і їхні пляни тисячоліття у центрі громадської думки Скрентону — учасники збору слухали й бачили матеріал про українське тисячоліття, і про московське намагання узурпувати його“.

„Хрещення Руси відбувалося в Києві, то чому Союзеський Союз готує святкування тисячоліття у Москві і по Росії, а не в Києві і в Україні? Чому немає

україномовних церков? Чому знищено українські Православну й Католицьку церкви? Чому їх не відновлять згідно з зasadами гласності? Це декілька питань советської делегації, на які вона не має відповіді. Вона втікає від цих питань", — сказав Степан Пропчик, координатор імпрез тисячоліття в жовтні 1988 року в Вашингтоні. До речі советська делегація одержала другий „шок“ під час візити у Балтімор, де є також підпорядкована московському патріархові церква. I там зустріли їх демонстранти. У Скрентоні журналісти з'явилися на час, щоб звітувати про українську молитовну стійку біля російської православної церкви. Два щоденники і три телевізійні станції мали своїх репортерів. Одна станція передавала репортаж із місця демонстрації. „Скрентон Трібюн“ писав наступного дня: „Демонстранти світили свічки і співали гимни, протестуючи проти заходів Російської Православної Церкви відбувати тисячоліття українського християнства в Москві. Вони говорили: Київ був місцем хрещення Київської Русі, а це не Росія... Російська Православна Церква не має ні морального, ні історичного права святкувати тисячоліття християнства у Москві.“

Крім передач по радіо і телевізії на тему українського тисячоліття з'явилося ще сім газетних статей. Вплив українських акцій у Скрентоні був такий, що мейор міста не прибув на церемонію, де він мав урочисто вручити советській делегації ключ до міста. Церемонія відбулась, але ключа не було вручено, а відомості про російську імпрезу не було ні по радіо, ні по телевізії. У пресі росіяни одержали по одному-двох параграфах, і то у статтях про українські акції.

Це доказує, як багато можна досягти, коли українські католики і православні працюють об'єднано. Ця одноразова єдність католиків і православних у Скрентоні була підставою для одержання позитивної опінії у масовій інформації.

Справа єдності католиків і православних була предметом запитань журналістів, які твердили, що українські православні і католики майже не говорять один до одного, особливо на тему тисячоліття. На щастя, цю опінію заперечено у Скрентоні.

ЦЕНТР КУЛЬТУРИ СВ. ВОЛОДИМИРА ПОШУКУЄ АДМІНІСТРАТОРА

Корпорація Центру Культури св. Володимира на оселі „Київ“, Оаквіл, Онтаріо пошукує Адміністратора (керівника) Центру. Особа на цю позицію мусить знати англійську і українську мови, мати практику (досвід) у завідуванні банкетними залями і в координації ріжких громадських, культурно-релігійних та бізнесових окázíй.

Це є праця для особи, яка має приємність працювати з людьми й має характер енергійного провідника. Аплікації слати до:

Selection Committee
Administrative and Activities Manager
P.O. Box 104, Station „U“
TORONTO, ONT., M8Z 5M4

„Маючи Скрентон за нами, КК готовий так само працювати з іншими місцевими громадами і їхніми комітетами тисячоліття“, — заявив голова КК д-р Солтис. — „МИ здібні створити позитивну громадську думку і те, що сталося у Скрентоні, може статися в інших містах де існує український дух співпраці і єдності. Ми можемо успішно відбивати советські і російські спроби фальшувати тисячоліття християнства Київської Русі, коли матимемо співпрацю і єдність між нами. Отже будуймо її“.

Андрій Білик

ПАРАНА — ЗЕМЛЯ УКРАЇНСЬКА

„Revista Geografica Universal“ за січень 1986-го року, журнал який виходить в Бразилії португальською мовою, помістив тріо бандуристів українців з Курітіби, на першій сторінці. Всередині журналу є стаття на п'ять сторінок, під назвою „ПАРАНА-ЗЕМЛЯ УКРАЇНЦІВ“. В статті, прикрашений фотознімками, розповідається про поселення українців у провінції ПАРАНА. Мавши нагоду подорожувати саме в ПАРАНА, хочу поділитись своїми враженнями з побуту в Бразилії. Вересень, жовтень — весна в Бразилії. Інколи навіть дуже зімно, перепадають дощі, а в горах — приморозки. Подорожуючи в цю пору, треба мати теплу одежду з собою. Назагал, будинки неogrиваються, за винятком готелів та багатших приватних домів.

Місто КУРІТІБА, „столиця“ українців, має один мільйон триста тисяч населення, нагадує європейське місто. Живе там тридцять тисяч українців. Будинок Хліборобсько-освітнього союзу, скорочено ХОС, приміщує редакцію газети „Хлібороб“, друкарню, рідну школу, танцювальну групу „Барвінок“, організоване жіноцтво, хор, молодечу організацію КЛЕМ, українсько-бразилійський клуб, українсько-бразилійську фундацію та Український клуб. Всі ці організації є об'єднані в Українсько-бразилійській центральній репрезентації, головою якої є д-р Алфонсо Антонюк.

Пожовкі сторінки української преси, які ми зібрали, документують велику працю української громади, зосереджену в українському домі пр. вулиці АУГУСТО СТЕЛФЕЛЬД 799 в Курітібі. На нашу думку, це єдине середовище, яке всіма можливими засобами старається зберегти своє рідне національне багатство, а особливо мову. Дуже багато молоді старається тепер взяти курс української мови, на жаль, багато не всі можуть оплатити приблизно \$25 amer. доларів місячно. Абсолютно потрібна фінансова допомога студентам, які вивчають, або бажають вивчати українську мову. Заробітки є дуже малі, все коштує дорого і без нашої допомоги справа не посунеться вперед. Майже всі студенти вдень працюють, а від 6-ої вечора до 11-ої ночі є на лекціях в університеті. Ми були присутні на викладах української мови в Паранському федеральному університеті в місті Курітіба. Професор Надія КЕРЕЧУК викладає українську і англійську мову. Ми відчули пекучу проблему, а саме оплати за студії тим студентам, які горнуться до рідного слова в невідрадних обставинах. З нашої ініціативи вдалось організовувати Український студентський

клуб 4-го жовтня 1987 р. Збори відбулися в домі союзу (так коротко називають будинок ХОС), вибрана управа з шести осіб, які розмовляють і пишуть українською мовою. Головою вибрана студентка медичного Оксана Федосенко.

Подаю її адресу, щоб бажаючі могли надсилати стрічки з декламаціями українською музикою, платівки, журнали, цікаві статті, книжки, прозірки. Цього всеого там бракує, не продукується. Магнії України особливо побажані. Українська молоде, обізвіться, і вишліть для студентів, і молоді в Бразилії взагалі, що можливо. Вони чекають на вашу допомогу.

Тетяна Романишин

Oksana Fedosenko
Rua Solimoes, 1257
80.510 Curitiba — Parana
Brasil

ІЗ ПРАЦІ „КОЗУБА“ В ТОРОНТО

Українське життя в Канаді завжди збагачувалося допливом свіжої української еміграції, яка підсилювала ґрунт для розвитку тутешньої української культури й мистецтва.

Декілька років помітно нове підсилення українців, які прибувають із Польщі, а частково також з України.

Одним із активніших новоприбулих культурних працівників є редактор Станко Колесар, для багатьох більш відомий під літературним псевдом Гнат Бердо, якого вечір відбуся у „Козубі“ в місяці січні цього року.

Свідок літературних зрушень, які проходили в Україні в шістдесятих роках, він говорив на тему „Вільне думання української людини під диктатурую“.

На думку С. Колесаря, в Україні існує якась „невидима сила“, яку жадні системи не зможуть загнуздати і яка прямуватиме до пошанування прав людини, зокрема прав українського народу.

26-го лютого відбулась доповідь „Крим у минулому і сучасний“, яку на підставі джерел і кількакратних відвідувань Криму опрацював Михайло Гава. Хоч географічно Кримський півострів належить до України, його споконвіку, намагались опанувати різні, часто й далекі народи. Доповідач згадав про могутню Босфорську державу, про грецькі, римські, візантійські, генуезькі колонії в Криму та ширше зупинився на татарському періоді й козацьких походах на Крим.

На думку доповідача, хоч Крим належить сьогодні адміністративно до України, але політично він є форпостом імперіальної політики північного нашого сусіда. Не зважаючи на те, що в Криму проживали і працювали визначні діячі української культури (Л. Українка, С. Руданський, М. Коцюбинський, кобзарі Гончаренко, Адамцевич і інші), на книжкових стендах немає жадних публікацій і пам'яток, які близькі українцям і необхідні для інформування туристів про Україну, її культуру та мистецтво.

По закінченні ілюстрованої прозірками доповіді, присутні ставили багато питань.

В.М.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

М. МІШАЛОВ

ЛЮДИНА, АТОМ І ЧОРНОБИЛЬСЬКА КАТАСТРОФА

(Початок у лютневому числі)

Але розбиття атома насправді до таких багатих обіцянок не привело, бо й само воно не було таким розбиттям, яким його змальовували. Було воно лише відкриттям вже існуючої в природі реакції самоподілу уранових ядер, і науковці, відкривши її, доклали від себе знань і старань, щоб уможливити прискорювання перебігу даної реакції аж до її блискавичних (вибухових) темпів. Зупинімось бодай коротко на тому, як прийшло до цього відкриття та до розробки його практичного (в т.ч. й людовивчого) використання.

Ще не за горами ті часи, коли матерію (масу) й енергію вважали за дві окремі самостійні природні речі, не пов'язані межі собою будь-яким близьким спорідненням. Але від кінця 19-го ст., й остаточно по з'явленні Спеціальної теорії відносності А. Айнштейна (початок 20 ст.), енергію стали розглядати як окремий стан існування всеохоплюючої матерії. В загадній Теорії відносності Айнштейн подав і математичне обчислення, згідно якого кожен грам матерії-маси, за її переходу в стан енергії, дає останньою кількість еквівалентну понад 25 мільйонів кіловатгодин (!). Та, на жаль, для сучасної науки можливості такого повного перетворення маси на енергію лежать ще за непроглядною далечиною. Науковці нашого сьогоднення поки що осилиють можливості лише тих скромних подань первісної енергії, які створюються в процесі окремих часткових природних таких перетворень. Саме на одному з них ми тут і зупинимось,

Як уже перед цим згадувалось, атомні ядра (основні носії всієї маси атомів) складаються з протонів і нейтронів. Їх, ці складники, часто ще звуть спільною назвою — **нуклони**. Вагу окремо протонів і окремо нейтронів визначено з дуже великою точністю, і з такою ж точністю визначено й вагу ядер кожного хемічного елемента. Здавалось би, що вага ядер мусила б точно відповідати сумарній вазі їхніх нуклонів, але, як виявилось, то вона є завжди дещо меншою. Величину даного зменшення було названо **дефектом маси**. Цей дефект маси, в перерахунку на один нуклон, у кожного хемічного елемента свій і постійний, у різних же елементів його величина буває дещо різною. Так, якщо поглянути на загальний почерговий ряд всіх наявних 92-х елементів, то у його середніх, 3-му й 4-му, десятках величина дефекту маси є найбільшою, а поступаючи від цієї середини в обидва кінці, вона поступово зменшується. Наочно це показується на такій таблиці:

Черг. число	Назва елемента	Деф. маси Мев/нуклон
1	Дейтерій	1,4
2	Гелій	7,1
3	Літій	5,6
4	Берлій	6,5
6	Вуглець	7,7
10	Неон	8,0
15	Фосфор	8,5
20	Кальцій	8,6
25	Марганець	8,7
30	Цинк	8,7
35	Бром	8,7
40	Цирконій	8,7
45	Родій	8,6
50	Олово	8,5
55	Цезій	8,4
60	Неодим	8,3
65	Тербій	8,1
70	Ітербій	8,1
75	Реній	8,0
80	Ртуть	7,9
83	Вісмут	7,8
90	Торій	7,6
92	Уран	7,6

Чим саме викликаний, згадуваний у даному разі, дефіцит маси, науковці вичерпної відповіді не мають. Похоже немовби у протонів і нейtronів є щось такого, що становиться на заваді до їхнього тривкого поєднання, і вони від цього, для них у даному разі, „лишнього“, звільняються, переводячи його в стан вільної енергії.

Такі неповновагі протони й нейtronи можуть існувати лише в ядерних поєднаннях; у вільному ж стані вони такими існувати не можуть. Звідси, щоб виділити будь-який з них із ядра, необхідно буває набуту неповновагість зворотньо поповнити відповідним додаванням потрібної для цього енергії. Отже поділ чи розбиття атомного ядра на окремі його складники є реакцією за всіх умов не енергодайною, а тільки енерговзятною. Однак, коли атомне ядро не розбивати повністю, а тільки розщепити його на дві частини, то, зокрема у тяжких елементів, таке розщеплення має бути реакцією енергодайною, бо ж при цьому тяжкий елемент перетворюється на середньо-тяжкі, у яких нуклони легші, отже, щоб і собі стати такими, нуклони тяжкого елемента мусять позбутися частини своєї маси, для чого найпростішим шляхом є перетворення її на енергію.

Однак практичне здійснення такого двополовинного розщеплення показувалось дуже нелегким і науковці певний час залишали його поза своєю увагою. Та ось, на початку 1939 року берлінські хеміки О. Ган і Ф. Шtrasман повідомили, що в урані, після опромінення його нейtronами, вони знайшли новостворені середньотяжкі елементи, зокрема барій і лантан, які могли з'явитись там тільки в наслідок розщеплення ядер урану, а остан-

нє, в свою чергу, могло статись лише через опромінення нейtronами.

Те, що дана реакція супроводиться виділенням великої кількості енергії, робило відкриття її сенсаційним, хоч разом перспективи її практичного використання дуже затмрювались тим, що для її здійснення потребувались великі кількості вільних нейtronів, а брати їх було нізвідки. Та вже через три місяці затмлення це було розвіяно дослідами французького фізика Ф. Жоліо, якими було встановлено, що кожна реакція поділу уранових ядер супроводиться виділенням 2-3 вільних нейtronів, які так само можуть вступати в реакцію з іншими урановими ядрами й викликати їх поділ. А це значило, що раз започаткована така реакція могла вже надалі сама себе підтримувати, тобто набувати характер т.зв. „ланцюгової реакції“ чим відкривався шлях і до практичного використання нового надпотужного джерела первісної енергії.

Щоправда, на даному шляху все ще лишалось ряд неясностей. Отже проводились дальші інтенсивні дослідження, а вони приносили навперемінки то розчарування, то нові піднесення.

(закінчення в наступному числі)

КОНФЕРЕНЦІЯ СЛАВІСТІВ У МЕЛЬБУРНІ

Протягом трьох днів (11-13 лютого) на околиці Мельбурну в університеті ім. Монаша відбувалась конференція, яку організувала Австралійсько-Новоzelянська Асоціація Славістів. Головним організатором конференції був д-р Марко Павлишин-лектор української мови при університеті в Монаші. Тема конференції „Відлиги“ в слов'янських та східноєвропейських літературах і культурах“. Брало участь 30 осіб, прочитано 21 доповідь. Відбулась також панель: Академічні зв'язки із Східною Європою та СРСР.

Крім Австралії в конференції брали участь науковці з Нової Зеландії, з США, Англії.

На українські теми прочитали доповіді:

1. Мгр. Галі Кошарська (з Макворті університету, Сідней) — на тему „Поетичний світ Ліни Костенко“.
2. Мгр. Дай Ферер (відділ славістики з Монашського університету Мельбурн) на тему: „Роман Антоненка-Давидовича „За ширмою“ — огляд архітипного символізму“.
3. Д-р Марко Павлишин — „Дискусія на тему відлиг, літератури і національностей: проза Валерія Шевчука“.

Крім цього, д-р Ігор Гордієв (кер. Центру укр. студій при Макворті університеті-Сідней) прочитав доповідь на тему „Роля переорганізації міністерств в радянській економіці з часів Сталіна досьогодні“.

Конференція пройшла успішно. Відразу заплянували відбути наступну (4-ту) конференцію в одному з сіднійських університетів.

Дм. Н.

„ГРАНД“ НОМЕР ОДИН

Є в спорті унікальні досягнення. На міжнародній арені це феноменальний стрибок американця Боба Бімона на олімпійських іграх в Мехіко, або ж десятилітнє лідерство у боксі на всіх найважливіших рингах світу кубинця Теофіло Стівенсона, або ж п'ять підряд перемог в Кубку європейських чемпіонів футболістів мадрідського „Реалу“. Та це лише маленький фрагмент з величезного списку досягнень світового спорту. Є ще й виключно національні феномени, і їх набагато більше. Так, унікальними є досягнення гандболісток київського „Спартака“ — дев'ятнадцятиразових чемпіонок Радянського Союзу.

Так, майже два десятиліття київська команда не знає собі рівних в СРСР, раз-по-раз завойовуючи чемпіонський титул задовго до завершення чемпіонату. Та було б дещо неправильним називати досягнення київських гандболісток виключно національним феноменом. Адже „Спартак“ — дванадцятиразовий володар Кубка європейських чемпіонок. І абсолютно не буде ні найменшим перебільшенням і нескромністю стверджувати, що гандболістки київського „Спартака“ в клубному жіночому гандболі Європи ось уже добрий десяток років — „Гранд“ номер один! А щоб повністю представити титулованість спортсменок столиці України, треба, звичайно, сказати, що вони ось уже багато років поспіль становлять основу збірної команди Радянського Союзу — дворазових олімпійських чемпіонок, чемпіонок світу та Європи.

Шлях до вершин спортивної майстерності спартаківки Києва розпочали на початку 60-х років, коли юні киянки вигралі у своїй країні змагання серед дівчаток. Тоді вони й одержали право виступати в першій лізі, і вже наступного року увійшли до когорти найсильніших. Вже першого року свого перебування у вищій лізі дебютантки фінішували четвертими, а наступного, 1967-го, стали срібними призерами. А потім почалася переможна серія на всіх рівнях і рангах. Вже в 1970 році киянки вперше виграють Кубок європейських чемпіонок, а через три роки їм вручають цей Кубок на вічне зберігання, оскільки спартаківки вигралі його чотири рази підряд.

Всі успіхи уславленого клубу, а також перемоги збірної команди СРСР незмінно пов’язані з іменем їхнього наставника Ігоря Турчина. Саме він тоді, на початку 60-х, починав з київськими дівчатами гандбольний шлях, який з непомітної стежинки спортивної залі на житловому масиві Відрядний (один з багатьох житлових масивів Києва) вивів своїх вихованок на тріумфальний шлях перемог на найкращих спортивних аренах світу. Сьогодні перший успіх гандболісток збірної СРСР на Олімпійських іграх в Монреалі 1976 року — вже далека історія, але й нині головні геройні тих знаменних по-

„Спартак“ і його тренер І. Турчин

дій — киянки Наталка Шерстюк, Зінаїда Турчина, Тетяна Макарець, Марія Літошенко, Людмила Бобrusь, Лариса Карлова на запитання, чия заслуга в тому успіху найбільша, одноголосно відповідають: Ігоря Турчина.

Старший тренер київського „Спартака“ — людина, беззवітно віддана улюблений справі, високо-професіональна, безкомпромісна. Турчин — надзвичайно вимогливий тренер. Цю його якість за свідчує такий факт. Дружина Турчина — найтитулованіша гандболістка світу. Під час гри на майданчику Зінаїді Турчиній (яка, до речі, грає і нині) перепадає від нього ніскілеки не менше, ніж її по-другам по команді. (А за відгуками його друзів, в колі сім’ї грізний тренер київських спартаківок поруч з дружиною видається сумирненьким ягнятком)...

Київський „Спартак“ уже давно називають суперкомандою. В чому ж секрет багатолітніх безперервних перемог гандболісток „Спартака“? Сам Турчин пояснює їх так: „Головне, що в нашій команді ніколи не складається кризова ситуація, пов’язана зі зміною поколінь. А саме цей фактор, як правило, і є вирішальним в тому, що в командних видах спорту спостерігаються нерідко злети і падіння. Ми постійно і цілеспрямовано працюємо з молоддю, сміливо вводимо молодих спортсменок до основного складу. Власне, саме так було і є протягом існування „Спартака“.

Це твердження доволі повне. Щоправда, обов’язково необхідно додати, що в цьому величезна заслуга непересічного тренерського таланту Турчина.

Які ж тренерські концепції Ігоря Турчина?

„Перш за все, гармонійне поєднання всіх компонентів гандболу — тактики, техніки, атлетичної і морально-вольової підготовки. І хоч останнім часом багато команд все більше надають уваги атлетизму, жіночий гандбол, я все ж переконаний, буде розвиватись переважно в напрямку вдосконалення техніки, тактики і нарощування швидкостей. Причому, не лише швидкості пересування гравців по майданчику, а й швидкостей передавання м’яча, підстрахування в захисті. Думаю, що помилляються ті тренери, котрі вважають, що зможуть досягти успіху, якщо лише підведуть свою команду до ви-

рішальних матчів у найкращій фізичній формі. Моральний стан гравців — фактор не менш важливий. Гандбол — гра колективна. Природно, гратеги легше команді, укомплектованій висококласними гравцями. Гра нашої команди завжди будується на кращих гравцях саме на даний момент, а не взагалі. І не під якісі там усталені, надійні схеми підбираємо гандболісток, а схеми виробляємо під конкретних гравців“.

В сьогоднішньому київському „Спартаку“ добру половину команди складає 17-19-річна молодь. Поруч з дворазовими олімпійськими чемпіонками світу Зінаїдою Турчиною, Ларисою Карловою, Наталкою Митрюк, Ольгою Дідушенко виступають ще зовсім юні спортсменки Тетяна Горб, Євгенія Товстоган, Ірина Чабан, Галина Олексюк, Ольга Семенова. І не дивлячись на молодість, більшість з цих дівчат своїми виступами завоювала право бути включеними до складу збірної команди СРСР. (Цікаво, коли нарешті здобудемо від московських централізаторів право мати збірні команди України — Ред.)

Головним завданням київських спартаківок на майбутній сезон є підготовка до Олімпійських ігор. І іншої мети, ніж завоювання золотих олімпійських медалей, українські спортсменки перед собою не ставлять.

Валерій Сакіра

ВЖЕ ПОЯВИЛАСЯ „ХРЕСТОМАТІЯ ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ“

Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада при Світовому Конгресі Вільних Українців відзначила Ювілей Тисячоліття Християнства в Україні окремим виданням — „Хрестоматією Тисячоліття Хрещення Руси-України“. У зміст її входять статті сучасних науковців, які висвітлюють добу прийняття християнства в Україні-Русі та вплив християнства на формування духовності нашого народу, вибір із документів і уривки поетичної і прозової творчості українських мистців слова, які вказують як сприйняв та зрозумів Христову віру наш народ...

Хрестоматію зредагувала колегія під проводом Л. Храпливої-Шур, оформив відомий мистець, Ярема Козак. Книга прикрашена теж повнобарвними малюнками...

Книгу можна замовляти в Бюро СКВУ:

W.C.F.U.

2118 A Bloor St. W.
Toronto, Ont. M6S 1M8,
Canada

Ціна її — в Канаді \$20.00 канадських, в США — \$20.00 американських, в інших країнах — рівновартість \$20.00 (американських), з уваги на висоту оплати заграницьких посилок із Канади.

САТИРА І ГУМОР

Walter CAP

БАНДУРИСТЕ, ОРЛЕ СИЗИЙ!

Бандуристе, орле сизий! — вигукнув я в суботу вранці, зустрівши свого приятеля, того, що все знає про мистецтво. — Ідемо на бандуристів?

Він теж купував квитки на концерт, тому зрадів я, бо люблю з ним ходити на концерти. Він має свій стиль, і в його присутності я певніше чуюся, ніж лише з моїм музичним критиком, яка вже під час виступів натовче кожного артиста так, як м'ясо перед смаженням на кухні.

Бандуристи...

Коли тільки наставляю платівку бандуристів, вони мене хвилюють до глибини душі. Чому? Може наврочив і зачарував ще малим хлощем млюнок вусатого Перебенді на могилі в старому, вітертом «Кобзарі»? Може заворожила картина з фільму «Богдан Хмельницький», в якій бандуристи йдуть лавою сповіщати народ про велику пору. Могутня пісня катиться широким степом, коли вони, віддалючися, поволі розходяться, кланяються низенько один одному, і поодиноко зникають в заході червоного, як кров, сонця.

А тут з'явилися наші бандуристи з самого Золотоверхого!

Ось вони, молодці, на сцені — стрункі та високі, хоч бери їх під вінець, тут же стільки наших гарних дівчат! А наші парубки якісь ні до чого.

„Скільки з них вже розведених? — прийшла до моєї голови дурна немистецька думка, і я аж пихнув з пересердя на самого себе. І тут друга думка. — А скільки з них поженилося вдруге, втретьє?“

— Що то за шевелюра накопичив собі на голові диригент? — це перший коментар моого музичного критика.

„Його шевелюра, хоч дещо напучена, але модерна. Це тепер завелися такі стилі в музичному світі“, — гадав я собі, приготовляючися до дискусії з моєю жіночкою після концерту, надіючися, що мій приятель цим разом мене підтримає, хоч він частіше стає по боці моого критика.

Озвалися бандури, заспівали бандуристи — я нащулив вуха, бо слухаю бандури, не наслухаюся...

Виступала оперна солістка, красна, мов калина, — і як затягнула високо: «Мала я мужа пияка... Прийде додому жінку б'є»...

І Карась з'явився на сцені. Співав дуже гарно, а ще краще грав. Він довго за чимось шукав у своїх синіх шараварах, і врешті знайшов — витягнув 40-унцізову коричневу пляшку віскі. Довго тримав її в руці, співаючи, якби не звав, що з нею робити — і врешті знову втопив квадратову пляшку в широкі глибокі шаравари. Я майже повірив, що він був на підпитку — так заграв.

Публіку підогрів своїм співом гарний молодий високий і бльондій співак, і ще як називався — Со-

ловейченко! Співав, неначе полтавський соловейко. Оплескували його «біс і біс», і так багато співав, що наприкінці додав тільки один куплет «Розпрятайте хлопці коні», мабуть, втомився.

Чудовий концерт, якби не заповідочка. Вона перекладала кожну назву по-англійському, але так, що псувала всю романтику нашої прекрасної пісні. Як можна перекладати «Бандуристе, орле сизий» на «Брейв бандуріст!» Хто це зрозуміє? Чому не «Бандуріст, ю болд ігл»? Кожний в Америці знає про «Болд ігл», «лисого орла», бо він у загроженій ситуації та під державною охороною.

Або з тужного «Ой, хмелю, мій хмелю» вона зробила «Гопс сонг» — прозаїчну пияцьку пісню про хміль до пива. Я сам ліпше впорався б і переклав би: «Авч, гоп, май гоп», щоб навіть англосаксон зрозумів про що бандуристи грають.

Були і танці, і був сопілкар, який вигравав точною і дрібненько, мов гуцул, хоч чомусь мені на гуцула не виглядав. І танцювали гуцульських танців. Одначе я ще не бачив гуцула чи гуцулки без постолів чи личаків, а вони вибігли на сцену в чоботях, як кавалеристи. Чи вже пропало мистецтво виробу народного ноші? Тому після концерту, при каві, я найперше запитав свого приятеля, який все знає про мистецтво, про ці постоли.

— Що за концерт! — звернувся він до моєї дружини, ігноруючи мое запитання. — Я вже не можу слухати й дивитися, як наших людей представляють найбільшими пияками на світі, гіршими від австралійців. Це навіть не по-гласнівському, бо сам Горбачов підніс ціни на водку. І ти завважила, що співали вони якось без душі, не так, як артисти хору Вір'йовки, — пам'ятаєш? — правда, по-професійному, — додав він.

А про гуцулів, збував, хоч він все знає про мистецтво.

На другій день жінка принесла нову бомбу. Хтось чув, що наші бандуристи з Золотоверхого між собою на вулиці говорили не по-слов'яному, полтавському, а схоже по-ка качому, і між ними Соловейчененко.

Цій сплетні я не повірив. Ніколи не повірю, що Соловейчененко з Золотоверхого відречеться Шевченкової мови й стидатиметься нею говорити. Може вдома, де ніхто не підслуховує, але не на вулиці в Канаді, і не людина з таким співучим українським прізвищем, як Соловейчененко. Якби це була правда, то він напевно вже називався б Соловійов.

Кілок на голові втесав ще рецензент в англійській газеті — порівняв наших славних бандуристів до римських легіонерів із їхніми блискучими плоскими щитами. Що він знає, не розуміючи української мови? Це певно до того причинилася та нездара-заповідочка своїми «брейв бандурістами» «гопсами».

— У нас з чоловіком абсолютно однакові смаки.

— Та невже ж таке можливе?

— Так, тільки знадобилося аж п'ять років, щоби він до цього призвичайвся.

Іван БУРДА

НАШ ПАТРІОТИЗМ

Зібралися „патріоти“ —
Язикам повно роботи.
Довго сидять-розмовляють,
Самі себе вихваляють.
Аж тут в двері хтось стук-стук,
— Ми збираємо на КУК.
Дайте щось — будьте ласкаві,
На бюро КУК в Оттаві. —
Всі зробились, наче мертві.
Очі блудять десь по стелі
І думки в них невеселі.
Не знають куди звернутись,
Щоб долярів не позбутись.
Той обіцяв свою свату,
Що молодим купити хату.
Інший думав ще торік,
Що поїде в Рейк'явік.
В того авто вийшло з моди,
В того в банку малі плоди...
Довго там роздуми йшли...
Ці вернулись з чим прийшли.

Партійний апаратчик жаліється лікареві:

— Що мені робити? Я одне думаю, друге кажу, а третє роблю. Допоможіть мені.

— Не можу. Проти марксизму-ленінізму ще не знайдено ліків, — відповів лікар.

— Чи змінилося багато з того часу, як ви одружилися?

— Не дуже змінилося. Як ми були заручені, то я сиділа до півночі і дожидала, коли він піде додому, а тепер сиджу до півночі й дожидаю, коли він прийде додому.

ЧОГО НАВЧАЛИ ЗА КНЯЖИХ ЧАСІВ

В Українському педагогічному музеї у столиці України відбулася виставка реліктів грамоти — книг, за якими люди навчались грамоти десять століть тому та у дещо пізніші часи.

Серед нових експонатів — копія «Ізборника» — першої давньоруської енциклопедії, що була написана для київського князя Святослава 1073 року, карта школ давньої Русі X-XIII століть, збірник праць з історії географії та філософії написаний 1497 року в Римі.

За сучасними даними, у X-XIII століттях на території України в обігу перебували майже 140 тисяч книг кількохсот назв. Величезна цифра як на ті часи!

Є там книга видатного педагога й просвітителя Ко-меньского (чеського педагога) «Велика дидактика». Цінні матеріали надійшли з приватних колекцій, бібліотек.

В інших розділах представлені старі граматики, букварі та підручники.

Фонди музею нараховують майже 27,5 тисячі експонатів.

ФАНТАСТИЧНЕ І ПРАВДОПОДІБНЕ

ГІГАНТИ

Археологи інколи знаходять окремі кістки, які на їх погляд належать людям гігантам. Часом у періодичній пресі та літературі друкуються фантастичні оповідання про них.

От що з цього приводу повідомляють інопланетяни:

Дійсно, такі люди-гіганди жили на планеті Фаeton. Це племя людей було не тільки великого зросту, але й дуже агресивне. Одного часу вони вирішили підпорядкувати собі та зробити рабами все населення планети Фаeton, для чого в війні використали атомову зброю.

Внаслідок вибуху великої кількості атомових бомб планета була зруйнована, а на її орбіті з кусків цієї планети утворилось так зване астероїдне коло. Це було 40.000 років тому назад.

Ще до загибелі планети невелика кількість гігантів переселилась на Землю та поселилась на невеликому острові, який ззвався Атлантида, де вони почали розвивати промисловість, техніку, зокрема атомову, яка існувала на плянеті Фаeton.

Пізніше невелика кількість гігантів переселилась в Єгипет та Америку, де вони навчали людей будівництва, астрономії та виробництва технічних засобів.

З часом Атлантида стала високорозвинутою технічно острівною державою.

Завдяки своїй агресивності, гіганди вирішили підпорядкувати собі все населення Землі. З метою залякування та знищенння військової сили супротивника, вони вживали ракети з атомовими боєголовками невеликої сили.

В дуже короткий час вони завоювали Європу, Близький Схід, Єгипет та добрались до Індії. Інопланетяни, які мешкали в той час на Ганімеді, зафіксували атомні вибухи на Землі; в терміновому порядку спорядили і відправили експедицію на Землю для встановлення обставин та причин вибухів.

Прилетівши в район Землі вони встановили, що гіганди знову, але на Землі, розпочали атомову війну. Про це вони доповіли своєму урядові, після чого були вироблені спеціальні ракети великої вибухової сили, за допомогою яких був вибитий з орбіти великий астероїд. Цими ж ракетами коректувалась траєкторія його польоту так, щоб він упав на Атлантиду, що й заподіялось. Атлантида була зруйнована, а її мешканці гіганди, яких в той час нараховувалось приблизно 15.000, загибли.

Окремі невеликі групи гігантів, які в той час залишились в других країнах Землі, були знищені населенням.

Так безславно загибли люди-гіганди.

А. Коваль

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Бл. п. АНДРІЙ ПАВЛИК

У Вінніпегу в лікарні помер 17-го лютого ц.р. відомий ідейний канадський український громадський діяч **Андрій Павлик**. Народжений в 1902 р. в Збаражі, бл. п. Андрій Павлик прибув з батьками до Канади в 1907 р. Закінчив вищу освіту в 1934 р. і працював учителем та чартерованим рахівником. Свою громадську працю розпочав ще в 1917 р. як студент Інституту ім. П. Могили. Був організатором і головою Союзу Української Молоді Канади, провідним членом СУС, секретарем і членом президії Комітету Українців Канади, членом Консисторії УПЦеркви та членом багатьох інших організацій. Останні роки був головою і управителем видавничої Спілки „Тризуб“ та головою редакційної колегії найстаршого українського часопису в Канаді „Український Голос“. Родині покійного і його численним однодумцям висловлюємо наше глибоке співчуття. Вічна Йому пам'ять!

Бл. п. ПАНАС СТЕПУРА

В суботу, 20-го лютого 1988 року українців в Торонто сколихнула сумна вістка про несподівану й передчасну смерть одного з найактивніших наших громадсько-церковних діячів і найідейніших комерсантів-жертвувателів — бл. п. Панаса Степури. Покійний народився 4-го лютого 1921 року й пройшов увесі довгий, тяжкий і тернистий шлях своєї генерації з рідної Миргородщини аж до Канади. У Торонті він був від початку провідним діячем Катедральної Громади св. Володимира, провідним членом кредитової кооперативи „Союз“ та багатьох інших комерційних установ. В останні роки бл. п. Панас Степура найбільше часу присвячував розбудові Культурного Центру св. Володимира і керівництву цвинтаря св. Володимира на оселі „Київ“.

Панас Степура вмів з'єднувати собі приятелів, тому під час панахид, похорону і тризни великих приміщення не могли помістити всіх людей, які прийшли віддати останню честь покійному.

Він похоронений 24-го лютого на цвинтарі св. Володимира. Дружині, синам і всім друзям бл. п. Панаса Степури висловлюємо глибоке наше співчуття.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Бл. п. БОГДАН КОРДЮК

22-го лютого 1988 р. помер у Мюнхені довголітній декан Українського Вільного Університету проф. д-р Богдан Кордюк, геолог по професії. Народжений у 1908 р. в Україні, покійний був також видатним українським політичним діячем, в'язнем польських і німецьких тюрем, а на еміграції очолював до 1979 р. Політичну Раду ОУНз та був членом Закордонного представництва УГВР. Родині й друзям покійного висловлюємо наше шире співчуття.

Вічна Йому пам'ять!

ПЕРСОНАЛЬНЕ

ПОДЯКА ДРУЗЯМ І ЗНАЙОМИМ

Всім друзям і знайомим сердечно дякуємо за участь у нашому 40-ім подружнім ювілєї, а також усім, хто прислав поздоровлення або гроші, хоч самі не могли прибути — шире спасибі за увагу до нас і нашої сім'ї.

Вітаємо Вас усіх —

Юрій і Олена Лисик. Ошава

І ми щиро вітаємо наших давніх добродинців пп. Олену і Юрія Лисиків з їхнім ювілєєм, бажаємо їм всього доброго та висловлюємо їм нашу сердечну подяку за їхній черговий княжий дар — \$500,00 на пресовий фонд „Н.Д.“

Редакція і Адміністрація „Нових Днів“

ВІТАЄМО АНДРІЯ ЛАТИШКА

З нагоди дня його народження, щиро сердечно вітаємо нашого дорогого внука Андрія і бажаємо йому доброго здоров'я, щастя та багато успіхів в особистому, родинному і професійному житті.

На многій літі, дорогий наш Андрію!

Бабуся Олександра
й дідо Дмитро Пригорницькі.

ОНТАРІЙСЬКА МИСТЕЦЬКА РАДА ДОПОМАГАЄ ХОРЕОГРАФАМ

Танцювальний відділ Онтарійської Мистецької Ради (Ontario Arts Council) започаткував програму фінансової допомоги танцювальним і театральним групам, фестивалям, музично-культурним інституціям і окремим артистам за оригінальну працю онтарійських хореографів і танцюристів та на видатки за рент, костюми, матеріали тощо. Аплікації в справі допомоги розглядаються 1-го квітня і 1-го вересня 1988 р. та 1-го лютого 1989 р. за докладнішими інформаціями телефонувати в Торонто 961-1660, а з інших онтарійських міст — 1-800-387-0058. Мері Джоліф або Алісон Галт.

В ПАМ'ЯТЬ ОЛЕКСІЯ СКРЕПІЛЯ

Минуло вже десять років (13 березня), як відійшов у вічність мій близький друг і товариш **Олексій Скрепіль**, народжений 20-го травня 1920 року на Полтавщині. Покійний був свідомим українським патріотом і передплачував „Нові Дні“ від 1951 року. Тож згадаймо його незлім тихим словом. Хай буде канадська земля йому легкою.

На знімку бл. п. Олексій Скрепіль з правого боку під час його останньої візити в нас. Замість вінка на

його могилу, посилаю \$30.00 на пресовий фонд „Нових Днів“.

Ф. Бойко, Пентіктон.

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ М. І В. БЕЗБАХІВ

У суботу 13-го лютого 1988 року у Православній церкви Святої Софії міста Кіченер-Ватерлу, відслужено вдячний Молебень за здоров'я п-ва Миколи та Валентини Безбах, з нагоди 50-ліття їхнього подружнього життя.

На закінчення Молебня настоятель о. Олександер, широко поздоровив Ювілярів і висловив їм найкращі побажання від себе, управ Громади та Жіночого Т-ва і від усіх присутніх парафіян та гостей.

Згадав про діяльну участь панства Безбахів в праці нашої Церковної Громади від самих початків її існування. Микола був головою Громади в роках 1958-9 і 1965, Головою Контрольної Комісії і ін., а також членом цер-

ковного хору — цілий час. Валя була секретаркою в Жіночому Товаристві довші роки, а в 1967 р. була головою.

Прийняття зі смачною вечерею, що її приготувало наше Жіноцтво, з п. Марією Коваль як господинею, відбулося в залі під церквою.

Господар п. Василь Яременко, найперше попросив до Молитви, котру проспівали, а прот. О. Костюк поблагодарив присутніх і приготовані страви.

Господар запросив до привітів: о. Настоятеля, голову Громади п. Володимира Мосора, заступницю голови, Жін. Т-ва п-ї Лесю Зінчук (Голова п-ї Марія Степанович була на вакаціях), внучку п-ва Безбахів Келли, похреників — Євгена Гончарука і Марсюю Ділай, кумів і друзів.

М. Безбах подякував отцеві, хорові, організаторам прийняття, згадав минуле від першого знайомства, а Валя особисто подякувала своїй приятельці п-ї Марії Коваль як господині, кумі Марії Гончарук, Любі і Василеві Яременкам, кумові Іванові Ділаєві — за їх організаційну працю.

На закінчення, не лише Ювілярам, а й усім присутнім проспівано грімке многоліття.

Щасти Боже на все гоже Ювілярам і всім гостям!

Учасник

Вітаємо наших довголітніх читачів Миколу і Валентину Безбахів з їхнім золотим ювілеєм і щиро їм дякуємо за їхню чергову пожертву на пресовий фонд „Нових Днів“.

Редакція і Адміністрація

ДО ВІД-ВА „НОВІ ДНІ“ І ЛЮБ'ЯЗНИХ ЗЕМЛЯКІВ МОЇХ

„Коли голодне тіло — то півбіди, коли ж душа — уся біда“, писав Григорій Сковорода. 1988 рік для мене є моєї родини є Великим Роком. Я почну молитвою яку, повторюю кожного дня, за словами поета Михайла Ситника: „О, Господи, прости во ім'я сина, за те, що завжди у чужім краю Молитву найдостойнішу свою, Я починаю словом — Україна“, а кінчаю словами нашого вчителя і пророка Т. Г. Шевченка — „Любіть її во время люте...“

Між початком і кінцем дня я намагаюся жити згідно з моїм афоризмом: „Хто добро творить, той невмирущий.“ Кожного вечора займаємось з жінкою від 7-ої до 9-ої або 10-ої години читанням українських газет і книжок (хіба що вона раз у тиждень дивиться „Династію“), бо ж ми українська сім'я. От, я їй і кажу:

— Надя, давай будемо „...починати її (чи їх) будити“. Давай, закладемо ще один фонд в „Нових Днів“ за свою місячну пенсію. При цьому ми вб'ємо декілька зайців: 1. нам треба зменшити свою вагу; 2. може, розбудимо наших друзів і ... правнуکів; 3. закладемо міцний фундамент для „Нових Днів“. Ми одержуємо пенсію 1,118.16 дол. місячно є вишлемо таку суму на непорушний фонд „Нових Днів“ (колись у Бельгії ми давали тижневий заробіток для „Українських вістей“, читай ч. 500 „УВ“). Вірю, що якийсь десяток-два відгукнуться і підуть нашими слідами. Я не хочу, щоб це нашим друзям відбилося на кишені. Ні. Ми зобов'язуємося, що хто піде нашими слідами, то хай приїздить до нашої Оканаганської до-

лини відпочити, покупатись і фруктами навтішатися та бути нашим дорогим гостем. Як рівно ж буде мати життя безкоштовне: кімнату, харчі (хто любить, то повезу й на рибу) та рідне тепле прийняття, лиш без горілки і куриха. Чи читав хтось десь про такі умови? А в літній час вакації у нашій „долині“ коштують значно більше, ніж згадана сума...

Дорогі друзі! Наші предки належали до орлів, які здобували безкрай степи і турецькі фортеці, бо „Орлам неволя — смерть!“ Тож почнімо думати й діяти. Чого ми вийшли з України? І що ми зробили для полегшення долі наших братів там? Що зістанеться після нас? Хто ми і чи є ми діти? Що корисне, добре, розумне й правдиве зробили ми, щоб передати молодшому поколінню?

Я не поет, не письменник і не журналіст, який умів би щось влити в людську душу. Тож звертаюся прямо: давайте, друзі, зробимо добре діло, яке буде вінцем нашого життя. І прошу, друзі, не кажіть, що немає, не вистачає, не можете і т.д. Я дуже добре знаю, що наша пенсія є найменша. Тож коли з Вас хто любить Україну (а я вірю в це), то той малесенький відсоток зробить Вас розумним та достойним українцем і тоді „слава України не вмре, не поляже...“

Коли нашим поетам, письменникам і небайдужій громадськості пощастило провести в закон обов'язкове навчання українською мовою по школах в усій Україні, то я тоді збільшу фонд „Нових Днів“ вдесятеро. Бо ж так, як без добрих читачів і добрих фундаторів не буде „Нових Днів“, так — як каже прислів'я — „Без верби й калини нема України!“

Тож будемо піднімати тую калину. До праці, добри друзі!

З привітом Вам усім —
Надя та Федір Бойко, Б. К.

Шановні приятелі Н. і Ф. Бойки!

Ми знаємо, що 1988 рік є Великим Роком для всієї української нації, а для Вас і Вашої родини зокрема. 70-ліття — це саме вік для відважної думки і дії. Щиро вітаємо Вас з круглим ювілеєм і сердечно бажаємо Вам всього найкращого в Вашій чарівній Оканаганській долині, посеред високих гір.

Створити непорушний фонд, з якого лише відсотки могли б використовуватись на постійні потреби „Нових Днів“, наше видавництво, на жаль, не може. Такий фонд, звільнений від податків, могли б створити самі фундатори. Натомість на пресовий фонд „Нових Днів“ ми з відчіністю приймаємо малі і більші пожертви, бо він вживается на поточні потреби видавництва — дармово висилку журналу для тих, хто з різних причин не може сам його передплатити (переважно в далеких і бідних країнах), на плянований індекс та на всі інші конечні видатки. Прізвища всіх фундаторів, які пожертвуєть на видавничий фонд „Нових Днів“ 1000 чи більше долярів, будуть подаватись постійно в журналі поруч прізвищ членів редакції.

Щиро дякуємо Вам за пам'ять і за готовість створити твердий фундамент для „Нових Днів“.

Видавництво і Редакція „Н.Д.“

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

ХОДІННЯ ПО МУКАХ

Шановний пане Редакторе!

Вам не бракувало відваги в минулому друкувати контроверсійні матеріали. Надіюся, що Ви відважитеся надрукувати й оцей критичний допис, бо ж уже час сказати деяким авторам: „Не мучте худобу!“ (Люблю галицькі дотепи.)

Будучи ревним симпатиком часопису УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ та ним репрезентованого політичного середовища, я був захопився циклем підвалинних статей одного визначного політичного діяча, що друкувалися там протягом понад два роки, по 2-3 сторінки в кожнім числі. На жаль дочитати той „літопис“ у мене забрало енергії й терпіння — я просто змучився так, що далі читати не зміг би й під примусом. Напевно більшість читачів скапітулювала раніше, так і не дізнатавшись, що саме хотів сказати автор...

А ось тепер з'явилось продовження тих спогадів у НОВИХ ДНЯХ, де, між іншим, читаємо таке:

„Я, почиваючи себе господарем, захотів чимось почавувати свого несподіваного гостя (Степана Бандери — Ред.) але в мене не було нічого іншого, крім одного: саме перед цим днем я, приїхавши з вікендом в Міттенвальді, привіз звідти торбу волоських горіхів, що іх щось дуже багато один із приятелів моєї родини десь у німецьких „баверів“, за щось виміняв і чимала частина з них дісталася й моїм рідним...“ (Ху-у-ух...)

Я сподівався, що автор більше поінформує нас про чорний ринок та ДП-гандрярів, ну і не забуде сказати про тещу „одного з приятелів моєї родини“. Або можна б подати більше інформацій про горіхи: де вони ростуть, скільки їх сортів і т.д.

Засмучені читачі просять: „Дайте хоч трохи гумору, бо вже жити не хочеться“, але за отими довжелезними політичними та телеологічними ковбасами не часто знаходить місце для гумору.

Дехто наважувався просити редакторів, щоб скорочували ті ковбаси на 90%, але редактори бояться навіть опублікувати такі прохання, бо в нас ще й досі домінує застарілий, непотрібний принцип: важливі НЕ ТЕ, що написане, а ХТО те написав...

Ф. Миколаєнко, Перт, Австралія.

Шановний пане Миколаєнко!

Я відважився надрукувати скорочено Ваш лист (повний тест — це також довга „ковбаса“), але дозвольте Вас запитати: Ви серйозно чи жартома? Якщо Ви любите галицькі дотепи, то напевно знаєте і такий: „Що ся той не вродив, щоб усім догодив“. Я також проти „довгих ковбас“ у газетах і журналах, часто скорочую ці „ковбаси“ й на 60 відсотків (на 90% таки не відважуюсь), але спогади, які Ви взяли чомусь „на мушку“ я читав з великою увагою поки вони друкувались в „УВ“ і був дуже радий, коли дістав їх продовження для двох чисел „НД“. З нетерпінням чекаю, коли вони вийдуть окремою книжкою.

Співчуваю читачам, які хочуть більше гумору й раджу їм передплатити „Лиса Микиту“, хоч і там тепер справжнього гумору — „як кіт наплакав“.

М. Далярний

МОВА, ФОЛЬКЛЬОР І ДОСЯГНЕННЯ НАУКИ...

Як не найстарший, то один з найстарших читачів і передплатників „Н.Д.“, я думаю, що і я маю право на кілька стрічок місця у цім журналі. Згадались мені студентські часи, коли то мене навчали в стінах уманського педтехнікуму в 1936-39 р. р. української мови. Залишилось у мене з того навчання ось таке правило:

„... усі чужинецькі слова, що уживаються в українській мові, вимовляються по-українському так, як вони вимовляються чужинецькою мовою...“ Дуже просто, але це треба знати. Це ж і навчає нас, як писати „Монреаль“, „Реган“ та ін. Це до п. Лева Ломиша — з Данкірк. (Читай „Нові Дні“, листопад 1987 р. стор. 39).

А друге ось таке: кожного року грецька громада, що значно збільшилась чисельно в Торонті, відзначає день незалежності парадою. Кожний чоловік, — від найменшого, що щойно навчився ходити, — до найстаршого, що ще вміє ходити, національно убраний! Або ірляндці чи шкоти. Шкоти ще прикрашають свою найбільшу церемонію року т. зв. „Гагісом“. Це в день відзначення свого національного поета Бірнса. (Див. „Торонто Сан“ 20 січня 1988 р. стор. 58, 59, 60).

Не уявляю собі, щоб то було, якби так кілька тисяч українців міста Торонта вийшли на вулиці Торонта в своїх національних строях з оказії відзначення дня своєї незалежності.

Це для п. Лева Яцкевича, що йому так заваджають писанки, шаровари та вареники. (Див. „Н.Д.“, січень 1988 р. стор. 1)

Свою повчальну статтю п. Л. Яцкевич кінчає цитатою І. Франка, що жив і творив таки у вишиваній сорочці. А може це він робив тому, що ще не було всіх космічних польотів, комп'ютерів та атомової енергії? Виходить, що всякі модерні досягнення науки мали б допомогти нам у нашій боротьбі за нашу державу! Може й так, — хто знає!

„...учітесь, брати мої...“ — хіба ж п. Яцкевич може пам'ятає ще й таку цитату...

Грекам, ірляндцям чи шкотам досягнення науки і техніки не заваджають бути тим, чим вони є.

І. Ткаченко, Іслінгтон

ПРО ТРЬОХ, ЩО ВІДІЙШЛИ...

На початку січня 1988 р. дійшли до нас у Німеччині „Нові Дні“ ч. 453 за листопад 1987 р., де поміщено згадку, що „Помер Петро Голубенко-Шатун“. Ви, дорогий пане Редакторе, прихильно, чуло вшанували пам'ять П. Голубенка-Шатуна. Дуже високо оцінив працю і діяльність П. Голубенка-Шатуна, з приводу його 80-річчя життя, в „Нових Днях“ ч. 447 за червень 1987 р. наш за служжений, вплівовий літературознавець Григорій О. Костюк. У своїй статті „Ваговита скромність“ Григорій Олександрович згадує про книжку Петра I. Голубенка „Україна і Росія у світлі культурних взаємин“ і висловлює сподівання, що ця книжка незабаром стане окрасою ювілейного року Голубенка-Шатуна.

Щоб не було „прогалини“, поділюся з Вами та читачами „Нових Днів“ тим, що монументальна праця проф. П. І. Голубенка-Шатуна „Україна і Росія у світлі культурних взаємин“ з'явилася в світ з друкарні „Українського слова“ в Парижі напередодні відходу від нас славного автора її.

Сумну вістку, що помер св. п. Анатоль Васильович Галан-Калиновський, принесли спершу „Українські вісти“. Також у „Нових Днях“ ч. 453 вшановано пам'ять та згадано кипучу літературно-журналістичну працю А. В. Галана. Якраз під рукою лист Анатоля Васильовича до мене в 1983 р.: „Мені приємно, що Ви живі-здорові й потроху пописуєте в журналах та газетах. Значить, як кажуть, тримаймося, не здаваймося!.. Правда, роки беруть своє. Ось і мені вже пішов 82-й. Належу, за російським висловом, до „перестарельих“. Але ще й досі гумористичні й інші біси штовхають під ребро, нагадуючи: не гнись, козаче, не опускай рук, поки пересуваєшся своїми силами, без допомоги ціпка. А оськільки рух без користі нічого не вартий, затяг я видати ще одну книжку-повість „Корабель без керма“. Ціна цього разу „самашедша“, — 2000 долярів. Та що зробиш? Американські, канадійські й європейські видавництва скубуть ще більше. Я ж видаю в Аргентині, у свого перевіреного багатьма роками видавця, і тому там є послаблення. Повернути свої гроши, розуміється, не вдастся. Якщо повернути третину, — й то добре. Зате творчий баланс складе 21 книжку (очко!). І вийде все ж таки, що й я недаремно хліб їв, та лишу щось на пам'ять про себе. Справді, як писав Маяковський: „Єто время трудновато для пера“. Під советами я б не написав і половини. Власне, нічого б не написав. А у вільному світі панує дилема: самі пишем, самі видаєм, самі продаем і... самі читаєм. Зрештою (знов же Маяковський), непотрібне оте гірке признання:

„Я сам себя смирял, становясь
На горло собственной песне...“

Помимо наведень із Маяковського, стільки оптимізму в цих рядках Анатоля Васильовича! Для мене вони ніби вчора писані!

Шкода, що так рано помер в Едмонтоні св. п. Богдан Мельничук. Він дуже багато зробив і для В-ва „УВ“, поширюючи видання нашого видавництва. З рамени В-ва „УВ“ в мене з Б. Мельничуком була надзвичайно гармонійна співпраця.

А. Глинін.

„НАКЛЕПИ“ І ДІЙСНІСТЬ

Видруковані в „Нових Днях“ за місяць січень ц.р. контроверсійні листи, у справі допомоги українцям Бразилії, активізують важливу проблему, що давно вимагає уваги й повноти вяснення. Таке вяснення можливе лише при належному познайомленні з місцевими умовами, укладом сил у громаді та характером людей і установ, які розподіляють одержану від ЗУДАК-у допомогу безземельним чи зубожілим хліборобам.

Заздалегідь треба погодитись, що кожну групову допомогу важко розподілити „справедливо“ і зокрема важко переводити її в умовах домінуючих впливів. Силою складних і сuto-льоальних обставин „організоване“ життя українців Бразилії переважно зосередилося під контролею отців-Василіян на чолі з Єпископом Кривим. Повнота цієї контролі сталася наслідком затиску громадських самовиявів владою

військової диктатури в країні. І хоча диктатура промінула, проте залишились її спустошливі наслідки, що поруч сучасних труднощів гальмують нормальний суспільний розвиток.

Зігравши надзвичайно важливу роль в багатосторонній опіці над своїми вірними, оо. Василіян закріпили за собою контролю громадського життя, здобувши фактичну владу і репрезентацію переважного числа українців країни. Тому й „нормально“, що заходи допомоги ЗУДАК-у, і розподіл бандур М. Чорного, і подорож молодих бандуристів та українських туристичних груп реалізується під безпосереднім додглядом отців-Василіян. Така тут ситуація, подобається вона, чи ні.

Однаке дивують запереченння й спростовання „вигадок“ цього стану речей серед українців Бразилії. Вистачає відвідин міста найбільшого скupчення українців Прудентополя у штаті Парана, щоб переконатись у цілковитій відсутності позацерковного чи некатолицького українського життя в цьому центрі. Окреслений „малим Ватиканом“ Прудентополь повністю відповідає такій характеристиці. Тут, між іншим, приміщені й спростовуючі „неправдиві вигадки“ про розподіл помочі ЗУДАК-у Українсько-Бразилійська Центральна Репрезентація, і очолений вічно-спростовуючим о. Петром П. Бальцаром, ЧСВВ, Земельний Комітет Прудентополя. Тут і осідок єпископа Кривого. Важко говорити про „загальногромадськість“ та реальну участі православних у цих репрезентаціях і комітетах, про що намагаються твердити окремі звернення й листи. Проте, це не применшує самовідданої праці оо. Василіян і не означає, що розподіл одержаної допомоги не йде по лінії призначення. Відсутність громадської контролі неминуче викликатиме різні здогади і обвинувачення. Даремно хвилюється добродій Микола Ценко з Філадельфії та кидає емоційні докорі православним українцям по обидва боки екватора. Ефективність кожної допомоги залежить від звітності й громадського нагляду. Щоб уникнути зайвостей „обмов і шантажу“ потрібно відкритих книг у тих, хто займається розподілом фондів. При такому стані й сам М. Ценко може бути спокійнішим, що даровані ним 10 тисяч доларів пішли по призначенню. Те, що він „запевнений“ у тому, не означає загальної впевненості жертвовавців.

Зміни на краще вимагають розвитку громадських самовиявів і децентралізації в житті українців Бразилії. Обов'язком Церкви було б сприяти процесам суспільного поступу. Найбільших змін вимагає напівбайдуже ставлення українського суспільства США і Канади до своїх нефортунних братів у Південній Америці, зокрема у даліких селах-„колоніях“ Бразилії та Аргентини. Мабуть ніде серед українців сьогодні не знайти такого зубожіння й безнадії, як на „колоніях“, що серед чагарників крутих гірських схилів вирощують (руками!) кукурудзу й квасолю.

Зібрана ЗУДАК-ом допомога надто незначна у співвідношенні до їхніх потреб і наших спроможностей. Крім грошей особливо потрібні живі контакти й жива, посиленна допомога напівзабутим у біді землякам. Поміч для них — чи не найвдячніший і найтриваліший „пам'ятник любові до близького у дні 1000-ліття хрещення нашої Батьківщини.

О. Куленко, Каліфорнія.

ЩЕ ПРО "ДВІ СОСНИ"

До роздумів Т. Хохітви „Дві сосни“ (грудень 87 р.)

1. Засоби поширення ніколи не опреділювали ідеології. Ріжні ідеології можуть послуговуватись тими самими засобами свого поширення. Макіявелівська наука: „Мета осв'ячує усі засоби“ задовго перед більшовиками служила девізом католицького ордену Єзуїтів.

2. Підвалиною комуністичної ідеї є спільність економічної бази: „від кожного по спроможності, кожному по потребі“. Можна навести десятки цитат з „Нового Заповіту“, але обмежусь парою пригадок з „Діяння св. Апостолів“ гл. 4:

З вірша 32: „Усі вірні мали одну думку і ніхто не сказав, що ЦЕ ЙОГО, А БУЛО У НИХ УСЕ СПІЛЬНЕ.“

З віршів 34 та 36: „Хто був власником земель або домів, ті продавали і приносили гроші за продане та й клали у ногах апостолів; і роздавали кожному як кому треба було“...

3. Про це також говорив професор Козак у своїй доповіді 5 червня 87 р. в Торонті як звітує В. Ворскло в „НД“ за вересень 87 р., стор 26 та 27: „...поворот до первісного християнства, коли все було спільне-комуни.“

Ю. Нагорний

КОРОТКО ПРО „НОВІ ДНІ“

...Журнал є дуже цінний у всіх відношеннях і тримає нас, українців, розсіяних по всіх чужинах, вкупі. І за це все Вам велике спасибі. Бажаю Вам міцного здоров'я та професійної витривалості на довгі роки.

Д. Дейнеко, Австралія

...Редактора й страдника Мар'яна Дального з родиною щиро середечно вітаю з Новим Роком і бажаю йому міцного здоров'я й залізних нервів на його нелегкому шляху...

Петро Косенко, Рочестер

ВІДКРИТО УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР ЗАСОБІВ І РОЗВИТКУ

Український Центр Засобів і Розвитку засновано при Грент Мекюен Комюніті Коледж в липні 1987 року з метою обслуговувати, дораджувати та координувати працю керівників та учителів культурно-мистецьких ділянок. Офіційне відкриття центру відбулося 14-го жовтня 1987 р. Централя Комітету Українців Канади затвердила український Центр Засобів і Розвитку всеканадським проєктом і створила комісію для його розбудови. Комісія Розбудови Українського центру має зібрати до кінця 1988 року 350,000 доларів на фундацію центру. Згідно з новою програмою уряд провінції Альберти додасть до зібраних фондів свою подвоену суму 700,000 доларів, що разом дасть мільйонову фундацію. Відсотки з цієї фундації покриють кошти адміністрації центру. На всі пожертви Фундація Коледжу видаватиме посвідки для зменшення доходового податку.

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „НОВИХ ДНІВ“

КАНАДА:

Лисик Олена і Юрій, Ошава	\$500.00
Пригорницька Олександра, Торонто	100.00
Гава Неоніла, Галія і Михайло	
у пам'ять Груні, дружини д-ра	
О. Чернієва у Клівеленді	50.00
Балан І., Монреаль	25.00
Логин Варвара, Гамільтон	20.00
Лібер Ліда, Торонто	20.00
Дорковський Л., Вестон	20.00
Верига В., Торонто	18.00
Радкевич І., Торонто	18.00
о. Фляк Остап, Едмонтон	18.00
Юськів Е., Едмонтон	18.00
Жук Люба, Оутремонт	15.00
Корнійчук Д., Садбури	10.00
Семютюк Н., Торонто	10.00
Семенюк Зіна, Торонто	10.00
Слободян Я., Торонто	9.00
Гаврилюк Н., Теребон	8.00
Лазоренко Н., Ст. Бруно	8.00
Марко В., Торонто	8.00
Пукса В., Торонто	8.00
Козоріз М., Тандер Бей	8.00
Ходаченко М., Торонто	8.00
Качура М., Бімсвіл	8.00
Штендера Любов, Оттава	6.00
Дершко С., д-р, Саскатун	3.00

С.Ш.А.:

Ценко М. д-р, Нью-Йорк	\$100.00
Сахно Надія, Кардінер	40.00
Мовчан Ю. д-р, Македонія	30.00
Скоп О., Ля Месса	20.00
Хотенко А., Морісвіл	10.00
Шаблій М., Арлінгтон	10.00
Павленко В., Філадельфія	10.00
Кушнір Л., Філадельфія	10.00
Черняк Є., Балтімор	10.00
Даниленко І., Сомердейл	10.00
Кулик О., Бронкс	10.00
Оношко Е., Рочестер	10.00
Пундій П. д-р, Чікаго	10.00
Лук А., Такома Парк	5.00
Мазяр Е., Елмгурст	5.00
Андріянов Н., Саратога	5.00
Стефанов П., Ворчестер	5.00
Євсевська Марія, Філадельфія	5.00
Гаврилів П., Гартфорд	5.00
Скоп Віра, Грінвіч	5.00
Коваль Р., Ескондіго	5.00

ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ:

Гладківський О., Реадінг, Англія	\$30.00
Собчинський А., Більфельд, Німеччина	30.00
Сеньчук Б., Карльсруге, Німеччина	22.00

000095
EXPIRES: 88 12

3 D 19
CO

Mrs. E Litwinow
48 Yorkview Dr
Etobicoke
ON M8Z 2E9

xx39

POSTAGE PAID AT TORONTO
Second Class Mail Registration
Number 1668
If not delivered please return to:
NOWI DNI
P.O. Box 400, STA „D“
TORONTO, ONT.
CANADA M6P 3J9

Миколаєнко Ф., Пертс, Австралія	20.00
Дібрівний І., Честер Гіл, Австралія	20.00
Закревський Н., Вудвл Вест, Австралія	14.28
Клименко Г., Маурадже, Бельгія	13.78
Дубовик І., Мюнхен, Німеччина	5.79
Дейнеко Д., Пананія, Австралія,	5.00
Дерев'янко І., Генг, Бельгія	5.00
Цепенюк М., Ст. Маріс, Австралія	3.40

ПРИЄДНАЛИ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ:

Горгота Ада, Торонто	2
Скоп О., Ля Месса, С.Ш.А.	2
Лобода Марія, Вінніпег	1
Коновал О., Чікаго	1

Щиро дякуємо всім за пожертвви
і приєднання нових передплатників.

Редакція і Адміністрація

ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА СЛАВИ УПА

Цим маємо шану і приємність повідомити всю Українську Громаду в Канаді та в інших країнах вільного світу, що вроцістє відкриття і посвячення ПАМ'ЯТНИКА СЛАВИ УПА на Оселі „Київ“ в Оуквіл, Онтаріо, відбудеться в неділю, 22 травня 1988 року.

Свято проходитиме під патронатом ПОЧЕСНОГО КОМІТЕТУ, до якого входять первоєпархи українських Церков та представники українських крайових організацій установ у Канаді.

Загальна програма Дня розпочнеться о год. 9-тій вранці і охоплюватиме: Соборне Богослуження, відкриття і посвячення Пам'ятника, та святкову програму в пам'ять Поляглих Героїв України (у 50-ту річницю смерти сл. п. полк. Євгена Коновальця).

У випадку непогоди, святкова програма відбудеться в одному з приміщень Осели.

До участі у цьому Святі ЗАПРОШУЄМО ВСЮ УКРАЇНСЬКУ ГРОМАДУ.

У всіх справах, зв'язаних зі Святом, просимо звертатися на адресу:

UPA MONUMENT COMMITTEE, 140 Bathurst St.
TORONTO, Ontario Canada, M5V 2R3

З найкращими побажаннями приемної зустрічі на Святі та з висловами щирої пошани.

За Діловий Комітет:

Микола Кулик
голова

Володимир Макар
секретар

ПОВІДОМЛЕННЯ ВІД „КОЗУБА“

Мистецьке товариство „Козуб“ повідомляє, що в п'ятницю, 6-го травня, о год. 7:30 веч. буде в залі Української Православної Громади на 404 Баттурст вул., Торонто, ілюстрована прозірками доповідь д-ра Володимира Передерія на тему: „ЕТИМОЛОГІЧНІ ДОВІДКИ ПРО НАЗВИ КИЇВ И УКРАЇНА“.

ЗРОВІТЬ ПРИЄМНІСТЬ І КОРИСНУ
ПОСЛУГУ СВОЇМ РІДНИМ ТА ПРИ-
ЯТЕЛЯМ, ПЕРЕДПЛАТИТЬ ДЛЯ НІХ
ЖУРНАЛ „НОВІ ДНІ“!

У ВИДАВНИЦТВІ „НОВІ ДНІ“ МОЖНА КУПИТИ ТАКІ КНИЖКИ

Анатоль Юріняк, КРИТИЧНИМ ПЕРОМ ч. II (ціна з пересилкою)	\$10.00
Дм. Чуб, Живий Шевченко. Вид. 3	10.00
Іван Бережний, УКРАЇНСЬКА МОВА (початкова граматика ч. 1)	3.50
Дмитро Кисилица, ГРАМАТИКА ч. 2 (синтакса)	5.00
Т. Шевченко, ВИБРАНІ ВІРШІ	2.00
Володимир Винниченко, МІЖ ДВОХ СИЛ (драма на 4 дії)	2.00
Dmytro Chub, WEST OF MOSCOW (англ. мовою)	6.50
Дм. Чуб, В ЛІСАХ ПІД ВЯЗЬМОЮ	6.50
Гелій Снегіров, НАБОЇ ДЛЯ РОЗСТРІЛУ (з пересилкою)	20.00
Петро Волиняк, ПОГОВОРIMO ВІДВЕРТО (з пересилкою)	12.75
Докія Гуменна, ВНУКИ СТОЛІТНЬОГО ЗАПОРОЖЦЯ (з пересилкою)	5.00
Петро Волиняк, ЛАНІ (чит.)	3.00
ДНІПРО (чит.)	3.00
Григорій Сірик, ФАКТИ І ПОДІЇ ПІД СОНЦЕМ ОБЕЗДОЛЕНИХ (т.2,3; 4-й і 5-й) по	10.00
Ол. Хахуля АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ У ПАЗУРЯХ ЧЕКІСТІВ	12.00